

Riksdagens protokoll

2013/14:21

Tisdagen den 5 november

Kl. 13.00 – 15.58
18.00 – 22.48

Protokoll
2013/14:21

1 § Meddelande om val

Förste vice talmannen meddelade att val av ställföreträdande justitieombudsman skulle äga rum *onsdagen den 6 november*.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:74

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:74 Ekonomisk brottslighet i byggbranschen
av Teres Lindberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 november 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 29 oktober 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Magnus Bengtson

Departementsråd

Interpellation 2013/14:81

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:81 Apoteken
av Carina Adolfsson Elgestam (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 1 november 2013
Socialdepartementet
Göran Hägglund (KD)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

3 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motion
2013/14:Sf5 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument
KOM(2013) 751 till konstitutionsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 26 december*.

4 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:
Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU6
Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU3
Justitieukskottets betänkanden 2013/14:JuU2 och JuU4
Civilutskottets betänkanden 2013/14:CU4 och CU6
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU3
Näringsutskottets betänkande 2013/14:NU6
Trafikutskottets utlåtande 2013/14:TU5

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2013/14:18 om granskning av biståndet

Anf. 1 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Kenneth G Forslund har frågat mig om vad jag avser att göra för att återställa förtroendet för regeringens hantering av biståndsmedel och för en god granskning av det svenska utvecklingssamarbetet.

Som biståndsminister är det viktigt för mig att det svenska biståndet har en ändamålsenlig struktur för uppföljning och utvärdering. Det handlar om att säkerställa att biståndet ger bästa resultat. Det handlar dessutom om att upprätthålla skattebetalarnas förtroende. Jag välkomnar därför det stora intresse som nu finns för granskning av svenskt bistånd.

Regeringen har alltsedan tillträdet 2006 fäst stor vikt vid resultat, transparens och därmed också utvärdering. En ny resultatstyrningsmodell för det svenska biståndet har inrättats. Modellen leder till att uppföljning och utvärdering av biståndsverksamheten kommer mer i fokus. I januari 2013 beslutade regeringen att inrätta en oberoende expertgrupp för utvärdering och analys av Sveriges internationella bistånd. Expertgruppens

tillkomst utgör en ambitionshöjning av utvärderingsverksamheten inom biståndet.

Ytterligare exempel på granskning och utvärdering inom biståndsrådet är de löpande granskningar som OECD-Dac och Riksrevisionen genomför. Regeringen har även Statskontoret till sitt förfogande, som utgör en viktig utredningsresurs inom biståndet och inom andra politikområden. Utöver detta följer Sida kontinuerligt upp sin egen verksamhet i syfte att säkerställa att den har utförts på ett ändamålsenligt vis. Det samma gäller för Folke Bernadotteakademien och andra biståndsfinansierade myndigheter.

Oberoende granskning och utvärdering av biståndet kommer även fortsättningsvis att vara högt prioriterat för regeringen. Jag kommer att sträva efter att verksamheten ständigt utvecklas och förfinas samt att resultatet från granskningar, analyser och utvärderingar tillvaratas på ett öppet och transparent sätt för att förbättra fattiga och förtryckta människors liv och för att skattemedel ska generera största möjliga nytta.

Anf. 2 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Tack, biståndsministern, för svaret! Själva svaret kan man egentligen inte ha några synpunkter på, men det är inte svar på den konkreta bakgrund som föranleder frågan: Varför behöver förtroendet för regeringens biståndshandtering återupprättas?

I min interpellation pekar jag på ett antal händelser som har uppdragats över en ganska lång tid. Tidigare har man haft en beräkningsmodell för att schablonmässigt beräkna kostnader för de svenska ambassaderna världen över, vilket gjorde att man ägnade biståndsmedel åt exempelvis ambassaden i Reykjavik. Detta kritiserade Dac, alltså OECD:s biståndskommitté, och det ledde till att man blev tvungen att ändra beräkningsmodellen. Sedan kan det noteras att summan är, såvitt jag kan förstå, närmast på kronan exakt densamma fortfarande, trots en ny beräkningsmodell.

Den senaste tiden har vi fått rapporter om hur den tidigare biståndsministerns och den tidigare statssekreterarens löner under fyra års tid i praktiken betalades med biståndspengar genom avräkningar från biståndet. Man sade att det var enligt regelverket, men enligt OECD:s biståndskommitté Dac är det i gråzonen för vad som kan anses vara tillåtet. Regeringen har själv, innan detta uppdragades, ändrat metoden. Man kan undra: Varför ändrade man metoden om det var enligt regelverket, som regeringen i olika kommentarer hittills sagt att det var?

När det gäller granskningen av biståndet är det bra att biståndsministern nu pekar på intresset av att ha en seriös granskning av biståndsbudgeten och biståndsverksamheten. Men historien är tyvärr att regeringen valde att vid årsskiftet lägga ned den myndighet, Sadev, som oberoende skulle granska biståndet. Detta skedde dessutom under former som gör att det nu blir en lång period av uppehåll i flödet av oberoende utvärderingar av biståndet. Det blir en lucka på åtminstone ett och ett halvt år, och jag tycker att det är särskilt allvarligt med det här avbrottet i utvärderingsarbetet. Nu är en ny verksamhet på väg att byggas upp. Jag har ingen anledning att tro att den skulle bli dålig, men jag beklagar den lucka som uppenbart uppstår, och den är regeringens ansvar.

Prot. 2013/14:21
5 november

Svar på
interpellationer

Riksrevisionen, har vi fått veta, har börjat göra granskningar av regeringens biståndshandtering, men de granskningarna har man sedan, av olika skäl, inte gått vidare med. Pikant nog valde man kort före det senaste valet att stoppa vidare granskning från Riksrevisionens sida. Man kan undra varför.

Det här är bakgrunden till de frågor som jag har ställt till biståndsminister Hillevi Engström om vikten av att återställa förtroendet för regeringens biståndspolitik. Hur ser biståndministern på bakgrunden till att regeringens biståndspolitik behöver få förtroendet återupprättat?

Anf. 3 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, Kenneth G Forslund, för interpellationen! Jag har nu på förmiddagen haft förmånen att träffa utrikesutskottet för att lite mer noggrant gå igenom de här delarna, och jag hade också möjligheten att ha med de högsta cheferna inom utrikesförvaltningen.

Från regeringens sida har det varit, är och kommer att vara oerhört angeläget att följa de internationella riktlinjer som finns för biståndet och som kommer från OECD:s biståndskommitté, Dac. Därför var det med stor glädje som jag kunde ta emot denna peer review, som är omfattande och den största granskningen som har skett under senare år av det svenska biståndet och därmed också av avräkningarna.

Min uppfattning är att redan när den nya beräkningsmodellen, som trädde i kraft 2009, kom – då jag som Kenneth G Forslund satt här i riksdagen och kunde följa det här lite mer på avstånd – var det angeläget för regeringen att följa de riktlinjer som finns för vad som får avräknas och inte. Den bild jag har fått är att våra tjänstemän har haft konsultationer med Dac-tjänstemännen på OECD i Paris som hanterar de här frågorna. Det här har alltså inte alls skett i hemlighet. Tvärtom vill jag vara öppen, och det är klart att man välkomnar granskning. Därför delar jag inte Kenneth G Forslunds analys att man behöver återupprätta förtroendet. Jag tycker att vi har fått ett kvitto på att vi har högt förtroende när vi även blir granskade av en internationell organisation som OECD som har ett gott anseende. Vi får beröm i stor utsträckning, men det finns också en del förbättringsområden. Bland annat måste vi fokusera biståndet ännu mer.

Det sker också en granskning genom Riksrevisionen, som lyder direkt under riksdagen, och den är också välkomnad. Det är inte sant att någon granskning har stoppats.

Jag vet att Gunilla Carlsson, som tidigare hade det här ämbetet, var väldigt noga med att det skulle råda öppenhet och transparens och att vi skulle sträva mot ännu högre effektivitet i biståndet.

Avslutningsvis vill jag understryka att det under åren 2009–2012 skedde en avräkning när det gäller biståndministerns och statssekreterarens löner. Men lönerna har alltid betalats ut från utgiftsområde 1, det vill säga rikets styrelse, och ingenting annat. Det är bra att sådana saker ses över med jämna mellanrum och att de förbättras och förfinas. Systemet som råder nu kommer säkert också inom ett eller ett par år att ses över och förändras ytterligare för att hänga med i utvecklingen och för att säkerställa att vi följer riktlinjerna men också för att alla biståndspengar i största möjliga mån kommer de fattiga och förtryckta människorna till del runt om i världen.

Anf. 4 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! När det gäller OECD:s biståndskommitté Dac och deras så kallade peer review av det svenska biståndet är det på ytan en artig förklaring av att mycket av det vi gör är bra. Men om man läser utvärderingen noga kan man också konstatera att det finns en del kritik. Det är dessutom tidigare kritik och synpunkter som de upprepar och konstaterar att bristerna inte har åtgärdats sedan sist.

Biståndsministern säger att regeringens hantering av avräkningarna av den föregående biståndsministerns och dennas statssekreterares löner har skett i samråd med OECD och Dac. Det verkar ju inte så. Aftonbladet har nämligen hittat ett pm från Regeringskansliet från försommaren 2012 som visar på att man då uppenbarligen har pratat med OECD-Dac. I pm:et står det: "Mot bakgrund av översynens rekommendationer som bland annat grundar sig på dialog med sekretariatet på OECD/DAC har UD gjort förändringar i metoden för beräkning av vilka av utrikesförvaltningens förvaltningskostnader som ska ingå i biståndsramen."

Konkret är det här som regeringen byter kurs igen efter fyra år och tar bort avräkningen av biståndsministerns och statssekreterarens löner efter att man då har pratat med OECD:s biståndskommitté.

Min fråga till biståndsministern är: Om detta var enligt regelverket, varför ändrar man sig då? Och varför, som kabinetssekreteraren på UD tidigare har uttryckt i intervjuer, behövs en striktare regeltillämpning om detta var enligt OECD-Dacs regelverk?

Anf. 5 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Sverige är ett välorganiserat land, och här är det ofta lätt att kontrollera hur olika anslag används.

På biståndsområdet är det ett jätteproblem att stora delar av anslagen kommer att vara okontrollerade.

Fru talman! Jag tillhör något som heter Riksrevisionens parlamentariska råd. I början av året initierade jag en undersökning, som redovisades i Riksrevisionen den 18 april i år, av hur vi kontrollerar de stora anslag som går till FN och andra organisationer. Det är en annan infallsvinkel än Kenneth G Forslund har i denna debatt, men det handlar också om svenska skattepengar, och interpellationen har rubriken *Granskning av biståndet*.

När det gäller den stora andel anslag som går till olika FN-organ och andra internationella organisationer, ofta brandkärsuttryckningar, är det svårt för svenska myndigheter, inklusive Riksrevisionen, att över huvud taget se vad anslaget får för effekter och hur detta granskas. Det är i grund och botten värre än så när det gäller de internationella organisationerna. Det uppenbarades tydligt för mig när jag var FN-delegat hösten 2011. Riksrevisionens tidigare direktör Inga-Britt Ahlenius har också skrivit om FN-systemet i sin bok och om hur man upphandlar revisionerna av mycket stora belopp och att de går till den som lägger det lägsta anbudet.

Det leder till att Sverige praktiskt taget aldrig får möjlighet att revidera på vilket sätt våra pengar och resten av västvärldens pengar används av FN-organen, utan det är alltid de låga anbudena som antas av FN-organisationen. I den promemoria som låg till grund för Riksrevisionens parlamentariska råds diskussion den 18 april i år konstaterades att Riks-

revisionen anser att det bara för att lägga ett anbud för att få uppdraget skulle kosta ungefär 4 miljoner kronor för varje revision för att komma i paritet med de lägsta andra anbudsgivarna.

Fru talman! Jag vill med detta gärna ha sagt i riksdagen att det inte är så att vi inte försöker, åtminstone från Riksrevisionen och riksdagen, att granska dessa pengar, men det är väldiga makter som står emot. Vi har ett sådant välorganiserat land, och vi ställer höga krav på våra revisorer. Det är inte lätt att få revidera de pengar som hamnar utomlands inom FN-systemets ram.

Anf. 6 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, Gunnar Andrén, som gav sig in i debatten!

Jag har tittat igenom OECD-Dacs peer review-granskning, och jag delar inte Kenneth G Forslunds analys om att den är artig och ytlig. Jag skulle vilja säga att de har gått på djupet och att de inte alls är särskilt artiga. De ger nämligen också en hel del rekommendationer om vad vi måste förbättra. Jag välkomnar denna och även andra granskningar, till exempel från Expertgruppen som nu kommer att ta vid och får ett bredare mandat än vad den tidigare myndigheten Sadev hade, men också det som Riksrevisionen gör.

OECD-Dac menar att vi är på rätt väg i vår reformering av biståndet, men vi måste städa upp bland alla styrdokument och fortsätta fokusera mer. Vi måste bli mer konkreta och begripliga. Vi jobbar med de resultatstrategier som vi ska anta före jul; fyra resultatstrategier är redan antagna. Vi har absolut en del kvar att göra, men vi är på god väg.

Vi måste fokusera biståndet mer. Det är lättare sagt än gjort. Jag träffade femtiotalet CSO:er som är verksamma i många länder och som gör fantastiska insatser för fattiga och förtryckta människor. Det är svårt att fokusera på att vi inte ska vara i vissa länder eller områden.

Jag är stolt över det som svenskt bistånd bidrar till och framför allt över att vi inte backar i svåra frågor som till exempel sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och hbtq-frågor där vi har en hög profil.

Tack vare att vi är en stor biståndsgivare kan vi också trycka på i hög utsträckning i de styrelser inom FN-organ där vi är verksamma.

När det gäller att ändra reglerna för exempelvis avräkningar är det helt naturligt att man ständigt omprövar politiska beslut och förbättrar och förfinar dem. Jag tycker personligen inte att det räcker att hålla sig till reglerna. Man ska också hålla sig en bit ifrån vad som är tillåtet. Det förhållningssättet är ganska klokt, och jag tycker att det var ett klokt beslut att ändra avräkningsmodellen den 1 januari 2013 när det gäller biståndsministrarnas och statssekreterarens löner. Det var ett klokt beslut av regeringen att ta höjd för det som kan anses vara tillåtet. Nu är den frågan även anmäld till konstitutionsutskottet för granskning, och vi får se hur den frågan utvecklar sig.

När det gäller Gunnar Andrén och Riksrevisionen håller jag med om att det är svårt att granska de stora multilaterala organisationerna. Jag hade förmånen att träffa cheferna för de största FN-organen och även revisorer, utvärderare, granskare och inspektörer. För oss är det viktigt att det man kommer fram till i förbättringshänseende när man gör inspektionerna återrapporteras till styrelsen och att Sverige med andra likasin-

nade länder ser till att de förbättringsförslag som finns också implementeras i organisationens arbete.

Organisationerna ska ju ha sin egen revision – internrevision – och utvärdering. Det är naturligt att alla världens länder inte kan revidera Unicef; det måste Unicefs egen organisation göra och vara rustad och ha resurser för att klara av det.

Jag blev imponerad av de personer jag hade förmånen att träffa i New York och deras sätt att arbeta, både utifrån vad de sade och utifrån deras bakgrunder som framstående personer med revisionsbakgrund.

Mycket kan säkert göras ännu bättre, men jag håller inte med om att de skattepengar vi satsar ute i omvärlden inte gör skillnad för fattiga och förtryckta människor. Mycket måste också kunna göras bättre. Där kan Sverige trycka på tillsammans med likasinnade, och det gör vi.

Anf. 7 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Tack än en gång, Hillevi Engström, för svaren! Tyvärr måste jag säga att min bild är att förtroendet för Sveriges och regeringens biståndspolitik är skadat. Det finns en del att reparera. Precis som Hillevi Engström säger gör vi i grunden mycket som är bra och viktigt och som behövs. Det har vi också en ganska bred politisk enighet om i Sverige och i Sveriges riksdag. Men skönhetsfläckarna finns, och de är ett problem. Jag hoppas verkligen att biståndsministern ser dem och tar itu med dem.

Jag noterar det biståndsministern säger om det förhållningssätt som hon tycker att man ska ha till olika regelverk, exempelvis till OECD:s biståndskommitté Dac, och vilka ramar som sätts. Biståndsministern tycker att man ska hålla sig en bit ifrån vad som är tillåtet, alltså ha ett säkerhetsavstånd. Jag tycker att det är en mycket klok hållning som biståndsministern har. Jag kan beklaga att regeringen inte har haft den hållningen tidigare – inte förrän på försommaren 2012, då man konsulterade Dac om det som då hade gjorts i kanske tre och ett halvt års tid gällande avräkningar av biståndsministerns och statssekreterarens lön.

De grundläggande problemen beträffande förtroendet för svensk biståndspolitik, som jag pekar på i min interpellation, gäller ett antal olika saker, inte bara avräkningarna för lönerna. Det finns också annat. Vi får säkert anledning att återkomma till det i den fortsatta debatten om den svenska biståndspolitik. I övrigt vill jag så här långt tacka biståndsministern, och jag välkomnar biståndsministerns linje att ha ett säkerhetsavstånd i hur man tillämpar regler. Det tror jag är klokt och riktigt.

Anf. 8 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten och övriga debattörer för den viktiga interpellationen. Jag kommer att jobba nogsamt med dessa frågor. De är angelägna. Jag tycker att det är viktigt att vi tillsammans tar ansvar för att upprätthålla en hög biståndsvilja hos svenska folket. Vi ska vara stolta över att det verkligen gör skillnad för människor ute i världen.

Sedan finns det ibland en kanske något tendentiös, jag ska inte säga granskning men ett sätt att dra slutsatser som inte riktigt stämmer med verkligheten. Bland annat kom det en rapport från UNDP för ett år sedan, och redan när den rapporten kom hade de svenska representanterna i styrelsen, och likasinnade skulle jag vilja säga, tryckt på att det måste ske

förbättringar. Våra tjänstemän, de som sitter med där, har tydliga instruktioner om den svenska linjen, och den är vi i det här avseendet överens om, nämligen att man ska hushålla med pengarna så att de når fram.

Det ska bli intressant att följa expertkommitténs arbete med deras viktiga granskning liksom de fortsatta granskningar som kommer att ske. Det gäller dels den översyn som regeringen ska göra av UD:s biståndsmedel, dels det som kommer från Riksrevisionen. Jag ser därför fram emot en fortsatt debatt i de här frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2013/14:29 om målet för bredbandsutbyggnad

Anf. 9 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att målet att 90 procent av hushållen bör ha tillgång till bredband om minst 100 megabit per sekund eller mer år 2020 ska nås.

Låt mig börja med att konstatera att antalet människor som har tillgång till bredband med hög överföringshastighet nu ökar väldigt snabbt i Sverige. För lite mer än ett år sedan, i oktober 2012, hade 53 procent av alla svenska hushåll och företag tillgång till bredband med en hastighet om minst 100 megabit per sekund. Det är ca 4 procentenheter fler än året innan. Samtidigt har antalet hushåll och företag som finns i närheten av en annan fiberansluten adress ökat från 60 till 65 procent. Det innebär att förutsättningarna för att ännu fler ska kunna få tillgång till riktigt snabbt bredband är väldigt goda.

Tidigare i år, i april, presenterade Post- och telestyrelsen sin uppföljning av regeringens bredbandsstrategi. Målet i den strategin är att 90 procent av alla hushåll och företag ska ha tillgång till bredband med en hastighet om minst 100 megabit per sekund till 2020. I sin uppföljning av bredbandsstrategin gör PTS bedömningen att förutsättningarna för att Sverige ska kunna nå målet i bredbandsstrategin är goda.

Precis som Monica Green skriver i sin interpellation är det viktigt att bygga ut bredbandsnäten och möta behovet av snabbt bredband i hela landet. Därför arbetar regeringen intensivt med att förverkliga målen i bredbandsstrategin. Många behöver dra sitt strå till stacken för att få den nödvändiga infrastrukturen på plats. Det krävs stora investeringar från marknadens aktörer. Det krävs bra förutsättningar för de byanät som nu tydligt drar fiber hem till byn. Och det krävs strategisk medfinansiering från staten, där marknadens krafter inte räcker till.

För att aktörerna på bredbandsområdet ska vara villiga att göra de stora investeringar som krävs behövs det goda förutsättningar och samverkan mellan de parter som påverkar utbyggnaden, allt från byanätet till kommunen och operatörerna. Därför är det arbetet i regeringens Bredbandsforum, som samlar alla berörda aktörer, ett väldigt viktigt verktyg.

En särskild utmaning är att bygga ut höghastighetsbredband på landsbygden, där de kommersiella aktörerna ofta saknar tillräckligt starka intressen för att själva bära den investeringen. Därför har regeringen sedan flera år medvetet satsat på att medfinansiera bredbandsutbyggnad

på landsbygden. Under perioden 2008–2014 finns det därför sammantaget 2,2 miljarder kronor för bredbandsutbyggnad på landsbygden, en satsning som hittills har lett till att uppskattningsvis 75 000 hushåll runt om i landet har kunnat få tillgång till riktigt snabbt bredband.

I december 2012 tillsatte regeringen en utredning som ska göra en uppföljning av bredbandsstrategin. I det delbetänkande som utredningen överlämnade den 12 juni i år lämnas ett antal förslag för att göra bredbandsstödet mer effektivt. I utredningens uppdrag ingår också att följa upp hur tillgången till bredband utvecklats, både i förhållande till Sveriges och till EU:s bredbandsmål. Utredningen ska också se över kommunernas roll i bredbandsutbyggnaden och ge förslag på åtgärder som kan leda till att samordning och samförläggning av bredbandsinfrastruktur vid gräv- och markarbeten stimuleras ytterligare.

Staten är i sig själv en stor och viktig ägare av bredbandsinfrastruktur. En effektivare användning av statens egna bredbandsresurser kan ytterligare förbättra förutsättningarna för att vi ska kunna nå bredbandsmålen. Därför har regeringen för avsikt att tillsätta en utredning i syfte att se över hur statens verksamheter på bredbandsområdet och statens eget innehav av bredbandsinfrastruktur kan samordnas och användas på ett bättre sätt för att stödja regeringens bredbandsstrategi.

Tack vare de insatser som görs – av regeringen, av kommersiella och andra aktörer – och tack vare det stora engagemang som finns runt om i landet för bredbandsfrågan ökar nu tillgången till snabbt bredband väldigt snabbt, vilket är en del av förklaringen till att Post- och telestyrelsen gör bedömningen att Sverige har goda förutsättningar att nå regeringens bredbandsmål.

Anf. 10 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Vi har stora ambitioner för Sverige. Sverige har varit en ledande it-nation. Alltsedan våra satsningar från mitten av 90-talet och framåt har vi legat i topp. Vi har legat i topp under lång tid, även under den borgerliga regeringens tid, och det är jag glad över. Nu finns oroväckande tecken på att vi tappar på område efter område och att vi inte är den förebild som andra tidigare tyckt att vi varit. Det oroar mig. Det oroar mig också att Anna-Karin Hatt, som visar ett stort engagemang i frågan, är så pass tillfreds med de satsningar som görs. Anna-Karin Hatt är även tillfreds med de besked hon får från PTS.

Vi har hört det förut. Under två års tid hade vi många och långa debatter i kammaren om mobiltäckningen, och Anna-Karin Hatt sade om och om igen att det var en bra täckning och hänvisade till de kartor som PTS hade visat upp. Sedan visade det sig att Anna-Karin Hatt under april månad fick vända, och hon är nu väldigt kritisk till operatörerna – med rätta. De har, precis som Anna-Karin Hatt säger, använt sig av falsk marknadsföring eftersom de inte levat upp till det som de lovat.

Man kan känna samma oro här. Om Anna-Karin Hatt nu är nöjd med det som rapporteras, om hon är nöjd med utbyggnaden, så är jag inte lika nöjd. Jag känner många människor i gles- och landsbygd, och för den delen också i villaområden, som inte får den skjuts de behöver för att kunna dra in fiber till sina hus.

Det är sant att det görs satsningar, och det välkomnar jag. Anna-Karin Hatt säger att det krävs stora satsningar från marknaden, bra förutsättningar för bynäten, strategisk medfinansiering från staten samt ”goda förutsättningar och samverkan”. Allt det där kan vi vara överens om, men hur ska Anna-Karin Hatt se till att det blir så?

Ett sätt är förstås att blunda för den urbanisering som pågår. Vi har sett siffror som visar att det ser bättre ut, att fler har fått snabb uppkoppling. Men detta har vi tittat lite närmare på. Är det verkligen så? Då får vi plötsligt se: Aha! Folk har flyttat ifrån landsbygden på grund av den dåliga servicen, som blir sämre och sämre i gles- och landsbygd. Folk flyttar nu i stor utsträckning till storstäder och andra städer. Då kan man förstås visa upp en bättre täckningskarta och säga: Titta, det är inte så många som inte har den hastighet som vi kräver! Det är också ett sätt att förvränga statistiken, tycker jag.

Jag tror att Centerpartiet vill ha en levande landsbygd och tycker att man då borde jobba aktivt för att till och med trycka tillbaka, ge människor, företag och turister möjligheter att finnas i gles- och landsbygd och se till att det finns höga hastigheter i näten och att bredbandsutbyggnaden fortgår.

Jag tycker att regeringens mål att 90 procent av befolkningen ska ha höga hastigheter är lågt. Det innebär att lämna 10 procent av befolkningen bakom sig när vi går in i framtiden. Att vi dessutom känner en oro för att inte ens det låga målet blir uppfyllt är jag inte nöjd med, men jag förstår att Anna-Karin Hatt är nöjd med det.

Anf. 11 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Det är bra att Monica Green erkänner att Sverige är ett it-land i världsklass. Men sedan påstår hon att Sverige tappar på område efter område. Sanningen är precis den motsatta. Sverige har en väl utbyggd it-infrastruktur. Vi brukar komma högt upp i internationella rankingar. Det är möjligt att Monica Green inte har noterat det, men så sent som för ett par veckor sedan kom FN-organet ITU med sin rapport *Measuring the Information Society*, där Sverige kom på andra plats efter Sydkorea. ITU konstaterar i rapporten att den svenska it-infrastrukturen är högt utvecklad. Därmed inte sagt att det inte ska göras mer. Det ska göras mer, men redan nu är den svenska it-infrastrukturen högt utvecklad jämfört med andra länder.

Vi har också en hög andel fiberanslutningar. Det är en framtidssäker teknik som medger höga överföringshastigheter. Efter Sydkorea och Japan ligger Sverige högst i världen, vilket är en rätt så imponerande siffra, inte minst med tanke på hur vår geografi ser ut.

Monica Green har en tendens att blunda för verkligheten. Verkligheten är att regeringens politik är framgångsrik på det här området. Vi har de senaste åren satsat 2,2 miljarder på att bygga ut bredband på landsbygden. Men jag är helt övertygad om att vi kommer att behöva satsa ännu mer framöver. Jag hoppas att vi kommer att ha möjlighet att satsa på bredband i det nya landsbygdsprogrammet. Detta är pengar som gör stor nytta och som i stor utsträckning går till entusiaster i byalag, där människor lägger ned mycket tid och arbete på att själva gräva ned kanalisation och fiber.

Samtidigt ser vi att operatörerna nu gör rekordstora investeringar i att gräva ned fiber. Sammantaget gör detta att svenskarna i snabb takt får uppkoppling via fiber eller annan snabb elektronisk uppkoppling. Varje år investerar operatörerna någonstans mellan 8 och 9 miljarder kronor i bredband. Telia skriver i sin senaste delårsrapport: "I Sverige är för närvarande efterfrågan från kunderna större än vår förmåga att leverera." Det visar att det finns en stark efterfrågan och ett starkt intresse av att bygga ut näten ännu mer.

I den senaste bredbandskartläggningen från PTS är andelen hushåll som kan få 100 megabit per sekund redan i dag 53 procent, vilket är en avsevärd ökning på bara ett år. Om vi omvandlar de där 53 procenten till människor av kött och blod kan vi fastslå att det på bara ett enda år är ytterligare nästan 370 000 personer som fått möjlighet till 100 megabit per sekund. Det är många människor. Det är fler människor än de som bor i Monica Greens gamla hemlän, Skaraborg. I själva verket måste man förutom Skaraborg lägga till alla invånare i Borås kommun för att komma upp i dessa 370 000 människor. Detta är en av förklaringarna till att PTS, som är expertmyndigheten på området och är de som har bäst kunskap och också för statistiken, gör bedömningen att regeringens bredbandsmål är inom räckhåll.

Anf. 12 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Kan Anna-Karin Hatt då svara på hur många av dessa 370 000 som flyttat till storstäderna i stället för att få bredband i sitt tidigare hem? Det skulle vara intressant att veta.

Även jag är glad över att marknaden investerar. Jag tycker att det är fantastiskt. Det har vi varit vana vid sedan mitten av 90-talet, då staten, marknaden och kommunerna gjorde en överenskommelse om att satsa tillsammans i det här landet. Och Sverige kom etta! Vi låg etta. Vi vann i tävling efter tävling. Men vad gör man när man har vunnit en tävling? Och vad gör de andra? De andra ser till att de går hem och tränar, så att de blir bättre och kan ta matchen. De ligger inte på latsidan. Därför får inte heller Sverige ligga på latsidan. Vi var bäst i världen. Nu är vi tvåa och trea, säger Anna-Karin Hatt. Det är möjligt att man kan vara nöjd med det. Men man kan också ha högre ambitioner. Man kanske vill ligga kvar på toppen. Då måste man satsa. Man måste vara tydlig i sina strategier.

När det gäller landsbygdsprogrammet har regeringen misslyckats med att förhandla inom EU. Det beklagar jag. Ni valde att lägga tillbaka lite i årets budget och satsa själva, men vi socialdemokrater satsar hela den peng som ni förlorade i era förhandlingar, för det behöver satsas på gles- och landsbygden. Vi vill se en levande landsbygd. Vi vill att människor ska kunna stanna kvar med god service och höga hastigheter i näten. Jag vill inte att inflyttningen till städerna ska fortsätta med den höga hastighet som nu råder. Jag vill vända den trenden. Därför måste Sverige satsa mer än man gör nu.

Anna-Karin Hatt är nöjd och berömmar marknaden, vilket jag också gör. Men man kan inte bara lita på marknads krafter. Staten måste också se till att man bygger och ger goda förutsättningar i de områden där det inte är lönsamt för marknaden. Telias kunder efterfrågar mer, men Telia klarar inte av det. Telia ser redan nu att det behöver byggas

mer. Ja, efterfrågan är stor, även i gles- och landsbygd. Den kommer att bli ännu större när vi lyckats med en digital agenda inom skolan och en bättre hemsjukvård genom digitala tjänster. Efterfrågan kommer inte att minska på något sätt. Det är därför vi inte får lägga av. Det är därför vi aldrig får nöja oss med att hänvisa till att det är jättebra att vara tvåa eller trea. Vi låg på toppen. Jag tycker att vi ska tillbaka dit.

Anf. 13 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Det är nästan så att jag undrar var Monica Green har befunnit sig de senaste tre åren. Har hon missat att regeringen har antagit den digitala agendan? Har hon missat att vi har en bredbandsstrategi med väldigt ambitiösa mål? Har hon missat att regeringen för mindre än ett år sedan antog en e-förvaltningsstrategi för att se till att staten, myndigheterna och det offentliga drar full nytta av digitaliseringens möjligheter? Har hon missat att det i den här kammaren har slagits fast ett mål om att Sverige ska vara bäst i världen på att dra nytta av digitaliseringens möjligheter?

Självklart är det så att it-utvecklingen öppnar enorma möjligheter för hela landet. Om vi bygger ut infrastrukturen öppnar det möjligheter till att slippa resor till möten, till att olika delar av landet kan växa och utvecklas, till att företag och individer kan utvecklas alldeles oavsett var i landet de finns.

Vad gör man när man ligger i topp? Jo, man kavlar upp ärmarna och jobbar ännu hårdare, precis som regeringen gör.

Faktum är att när jag utsågs till it-minister hösten 2010 var en av de första saker som jag upptäckte när jag gick igenom historien att ni inte en enda gång under Socialdemokraternas regeringstid hade tagit chansen att forma en bred och horisontell it-strategi. Med den digitala agenda som alliansregeringen gemensamt har tagit fram har Sverige för första gången fått en bred och sammanhållen it-strategi som sträcker sig över alltifrån småföretagande till it i skolan, hur vi kan använda it för att främja demokrati och frihet på nätet och som sätter upp väldigt ambitiösa mål. Den agendan behövs.

Det är precis så som Sverige ska arbeta. När vi märker att vi ligger i topp internationellt ska vi dra slutsatsen att vi behöver fortsätta att utveckla oss för att också i framtiden kunna vara ett it-land att räkna med, att vi har en industri som fortsätter att vara väldigt duktig på att dra nytta av digitaliseringens möjligheter och att vi också använder it:s potential för att minska våra koldioxidutsläpp, förbättra demokratin och se till att våra barn får bättre kunskaper med sig från skolan och är förberedda för morgondagens arbetsliv.

Jag har inte någon av de gånger som jag har gått igenom och sökt med pannlampa i Socialdemokraternas budgetmotioner hittat en enda stavelse som beskriver vad Socialdemokraterna vill göra utöver vad regeringen gör.

Det är mycket prat här i kammaren om att det som regeringen gör inte räcker till, men i praktiken står ni socialdemokrater tomhänta och lämnar inga egna förslag på hur ni tycker att Sverige ska fortsätta att vara ett it-land i frontklass.

Anf. 14 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Då får nog Anna-Karin Hatt tända pannlampan – hon är ju energiminister – och läsa vår motion i höst. Vi satsar där ni har förlorat inom landsbygdsstödet. Ni fallerade i en förhandling i EU, och ni lever inte ens upp till det som ni förlorade där. Det gör vi. Vi säger att vi behöver de 500 miljonerna, och vi behöver ännu mer. 500 miljoner har vi avsatt, men ni valde att avsätta 136 miljoner inom landsbygdsstödet. Ni har misslyckats där.

Det är klart att Anna-Karin Hatt kan gå till anfall och säga att jag inte har sett verkligheten. De människor som jag träffar ute i byarna, i samhällena och för den delen också i villaområdena har en annan bild än den som Anna-Karin Hatt har. De är oroade. De ser inte allt det fantastiska som Anna-Karin Hatt målar upp här.

Jag tycker att regeringen borde satsa mer. Vi socialdemokrater gör faktiskt det. Dessutom förvränger Anna-Karin Hatt historien och påstår att vi socialdemokrater inte gjort det ens historiskt. Då får jag återigen påminna om ITIS, it i skolan, om de kommunala bredbandspengarna och om hem-pc-reformen. Det var dessa tre satsningar som gjorde att Sverige hamnade på första plats. Det var det som placerade oss som etta som it-nation. Dit behöver vi komma tillbaka.

Anna-Karin Hatt säger att jag har missat den digitala agendan. Ja, jag vet att regeringen valde att inte lägga fram den till riksdagen utan presenterade den borta vid Münchenbryggeriet. Men jag var där när den presenterades.

Den borgerliga majoriteten vill att det ska finnas tillgång till bredband för 90 procent av befolkningen. Vi har högre ambitioner än så. Vi vill att det ska finnas för 100 procent av befolkningen.

Anf. 15 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Om Monica Green till och med var på plats när den digitala agendan presenterades vore det lite klädsamt om hon i den här debatten, som handlar just om hur vi ska styra den här utvecklingen, kunde erkänna att den strategin finns. Den är den första sammanhållna strategi som Sverige någonsin har haft på det samlade it-området.

I stället väljer Monica Green att hävda att Socialdemokraterna satsar mer på landsbygdsprogrammet än vad regeringen gör men glömmer att berätta att det som Socialdemokraterna vill satsa på landsbygdsprogrammet ska finansieras genom att avskaffa direktstöden till lantbrukarna. Ni tar med ena handen från landsbygden och ska ge tillbaka en liten skärv med den andra. Om det är socialdemokratisk fördelningspolitik har jag stora frågetecken kring den.

Jag är glad att kunna konstatera att bredbandsutvecklingen i Sverige nu går snabbt framåt, att den går så snabbt framåt att de som ska rulla ut fiber har svårt att hålla jämna steg med utvecklingen.

Vi kan också se att det finns fiberföreningar som är förberedda. De står med spaden i handen och är beredda att sätta den i backen när de får ihop sin finansiering. Det är därför som regeringen prioriterar att satsa 2,2 miljarder kronor på att just de eldsjälar som vill dra fiber hem till den egna gården, hem till den egna byn på landsbygden faktiskt ska få ett stöd för att göra detta.

Det är precis så vi ska prioritera statens resurser. Vi ska se till att operatörerna har bra förutsättningar att snabbt bygga ut snabbt bredband över hela landet och att där det inte räcker till vara med och medfinansiera så att fiber-till-byn-projekten kan förverkligas i de resterande delarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2013/14:41 om säkerhet och sårbarhet i samhällets it-infrastruktur

Anf. 16 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Annika Lillemets har frågat försvarsministern vad hon avser att göra för att en heltäckande konsekvens- och riskanalys för data- och telekommunikation, som täcker krisberedskap och säkerhet, genomförs i den utredning om den statliga kommunikationsinfrastrukturen som regeringen föreslår i sin budgetproposition.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Den grundläggande principen för att säkra en god krisberedskap i samhället är ansvarsprincipen. Principen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden också har det under allvarliga händelser, som kriser eller krig. I ansvarsprincipen ingår ett tydligt ansvar för att samverka och samordna sin verksamhet med andra aktörer så att allvarliga händelser kan förebyggas och hanteras.

Post- och telestyrelsen (PTS) har som myndighet ett särskilt ansvar för att planera och vidta åtgärder för att på förhand skapa en förmåga att hantera kriser, för att förebygga sårbarheter och för att motstå hot och risker. Inom ramen för det ansvaret gör PTS varje år risk- och sårbarhetsanalyser för sektorn elektronisk kommunikation.

Staten är en betydelsefull ägare av bredbandsinfrastruktur och är därigenom en betydande aktör på marknaden för elektronisk kommunikation. Som Annika Lillemets tar upp i sin interpellation har regeringen för avsikt att tillsätta en utredning för att se över hur statens verksamheter på bredbandsområdet och innehav av bredbandsinfrastruktur kan samordnas till stöd för regeringens bredbandsstrategi. Samtidigt har staten, som ägare till denna infrastruktur och genom ansvarsprincipen, ett ansvar för att samverka och samordna verksamheten med andra aktörer under allvarliga händelser, kriser eller krig. Syftet med risk- och sårbarhetsanalyser är att ha en beredskap som gör att sådant som kan uppstå under allvarliga händelser, som kriser eller krig, effektivt kan förebyggas eller hanteras.

Enligt krisberedskapsförordningen är alla myndigheter skyldiga att varje år analysera om det finns sådana sårbarheter eller hot och risker inom myndighetens ansvarsområde som synnerligen allvarligt skulle kunna försämra förmågan att bedriva verksamhet inom området. Inom offentlig sektor görs det således löpande risk- och sårbarhetsanalyser. Alla myndigheter ska hantera resultatet av dessa inom sina respektive ansvarsområden så att man uppnår god säkerhet och robusthet.

Samhällets it-infrastruktur ska vara robust. Därför ingår frågor om säkerhet och sårbarhet i it-infrastrukturen tydligt i alla aktörers ordinarie

verksamhet. Mot bakgrund av det bedömer regeringen inte att det finns något behov av att göra en särskild risk- och sårbarhetsanalys i den aviserade utredningen om samordning av den statliga infrastrukturen. Detta arbete bedrivs redan och ska fortsätta bedrivas med oförminskad kraft.

Prot. 2013/14:21
5 november

Svar på
interpellationer

Anf. 17 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Först vill jag tacka it-ministern för svaret på interpellationen som jag ställde till försvarsministern.

I sitt svar hänvisar Anna-Karin Hatt till förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, och i 9 § i förordningen står: ”Varje myndighet ska i syfte att stärka sin egen och samhällets krisberedskap årligen analysera om det finns sådan sårbarhet eller sådana hot och risker inom myndighetens ansvarsområde som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet inom området.”

Vidare lyder den första paragrafen i förordningen: ”Bestämmelserna i denna förordning syftar till att statliga myndigheter genom sin verksamhet skall minska sårbarheten i samhället och utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap.”

Här står alltså uttryckligen att statliga myndigheter ska minska sårbarheten i samhället. Varför då inte passa på när tillfälle ges i och med denna utredning? Det är en utredning av samordning av statens verksamheter på bredbandsområdet och innehav av bredbandsstruktur och infrastruktur till stöd för regeringens bredbandsstrategi som regeringen nu, glädjande nog, har beslutat om. Varför inte också titta på vad samordning kan göra för att minska sårbarheten? Det vore ett bra sätt för staten att ta sitt samordningsansvar. Det behövs nu när cyberhoten ökar. Det handlar om allt från genomtänkt avlyssning beordrad av stater till obetänksamma tonåriga hackare.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, konstaterade redan 2010 i ett svar på ett regeringsuppdrag om säker digital informations- och kommunikationsinfrastruktur för myndigheter, kommuner och landsting att det behövs skyddad kommunikation för offentlig sektor och att den bör vara statligt kontrollerbar. Det handlar om en kommunikation som inte är beroende av internet för att fungera – ett internet som utländska myndigheter tydligen lyssnar på när det passar dem. Om vi redan nu hade haft en sådan, hade då NSA, till exempel, haft lika stor påverkan på oss?

MSB har även ställt sig bakom Åke Hedéns utredning från december 2010 i vilken han föreslår att de statliga näten samordnas. Det finns nu ett gyllene tillfälle att lyssna på såväl MSB som Åke Hedén och utreda samordning för att främja både bredbandsstrategin och en skyddad kommunikationsinfrastruktur. Samordningen är inte bara en it-fråga utan även i högsta grad en säkerhetspolitisk fråga. Den kan ge fler samhällsvinster än den nog så viktiga bredbandsutbyggnaden. Det var därför jag önskade få försvarsministerns synpunkter på detta.

Offentlig sektor söker ständigt efter billigare alternativ till drift och förvaltning av sin verksamhet. Det handlar om allt från outsourcing, det vill säga att något företag anförtros att hantera även känslig information – rent av så kallad offshoring –, till molntjänster och bemanningsföretag.

I klartext: Detta är samma sak som att placera sina arkivskåp med papper hos någon som man inte har full kontroll över. Internet kan liknas vid en flyttfirma som man inte heller har kontroll över. Vart flyttar den arkivskåpen, och vem tittar i dem under flytten? Allt detta innebär förstås nya utmaningar för verksamhetens riskhantering. Om riskhanteringen inte fungerar äventyras verksamhetens överlevnad på sikt.

Mot bakgrund av detta delar jag inte regeringens bedömning, som den uttrycks av Anna-Karin Hatt, det vill säga att det inte skulle finnas något behov av att göra en särskild risk- och sårbarhetsanalys i den kommande utredningen om samordning av den statliga infrastrukturen. Jag utvecklar detta vidare i mitt nästa inlägg.

Anf. 18 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! När Annika Lillemets läste upp innehållet i några av paragraferna i krisberedskapsförordningen bidrog hon på ett förträffligt sätt till att beskriva varför det inte finns anledning att titta på de här frågorna i den utredning som regeringen har aviserat och som ska handla om någonting helt annat.

Alla berörda myndigheter har redan ett tydligt och uttalat ansvar för att arbeta med dessa frågor i sin ordinarie verksamhet. Det är ett ansvar som är tydligt utpekade och som ska bedrivas med oförminskad styrka. Just därför finns det ingen anledning att blanda in denna fråga i en utredning som ska handla om något helt annat. Utredningen ska handla om hur vi kan samordna och bättre utnyttja den it-infrastruktur som staten genom myndigheter som Svenska kraftnät och andra äger och som skulle kunna bidra till att bygga ut bredbandstillgången ännu snabbare över hela landet. Detta är delvis äpplen och päron.

Annika Lillemets berör många olika fenomen som finns i samhället i dag. Bland annat berörde du att det finns många offentliga aktörer som försöker hitta nya sätt att minska sina it-kostnader, vilket är prioriterat. Vi vet att det finns stor potential att använda skattebetalarnas pengar. Men det som är viktigt att poängtera är att en myndighet som har ansvar för en samhällskritisk funktion har detta ansvar även i ett krisläge, precis som jag utvecklade i mitt första svar. Det är ett ansvar som inte går att delegera bort. Det är ett ansvar som man inte kan överlåta till något annat och som inte heller överlåts till någon annan på något annat sätt än att driften av verksamheten läggs ut på ett privat företag. Själva ansvaret ligger alltid mycket tydligt kvar på myndigheten.

Därför är det viktigt att myndigheten noga ser över vilka tjänster som ska upphandlas och att det finns tillräckliga garantier från dem som man väljer att upphandla tjänsten från för att tjänsten är säker, tillgänglig och robust.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är en myndighet som studerar saker när de inträffar. Jag förutsätter att alla våra myndigheter tar till sig de slutsatser som MSB drar och de råd och rekommendationer som myndigheten löpande publicerar och presenterar.

Annika Lillemets skriver i sin interpellation att det finns ett stort behov av statligt kontrollerbar kommunikationsinfrastruktur. I sammanhanget nämner hon företaget Tieto och de kunder som drabbades av haveriet där. Som det inlägg som Annika gjorde alldeles nyss visade är det emellertid viktigt att skilja på olika saker.

Det är en sak att tala om teleoperatörer och en annan sak att tala om tjänsteleverantörer. Tieto är ett företag som levererar tjänster. Den fråga som Lillemets ställer i sin interpellation handlar dock om it-infrastruktur. Båda frågorna är jätteviktiga, men det är två ganska olika saker. Jag tror att det är bra om vi försöker hålla isär dem. Datorhaverier hos en tjänsteleverantör bör inte blandas samman med problem som kan uppstå på grund av avbrott eller störningar i den fysiska elektroniska kommunikationsinfrastrukturen.

Anf. 19 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Det var många intressanta saker på en gång. En skyddad infrastruktur som är statligt kontrollerbar kan lösa de problem som uppstod med haveriet hos Tietoenator häromåret. Det är ett sätt att undvika sådana.

Jag vill belysa några frågor till. Regeringens handlingsplan för e-förvaltning anger att de nya grunderna för it-baserad verksamhetsutveckling i offentlig förvaltning ska utformas enligt målet så enkelt som möjligt för så många som möjligt. För att uppnå regeringens intentioner krävs att myndigheterna upplåter informationstillgångar för kopplingar mot internet. Dessa kopplingar öppnar också upp för dataintrång. När it-systemen blir öppnare och mer mobila och när datadelningen ökar måste företagen byta säkerhetstaktik.

Det finns en intressant undersökning – Global Information Security Survey – som är utförd av konsultföretaget Pricewaterhouse Coopers och en amerikansk tidning, CSO, som visar på högst relevanta rön även för svenska myndigheter. Undersökningen, som bygger på svar från fler än 9 600 chefer, visar att företagen ökar investeringarna i säkerhet, men att antalet attacker ändå ökar och att kostnaderna för dem stiger kraftigt. Trots detta anser en stor majoritet av vd:ar och it-chefer att deras säkerhet är effektiv. Men var femte tillfrågad vet inte ens hur många incidenter deras företag har drabbats av. Företagen tvingas leka kurragömma med hackare. De installerar ny teknik som inte möter hoten samtidigt som tekniktrender leder till nya riskbilder och så vidare. Det finns förstås också möjligheter att skydda sig, och det finns all anledning att dra lärdom av detta även för svenska myndigheter.

Jag vill påminna om det stora datorhaveriet hos det privata företaget Tieto, som levererade tjänster till ett flertal stora företag och myndigheter, till exempel Bilprovningen, Apoteket och Stockholms stad. Det var för två år sedan.

Vad har regeringen gjort sedan dess för att hindra att vi återigen hamnar i en situation där ett privat företag gör prioriteringen av vilka kunder, däribland samhällskritiska aktörer, som först ska komma i gång igen? Hur tänker it-ministern och försvarsministern – för detta har ni naturligtvis diskuterat – att tillräcklig säkerhet ska kunna uppnås utan en skyddad kommunikationsinfrastruktur som staten har kontroll över? Ger det verkligen bästa möjliga krisberedskap att överlåta ansvaret för prioriteringar i ett krisläge på privata aktörer? Vågar regeringen förlita sig på att privata aktörer tar samhällsansvar och gör de investeringar som krävs? Kan man verkligen säkra viktiga samhällsfunktioner utan en statligt ägd, opererad, styrd och prioriterad infrastruktur för kommunikation?

Hur ska regeringen kunna ta sitt ansvar för krishantering om man avhänder sig kontrollen över data- och telekommunikation? Det är ett fundamentalt säkerhetspolitiskt problemkomplex som måste hanteras skyndsamt. Som jag ser det vore den utredning som nu ska göras ett lämpligt forum att slå två flugor i en smäll, eller vill regeringen ha en egen, separat utredning om hur man ska skapa den skyddade infrastruktur för kommunikation som faktiskt behövs? Det är därför jag tar upp Tieto Enator. Det handlar inte om att jämföra äpplen och päron, utan det är bara äpplen eller möjligen bara päron.

Ska vi bara lämna frågan obesvarad? Hur ska vi kunna säkra statens digitala tillgångar? Det är ett stort och växande problem när det gäller övervakning av globala nätverk. Det har framkommit med all önskvärd tydlighet det senaste halvåret att detta sker i mycket stor omfattning. De flesta länder i världen gör det eller bygger upp möjligheten att göra det i framtiden. Eftersom det är underrättelseorganisationer som bedriver den här spaningen är även myndigheter och deras information ett eftertraktat byte. Här krävs samordning och en strategi för skyddad kommunikation. Hur tänker ni göra?

Anf. 20 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Just nu blandas äpplen, päron och nästan clementiner i den här debatten. Det är inte alldeles enkelt att ge svar på alla de frågor som Annika Lillemets ställer, för hon ställer frågor om allt ifrån it-infrastruktur till it-säkerhet och försvarstänkande. Det är många olika frågeställningar på en och samma gång.

Tietohaveriet, som du nämner både i interpellationen och i ditt debattinlägg, var en allvarlig händelse som inträffade i november 2011. Den innebar att it-företaget Tieto drabbades av ett tekniskt fel, vilket fick konsekvenser för ett femtiotal kunder, däribland Bilprovningen, Apoteket och några kommuner i Stockholms län. Då ställer du, Annika Lillemets, frågan om det är rimligt att anlita privata företag till sådana samhällskritiska tjänster.

Mitt svar är: Ja, det kan det vara under vissa förutsättningar. Det man ska komma ihåg när det gäller Tietohaveriet är att det som hände var att två olika minneskretsar i ett datalagringssystem upphörde att fungera, vilket ledde till driftstopp för ett stort antal servrar. Det som låg bakom felet var alltså bristande hårdvara. Minneskretsarna kunde lika gärna ha suttit i en server någonstans i offentlig sektor.

När Lillemets säger att en statligt ägd infrastruktur skulle ha garanterat att ett problem som det som inträffade i Tieto aldrig skulle kunna hända undrar jag vad hon baserar det på. Mig veterligen finns det inget som säger att offentlig it-utrustning krånglar mindre än privat.

Tietohaveriet fick stora konsekvenser, men inte för att det var ett privat företag som drabbades. Det som gjorde just detta haveri speciellt allvarligt var att det var så många olika funktioner som drabbades. Det är mer en följd av ökad koncentration av it-drift och andra it-relaterade tjänster, exempelvis molntjänster. Då kan man ställa sig frågan: Är detta något negativt? Själva haveriet är förstås negativt, men är det något negativt att koncentrera it-tjänster i allmänhet? Som så många andra gånger måste man väga fördelar mot nackdelar.

En uppenbar nackdel är att konsekvenserna kan bli stora om en samlad it-drift drabbas av störningar, men fördelarna får man inte glömma bort. Tidigare var det inte ovanligt att en enda fysisk dataserver hade en enda uppgift. För att tillgodose en myndighets eller ett företags alla behov kunde det alltså behöva finnas en lång rad datorer som alla körde dygnet runt med endast en eller ett fåtal tjänster. I dag, med så kallade virtualiserade servrar, kan en enda kraftfull fysisk server ersätta en lång rad fysiska datorer, vilket leder till stora vinster för miljön samtidigt som it-driften blir mycket billigare.

När offentliga myndigheter upphandlar it-drift är det väldigt viktigt att man också väljer den servicenivå som man vill ha. Om man upphandlar en samhällskritisk tjänst har man också ansvar för att det i det avtal man ingår också finns en garanti för att man blir prioriterad om något händer. Exakt hur de affärsmässiga avtalen såg ut mellan Tieto och deras kunder kan varken du eller Annika Lillemets veta, men vi kan båda veta att myndigheterna har ett stort ansvar för att se till att upphandla den it-drift och den servicenivå som man behöver, så att man inom en viss, bestämd tid kan veta att ett problem börjar åtgärdas och att en viss tjänst inte får ligga nere onödigt länge.

Anf. 21 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Det här är många och stora frågor. Det är också min poäng. Vi kan inte reda ut detta på några minuter, hur gärna vi än skulle vilja det. Det krävs en ordentlig utredning om det. Poängen med att ta upp Tieto Enator är egentligen frågan vem som ska prioritera – datorhaverier är vi naturligtvis aldrig skyddade mot oavsett om det är privat eller offentlig drift – vilka kunder, av samhällsavgörande betydelse eller inte, som ska komma upp först och få tillgång till kommunikation igen. Det är ett stort problem om detta överläts i privata händer.

Allt detta behöver utredas ordentligt, så att vi så långt som möjligt säkrar vår samhällsviktiga data- och telekommunikation. Bevisligen har inte myndigheterna klarat att ta sitt ansvar efter exempelvis de senaste händelserna då en 16-åring lyckades sänka bland andra Region Skåne, SJ och en kommun.

Säkerhetsansvariga på myndigheter och företag får allt större problem att hålla jämna steg med hackarna. Svenska FRA, som ska skydda statliga myndigheter och statligt ägda bolag mot i första hand statsunderstödda angripare, ser att det finns säkerhetsluckor på många håll inom samhällsviktig verksamhet med nationellt viktiga värden. Samtidigt har alltså attackerna ökat kraftigt under det senaste decenniet, och metoderna har blivit mer kvalificerade och målen mer riktade.

Hur ska konflikten mellan öppenhet och säkerhet hanteras? Varje enskild myndighet har alltså i uppdrag att beakta säkerheten och minska sårbarheten. MSB säger vad som ska skyddas men inte hur. Ska då varje myndighet uppfinna hjulet på egen hand och klara sig så gott man kan? Det är inte något effektivt sätt att arbeta. Det krävs en högre ambitionsnivå. Därför måste berörda myndigheter och departement samarbeta om dessa frågor. Det är en förutsättning för att lösa uppgiften att minska sårbarheten.

Jag vill därför avsluta med att uppmana it-ministern och regeringen att ändå ge den kommande utredningen om samordningen av statens

bredbandsinfrastruktur direktiv att även ta itu med säkerhets- och sårbarhetsfrågorna och hur de kan hanteras bättre genom samordning.

Anf. 22 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Den digitala utvecklingen har fört med sig väldigt många möjligheter. Människor kan vara uppkopplade nästan varifrån som helst och nästan vilken tid på dygnet som helst och i dag ha tillgång till nästan vilken information eller vilka tjänster som helst. Det är fantastiskt!

Med detta följer dock nya utmaningar. En sådan utmaning är it-säkerhet. Det finns människor som kan ha illvilliga syften med att ta sig in i system olovligen eller som gör rena rackartyg och försöker överbelasta hemsidor så att de ska släckas ned. Detta är numera en del av vår vardag. Varenda myndighet, företag eller organisation och varenda medborgare måste varje dag vara medveten om dessa förändrade förutsättningar.

Som enskild medborgare måste man, precis lika självklart som det är att teckna en brandförsäkring för att se till att man får ersättning om huset brinner ned därhemma, se till att ta hand om sig på nätet. Företag måste se till att skydda sin information på nätet, täppa igen luckor som kan finnas och hålla jämna steg med den utveckling som finns där olika aktörer av skilda skäl kan vilja ta sig in i företagets skyddade system.

Att låtsas som om en nationell utredning skulle kunna överta ansvaret och lösa detta åt alla parter är faktiskt att vilseleda människor. I själva verket måste varenda medborgare, vartenda företag och varenda myndighet i sin verksamhet alltid ha med dessa frågor som är strategiskt viktiga. Det är just därför som det tydligt uttalas i den krisberedskapsförordning som Annika Lillemets inledningsvis läste högt ur att den myndighet som har ansvar för en verksamhet i fredliga tider har det också i kris. Man har ett ansvar att förebygga så att denna typ av incidenter inte behöver inträffa. Det arbetet behöver alldeles uppenbart fortsätta med oförminskad kraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2013/14:39 om redovisning av konsumtionsbaserade klimatutsläpp

Anf. 23 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Ärade åhörare! Ärade riksdagsledamöter! Jag ska svara på en interpellation från Helena Leander, som har frågat mig om jag avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla statistiken över konsumtionsbaserade klimatutsläpp och att redovisa denna löpande, parallellt med övrig officiell statistik över nationella utsläpp.

Jag har svarat Åsa Romson i en liknande interpellation, 2011/12:117. Jag angav då att regeringen anser att det är viktigt att ta hänsyn till de utsläpp utanför Sveriges gränser som orsakas av svensk konsumtion.

Låt mig inledningsvis konstatera att det som behövs för att lösa problemet i första hand handlar om internationell samverkan, konkreta klimatåtaganden och åtgärder i de länder där utsläppen sker. Sverige kombinerar en politik för ambitiösa utsläppsminskningar på hemmaplan med

satsningar utanför Sverige för att minska utsläppen även där. Regeringen verkar för att miljöpåverkan från produkter ska minska genom exempelvis genomförande av EU:s ekodesigndirektiv, främjande av miljömärkning och förbättrad och förstärkt information och vägledning om offentlig upphandling inklusive miljöhänsyn.

Enligt regeringens proposition 2009/10:155 *Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete* ska det övergripande målet för miljöpolitiken, det så kallade generationsmålet, vara att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Av propositionen framgår också att miljöpolitiken ska inriktas mot att konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt. Riksdagen beslutade i enlighet med denna proposition.

Naturvårdsverket har enligt instruktionen ett särskilt uppdrag att samordna uppföljning och utvärdering av bland annat miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Naturvårdsverket har med hjälp av Statistiska centralbyrån, SCB, låtit ta fram en indikator för växthusgasutsläpp orsakade av svensk konsumtion. Den informationen kompletterar den bild som den årliga utsläppsinventeringen av de nationella utsläppen ger, genom att ta hänsyn till de utsläpp som sker utanför Sveriges gränser. Naturvårdsverket påpekar dock att utsläppen som sker i andra länder till följd av svensk konsumtion inte kan beräknas med samma noggrannhet som de nationella utsläppen, varför de snarare bör tolkas i termer av utveckling över tid och inte i absolut nivå under enstaka år. Arbete sker alltså redan för att redovisa utsläpp förknippade med vår konsumtion, men det är en svår uppgift att göra detta på ett rättvisande sätt.

Naturvårdsverket avser att utlysa ett forskningsprogram om konsumtion och miljö under hösten 2013 – de gjorde faktiskt det häromdagen. Syftet är bland annat att öka kunskapen om sambandet mellan konsumtion och miljöpåverkan nationellt och globalt och att förbättra metodiken och dataunderlaget för att kunna följa miljöpåverkan från olika konsumtionsmönster över tid.

Arbete pågår alltså, och jag ser därför inte någon anledning att lägga ett uppdrag på myndigheten. Med detta sagt är det förstås viktigt att både vi i regeringen och våra myndigheter löpande följer utvecklingen och fortsätter arbetet för en mer hållbar konsumtion.

Anf. 24 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Tack, miljöministern, för svaret! Jag är glad att höra att miljöministern i alla fall inte avfärdar mitt förslag om att ge Naturvårdsverket i uppdrag att löpande redovisa och utveckla statistik för konsumtionsbaserade utsläpp för att det inte skulle vara viktigt – vi kanske kan vara överens om att det är viktigt.

Självklart är det viktigt att titta på de utsläpp som äger rum inom Sveriges gränser. Det är ju dem som vi enklast kan påverka. Men vi har också ett visst ansvar för det vi gör utanför Sveriges gränser. Om vi inte ens redovisar de utsläppen är det lätt att man missar dem och därmed inte har de åtgärder som behövs.

Ministern avfärdar mitt förslag därför att detta inte behövs. Anledningen till att jag lyfte den här frågan var just att Naturvårdsverket menade att det här faktiskt behövdes. Naturvårdsverket har på eget initiativ

tagit fram statistik som visar Sveriges utsläpp när man tar hänsyn till import och export, och då kan man se att utsläppen har ökat med 15 procent mellan 1993 och 2010.

Men den ansvariga tjänstemannen på Naturvårdsverket säger att om man ska kunna fortsätta att göra det här och om man ska kunna utveckla statistiken – den är ju, som miljöministern sade, fortfarande lite skakig – behöver man en beställare i form av regeringen. Därför vill jag fråga miljöministern: Har hon fel?

Anf. 25 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag tycker att det här är en oerhört intressant diskussion. Det är klart att vi måste fundera över de klimatutsläpp som vi har i landet men också de klimatutsläpp som Sverige av olika anledningar förorsakar i andra länder.

Vi jobbade väldigt hårt förra sommaren inför Riokonferensen om hållbar utveckling med att se till att det som i tio år diskuterats i FN-systemet skulle sättas på plats och beslutas, ett ramverk om hållbar konsumtion och produktion. Där tror jag att en del av nyckeln ligger när det gäller att försöka komma åt grundfaktorerna i den här diskussionen.

Naturvårdsverket har, enligt sin instruktion, en uppgift att vägleda myndigheter när det gäller miljömålen och generationsmålet och håller på att utveckla miljömålsmanualer för uppföljning och utvärdering. Det är viktigt. Jag har som miljöminister jobbat mycket just med att försöka få miljömålen tydliga, att få etappmål och att vi ska kunna följa upp och mäta vad vi gör och vilka steg vi tar åt rätt håll för att klara de svenska miljömålen. Där ligger också den här frågan med.

I FN:s klimatkonvention finns inte några regler om detta, utan där noteras att varje land primärt ansvarar för de utsläpp som sker inom det egna territoriet. Och det finns en logik i detta.

Det är kanske möjligt att hitta en fullständig statistik och ett fullständigt underlag, men det är oerhört komplicerat. Det kräver många insatser och mycket administration. Det beror på det moderna samhälle som vi har och det sätt som marknaden fungerar på i dagens läge.

En vara som vi importerar från Tyskland, till exempel, och använder i Sverige kan ju innehålla delar från Slovenien och Tjeckien. Det kanske finns fyra, tio eller tjugo länder bakom en vara som importeras till Sverige. Då är frågan: Hur mäter vi det?

Våra gruvor är en av de största svenska nationella utsläppskällorna. Därifrån kommer järn och stål som i olika led exporteras och ingår i produkter i andra länder. Då skulle de i så fall mäta det som vi gör här. Och den slutliga varan kanske köps på andra sidan jordklotet.

Att i detalj mäta de här utsläppen tror jag är väldigt svårt och väldigt byråkratiskt. Däremot tycker jag att det här är en viktig diskussion. Det är självklart att det här är utsläpp som genereras. Det är också en del av vårt ansvar.

Frågan är då hur vi ska hantera just den här sortens utsläpp och hur vi ska hitta fakta om detta samtidigt som vi behöver lägga ned oerhört mycket jobb på att få ned de faktiska utsläppen. Det är också en prioriteringsfråga.

Anf. 26 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Precis som miljöministern sade är detta komplicerat, hur man ska kunna mäta de här utsläppen. Det är ingen exakt vetenskap. Men som miljöministern också sade i sitt svar menar Naturvårdsverket att det ändå kan vara viktigt att visa trender över tid.

Ofta hör man miljöministern säga att de svenska utsläppen har minskat sedan 1990. Det ser man om man tittar på utsläppen i Sverige. Det är väldigt glädjande. Det visar att vår klimatpolitik, oavsett vilka som har suttit vid makten, har haft effekt. Men om man tittar på de konsumtionsbaserade utsläppen och ser att de har ökat under samma period är det någonting som vi måste fundera över. Har vi med vår politik för ensidigt tittat på det som vi enkelt kan påverka så att vi har glömt bort det här med hållbara konsumtionsmönster?

Jag kan ta ett exempel från jordbruket, där man ser att man kan pressa ned utsläppen genom att lägga ned djurgårdar. Då importerar vi ännu mer kött från andra länder än vad vi gjorde tidigare, och så hamnar de utsläppen i de ländernas statistik.

Det är inte något som klimatet vinner på, troligtvis inte djuren eller bönderna heller. Här kanske man behöver vidta åtgärder för att över huvud taget minska köttkonsumtionen – för att ge ett exempel. Man kan resonera så om andra varugrupper också. Det kan vara rimligt att ha en sådan statistik för att få hela bilden så att man kan dra de rätta slutsatserna och vidta de rätta åtgärderna.

Vi ska inte ägna all klimatpolitik åt att ta fram den perfekta statistiken och glömma bort alla andra åtgärder. I det här fallet har Naturvårdsverket påbörjat arbetet. Det enda verket begär är att få ett konkret uppdrag så att det kan fortsätta med verksamheten. Det är egentligen bara det min fråga handlar om. Kan Naturvårdsverket få uppdraget så att det kan fortsätta med verksamheten eller ska det sluta nu?

Anf. 27 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Naturvårdsverket har det samlade uppdraget att titta på våra miljömål. Det ligger redan i Naturvårdsverkets arbetsuppgifter. Sedan måste verket självt bestämma balansen mellan de olika miljömål som finns och det arbete som ska göras på Naturvårdsverket. Det är anledningen till att Naturvårdsverket jobbar med frågorna.

Det finns också ett initiativ från Justitiedepartementets konsumentenheter att titta på ett hållbart konsumentstöd som ett viktigt bidrag i omställningen till en hållbar konsumtion. Det är väl så viktigt. Hållbar konsumtion är en fråga om livsstil och hur människor tänker. Hur många plastleksaker behöver ett barn för att vara lyckligt? Jag ser hur industrin har börjat fundera över dessa frågor. Stora klädkedjor tar tillbaka produkter och återanvänder dem. De har startat diskussionen med sina respektive kunder. Det är en välkommen utveckling i sammanhanget.

Naturvårdsverket har utlyst forskningsanslag, 15 miljoner över tre år, för att kunna skapa en bättre teoribildning, bättre definitioner och bättre verktyg för detta. Det ska bli intressant att se vad forskningsanslagen och forskningsinsatserna kan leda till. Det kommer att göra det lättare att hantera den svåra frågan. Detta ska kombineras med FN-beslutet om ett ramverk för hållbar konsumtion och produktion, som skapar en global

diskussion. Justitiedepartementets konsumentenhet jobbar också med frågorna.

Vi försöker föra frågorna framåt och söka oss fram till ett bra sätt att hantera detta stora och svåra problem.

Det finns ett problem i diskussionen som vi gemensamt behöver fundera över, nämligen hur vi värderar våra argument. Det finns en risk att vi kommer in i en carbon leakage-debatt, som motståndarna till en klimatpolitik gärna använder. Vi måste gemensamt fundera över hur vi hanterar diskussionen så att inte hela området kan tröttna över i en diskussion om carbon leakage, som inte gynnar det som både Helena Leander och jag vill, nämligen att minska klimatutsläppen.

Anf. 28 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Ja, absolut! Det är viktigt att vi inte bromsar den svenska klimatpolitiken bara för att vi importerar saker som innebär utsläpp i andra länder och säger att det är bättre att luckra upp alla regler och göra allt hemmavid. Det är inte syftet.

Däremot tycker jag att miljöministern var inne på helt rätt spår när hon pratade om de framsynta företag som redan i dag tar tillbaka sina produkter så att de kan återcirkuleras, om hur vi kan jobba mer med återanvändning och återvinning och om att redan från börja designa saker för att de ska hålla och ingå i ett kretslopp, det vill säga cirkulär ekonomi. Det är viktigt för att vi ska minska våra klimatutsläpp oavsett om varorna produceras i Sverige eller någon annanstans.

Det är möjligt att utvecklingen kommer att fortsätta alldeles lysande även utan de perfekta siffrorna på våra klimatutsläpp. Men jag tror ändå att det är en fördel om vi har siffror på bordet så att vi inte tappar det perspektivet. Jag återkommer gärna i en annan diskussion om hur vi stimulerar övergången till en cirkulär ekonomi. Det har vi alla mycket att vinna på.

Anf. 29 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag skulle vilja tacka Helena Leander för interpellationen. Det är ett område som är viktigt att diskutera. Varje sådan diskussion leder på något sätt utvecklingen framåt.

Jag delar Helena Leanders åsikt att frågan om ekodesign är oerhört viktig och är en nyckel till resurseffektivitet, lägre klimatutsläpp och bättre ekonomi – en cirkulär ekonomi. Likadant är det med frågan om urban mining, att ta hand om till exempel elektronikskrot. Här finns mycket att göra, även om de fortfarande är relativt nya områden. Här växer också ett antal företag och ett antal jobb fram. Det är mycket intressant.

Naturvårdsverkets utlysta forskningsprogram handlar om indikatorer för konsumtionens miljöpåverkan. Syftet är att utveckla en stabil och upprepbar metodik för att följa och kvantifiera svensk konsumtions miljöpåverkan både i Sverige och utomlands fördelat på produkter och produktgrupper. Jag ser att det är mycket av det som Helena Leander efterfrågar i sin interpellation. Det ska bli intressant att följa forskningsprojektet och se vilka förslag till indikatorer man kommer fram med så att vi kan fördjupa vår statistik och vår kunskap på detta viktiga område.

Anf. 30 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! Eva Sonidsson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att förbjuda verksamheter som ökar utsläpp av kväve och fosfor efter våra kuster.

Jag vill inledningsvis säga att jag inte kan kommentera enskilda tillståndsärenden gällande utökning av fiskodlingarna i Höga kusten som nämns i interpellationen.

Övergödning är ett allvarligt problem, och att motverka denna är högt prioriterat av regeringen. Regeringens inriktning är att alla sektorer behöver bidra till att reducera utsläppen av fosfor och kväve inom ramen för en hållbar utveckling.

Alla verksamheter, även fiskodling, måste kunna visa att man inte överskrider de normer och krav som lagstiftningen ställer. Tillstånd till fiskodlingar regleras inom ramen för miljöbalkens prövningssystem, och alla befintliga fiskodlingar i Sverige har också fått ett sådant – antingen från länsstyrelsen eller från kommunen, beroende på odlingens storlek.

Fisk är nyttig mat, men många vilda fiskbestånd är hotade av utfiskning. För att vi ska kunna äta fisk även i framtiden behöver vattenbruket växa. Vid såväl utökning av befintliga anläggningar för vattenbruk som eventuella nya etableringar är det viktigt att minimera de negativa miljöeffekterna.

Starka åtgärder behöver vidtas för att reducera utsläppen av fosfor och kväve för en långsiktigt hållbar matproduktion.

Det är samma lagstiftning som tillämpas, oavsett var i Sverige verksamheten är belägen. För att skapa mer enhetliga handläggningsrutiner genomfördes 2012 en reform som innebar att prövningsverksamheten koncentrerades till färre länsstyrelser. Lagstiftningen är också tydlig med att delegationerna ska samverka och samråda med varandra i frågor om handläggning som är gemensamma för deras verksamheter.

Miljöprövningsdelegationen i Västernorrlands län har ansvar för att pröva ansökningar om fiskodling längs Höga kusten för anläggningar som använder mer än 40 ton fiskfoder per år. Jag förutsätter att prövningen sker på det sätt som regelverket föreskriver.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar just nu med att ta fram en ny vägledning för prövning och tillsyn av vattenbruk med anledning av att de gamla allmänna råden är sedan 80-talet och därmed föråldrade.

Sverige har stor potential för att utveckla ett hållbart vattenbruk. För att ta till vara denna potential har Statens jordbruksverk tillsammans med forskare, myndigheter, intresseorganisationer och näringen tagit fram en strategi för svenskt vattenbruk. Strategin ska konkretiseras genom en handlingsplan med ett antal åtgärder som beräknas vara klar under första halvåret 2014.

Slutligen är det viktigt att utveckla tekniken för att samla upp foderrester och fekalier från fiskodlingar för att minimera utsläppen av kväve och fosfor till omgivande vatten.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 31 EVA SONIDSSON (S):

Fru talman! Den bild som jag visar upp här publicerades i Dagens Nyheter i somras. Den visar hur det såg ut då vid Höga kusten. Ministern nämnde att hon inte kan kommentera enskilda ärenden, men det kan inte ha varit speciellt intressant att ta ett bad där.

Jag har besökt föreningen Rädda Höga kusten. Fotot som jag visade togs i somras och visar hur tillståndet är där.

Vi bor i ett världsarv, och vi vill kunna locka folk att besöka oss eller att flytta dit, men hur ska vi kunna göra det när Höga kusten ser ut på detta sätt? Det är många som ställer sig den frågan. Det finns en stor oro bland befolkningen och även bland de turister som besöker Höga kusten.

Det finns åtskilliga iakttagelser av de effekter som det här problemet har fört med sig. Man måste stanna sina båtar för att rengöra propellarna. Det växer slam och smuts ända ned till fyra meters djup, vilket försämrar sikten. Där man tidigare kunde se tolv meter ned i vattnet, ser man nu bara en halv meter.

Slamlagret utmed stränderna på utsatta lägen är en till fyra decimeter tjockt. Fiske med nät är i stort sett omöjligt eftersom näten blir för tunga för att man ska orka dra upp dem. Notdragning är i princip omöjligt.

Allt detta sammantaget på en central del av Höga kusten, från Omnefjärden upp till Nätrafjärden, medförde i somras att turister reagerade. Där de väntat sig att finna ren och oförstörd natur har de upplevt motsatsen. Det innebär att affischnamnet Höga kusten är lite hotat, trots att området är både ett världsarv och ett BSPA-område.

Ministern säger att hon inte kan kommentera enskilda ärenden såsom utvecklingen av fiskodling vid Höga kusten. Men debatten handlar egentligen inte om det, utan den handlar egentligen om regelverket för skadlig verksamhet och enhetlig hantering av den tillståndsgivning som sker.

Ministern säger vidare att tillstånd för fiskodling regleras inom ramen för tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Alla befintliga fiskodlingar i Sverige har också fått ett sådant tillstånd, antingen från länsstyrelsen eller från kommunen beroende på odlingens storlek. Detta förstärker ju kraven på behovet av enhetlig hantering genom lag i stället för att det är olika tjänstemän i kommuner eller i länsstyrelser som kan ge tillstånd.

I dagsläget odlas det 2 300 årston i våra tre kustkommuner. Kramfors har den största odlingen på 1 600 årston. Avfallet från dessa motsvarar årligen orenat utsläpp från 23 000 människor. Men eftersom regnbågen får 75 procent av sitt årsbehov under de tre varmaste sommarmånaderna juli, augusti och september ger det samma utsläpp som från en stad på 69 000 människor – utan reningsverk. Och detta har vi utanför vår kust som är ett världsarv!

Det här sker under den period då det växer som mest i vattnet, vilket har orsakat stora skador på fjärdar, vikar och sund i den centrala delen av Höga kusten.

Övergödning i kustnära områden försvårar och gör det omöjligt för bad, fiske och friluftsliv. Turister reagerar negativt, och det är inte bra om man ska göra Höga kusten till ett besöksmål.

Anf. 32 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Eva Sonidsson har beskrivit vilka problem som kan uppstå med fiskodlingar. Jag hade inte tänkt att diskutera det enskilda fallet.

Jag tror precis som miljöministern att ansvarig myndighet gör sin prövning utifrån det regelverk som gäller. Frågan är vilket regelverk vi ska ha. Det har framkommit uppgifter i samband med de planerade odlingarna utanför Höga kusten att åländska fiskare söker sig till Sverige eftersom de tycker att vi har mycket slappare regler. Om det är så behöver man nog ta sig en funderare.

Det är också intressant att fundera över balansen mellan de krav som ställs på andra sektorer som bidrar till övergödning av Östersjön. När det gäller till exempel jordbruket förväntar vi oss att varje bonde ska ta ett stort ansvar för att inte släppa ut övergödande ämnen. Ställer man motsvarande höga krav på fiskodlingar? Det kan diskuteras.

Jag skulle vilja höra lite grann om hur miljöministern ser på dels balansen mellan fiskodling och andra näringar, dels hur det svenska regelverket förhåller sig till reglerna i andra länder kring Östersjön. Östersjön är ju ett gemensamt innanhav. Det hjälps inte om Åland har strikta regler för då flyttar fiskodlingarna hit i stället.

Anf. 33 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Enligt den havsmiljöstrategi som gäller i Sverige ska vi minska våra utsläpp av kväve och fosfor. Det gäller alla sorters verksamheter.

Den här frågan handlar om pågående ärenden, vilka jag som minister inte kan uttala mig om. Det får jag inte göra. Det är ministerstyre, och då får man redogöra i konstitutionsutskottet varför man har lagt sig i fristående myndigheters verksamhet.

Generellt kan jag säga att fiskodling faller under miljöbalkens 9 kap. Miljöfarlig verksamhet. Andra bestämmelser som också gäller är fiskerilagstiftning, smittskyddslagstiftning, djurskyddslagstiftning, lagstiftning om animaliska biprodukter och livsmedelslagstiftning.

Miljöprövning vid en fiskodlingsverksamhet ska ske om det är mer än 40 ton foder per år som används. Det är miljöprövningsdelegationen som fattar beslut. Jag har redogjort för hur vi förra året förstärkte den organisationen.

Miljöprövningsdelegationen är en särskild, fristående delegation vid länsstyrelsen som fattar beslut om tillstånd enligt miljöbalken. Ärenden bereds av en handläggare på länsstyrelsens miljöskyddsmyndighet i samråd med ordförande och sakkunnig i miljöprövningsdelegationen. Därefter fattas beslut av miljöprövningsdelegationens ordförande och sakkunnig. Beslut av en miljöprövningsdelegation kan överklagas till mark- och miljödomstolen.

För att man ska få miljötillstånd föreskrivs ett antal villkor för verksamheten. Denna typ av verksamheter har på senare tid fått tidsbegränsade tillstånd. I tillstånden regleras till exempel mängden växtnäringssämnen i fodret, mängden utsläpp av växtnäringssämnen till vattenmiljön, mängden foder samt att det ska finnas kontrollprogram. I tillstånden kan också regleras mängden avfall, kemikalier, buller etcetera.

Vid bedömning av tillståndsgivningen ska det i enlighet med miljöbalken göras en bedömning av hänsynsreglerna, hushållning med mark- och vattenområden, skyddade områden, miljökvalitetsmål och miljökvalitetsnormer.

Vid bedömning av lokalisering av en verksamhet ska man också ta hänsyn till vattenområdets vattenomsättning, djupförhållande, vind- och vågpåverkan etcetera.

Det är alltså ett väldigt stort antal kriterier som generellt ska beaktas i en miljöprövning också i fråga om fiskodlingar.

Anf. 34 EVA SONIDSSON (S):

Fru talman! Om jag har förstått det hela rätt är målsättningen för alliansregeringen att odla 80 000 årston före 2020. I Jämtland och Väster-norrland är målsättningen 50 000 ton och i Bottenviken och Bottenhavet 10 000 ton. Sedan är det ytterligare 10 000 ton fördelat på mindre odlingar i nämnda län.

Det här ska enligt Jordbruksverket ske med öppna nätkassar – en som många anser föråldrad metod där det släpps ut orenat kväve, fosfor och biomassa längs kuster och i sjöar, vattenmagasin och vattendrag. I Jämtland och i Väster-norrland och Västerbotten blir då utsläppen gigantiska.

Jag tycker att en stor del av denna gödning som släpps ut i våra stora älvar är helt oacceptabel.

Jag vet inte om ministern tycker att det är ett sätt att minimera negativa miljöeffekter att utöka verksamheten och odla mycket mer fisk än vad som görs i dag.

Ministern deltog på Helcoms ministermöte den 3 oktober där det talades om hur viktigt det är att minska fosfor- och kväveutsläpp för att minska övergödningen. Beslutet blev än en gång att minska utsläppen i framtiden. Höga kusten har utsetts av Helcom som ett extraordinärt skyddsområde, ett BSPA-område. Då känns det inte riktigt rätt att man får släppa ut fosfor och kväve i så stora mängder och än mer i framtiden.

I en debattartikel den 1 november säger ministern att vi i Sverige inte duckar för vår del av ansvaret, tvärtom. I Helcom och i EU är vårt tydliga besked till grannländer och andra EU-medlemsstater att Sverige tänker fortsätta ansträngningarna för att göra våra gemensamma hav renare.

Det låter bra, men hur märker vi som bor vid kusten det?

Ministern säger att vattenbruket behöver öka i framtiden och att det är viktigt att minimera negativa miljöeffekter när vattenbruket ökar. Regeringens målsättning är, som vi vet, att framför allt i Jämtland och Västerbotten odla 80 000 årston fisk före 2020. Det känns inte riktigt bra för oss som bor utefter kusten med tanke på den effekt det får. Jag skulle vilja att ministern utvecklar hur man tänker förhindra och minimera effekten av utsläppen i framtiden.

Anf. 35 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Effekterna av fiskodling skiljer sig naturligtvis åt beroende på var odlingen äger rum, om den är i reglerdammar, ute i öppna havet, i öppna kassar eller i slutna system. Givetvis ska man inte dra alla fiskodlingar över en kam. Däremot kan vi konstatera att fiskodling i öppna kassar förekommer redan i dag vid Höga kusten, för att ta det exemplet, med det regelverk som vi har. Då är frågan egentligen om det regelverk vi har är till füllest.

Jag frågade tidigare om jämförelsen med andra Östersjöländers och Ålands regelverk. Jag förstår att ministern inte hann svara, men jag hoppas att det finns möjlighet till det nu.

Anf. 36 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att det pågår en översyn av lokaliseringsstyrning för vattenbruk i Finland just nu under hösten. Vad den leder till kan jag inte svara på, men man håller på att titta på sina regler där.

Ja, vi har ett gemensamt ansvar för att göra våra hav renare. Jag förstår väldigt väl om människor blir oroliga. Jag förstår den diskussionen och har största respekt för den. Det är just för att skydda människor och miljö som vi har en väldigt tuff miljölagstiftning i Sverige. Vi har ett antal tuffa kriterier. Det gäller också utsläpp av kväve och fosfor från alla olika utsläppskällor.

Nu är inte Bottenhavet lika utsatt som andra delar av Östersjön när det gäller övergödning, men det hindrar inte att det kan vara väldigt svårt lokalt. Det finns naturligtvis lokala skillnader. Vi har enligt Helcom inga beting som rör just det området. Vi har däremot nationella regler för att se till att vi inte släpper ut kväve och fosfor därför att det påverkar alla våra ekosystem, som vi alla väl vet.

Jag har redogjort för de regler som finns och för de kriterier och områden som ska beaktas i en miljöprövning när det gäller just vattenbruk. Rätt använt tror jag att det är en möjlighet – rätt använt. Fisk är nyttig mat, och vi har möjlighet för fiskodling i Sverige. Men då ska den ske precis som all annan verksamhet i enlighet med miljöbalken och enligt de stränga kriterier som vi har på plats för även annan matproduktion, som har nämnts i debatten.

Jag har sett i annat sammanhang att teknikutvecklingen är ganska snabb. Det är någonting som man tar i beaktande generellt sett i olika tillståndsförfaranden.

Anf. 37 EVA SONIDSSON (S):

Fru talman! Lokalt är det väldigt svårt när man ser effekterna av den här verksamheten. Det går inte att bada där man alltid tidigare har kunnat bada. Det går inte att promenera ens efter stränderna därför att det är så halt och slippigt på grund av övergödning och avfall. Det har visat sig att när odlingar av det här slaget har startat är det efter tre fyra år som man har kunnat se effekter av det här slaget på stränder, något som har blivit besvärligt att hantera.

Jag förstår mycket väl att det är nationella regler som gäller för hela systemet och för hur det ska fungera. Men jag tycker ändå att vi kanske borde se över regelverket inför framtiden för att kunna förändra framför allt odlingen av fisk så att man gör det på ett annat sätt och använder sig av den nya teknik som finns. Det finns faktiskt odlingar i dag som inte alls har den här påverkan på miljön. Det är ett slutet system där man odlar fisk på land och så vidare.

Jag hoppas verkligen att det blir någon förändring här, och jag ser fram emot att ministern tar tag i och jobbar med frågan. Jag kommer att följa den. Jag har föreningen bakom mig som verkligen vill att vi ska få en förändring till stånd. I föreningen är man rädd om vår miljö och våra kuster och den ort som man är uppvuxen i och vill fortsätta att leva där. Samtidigt vill vi se en inflyttning till länet och kommunerna. Då är det viktigt att vi har en bra natur som vi fortsättningsvis ska förvalta åt våra barn i framtiden.

Anf. 38 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Höga kusten är ett fantastiskt vackert område, och jag förstår att de som bor i det området vill värna utvecklingen av Höga kusten.

Varje fiskodlare har ansvar för egenkontroll och ska genomföra provtagningar i recipienten eller området där fiskodlingen finns. Kontrollprogrammet fastställs i samråd med tillsynsmyndigheten, och varje år ska det lämnas in en miljörapport som granskas och godkänns av tillsynsmyndigheten. Utförda kontroller och resultaten redovisas utöver i miljörapporten även i samband med miljöansökningar och är ett viktigt underlag för bedömning av verksamhetens påverkan på vattenmiljön.

Kontroll i recipienten eller området för fiskodlingsverksamhet kan till exempel omfatta inventering av vegetationssamhället, vilket har nämnts av Eva Sonidsson, mjukbottenfauna, fysikaliska analyser av vattenkvalitet som fosfor-, kväve- och syrehalt, klorofyll-, växtplankton- och sedimentanalyser. Det är ett väldigt viktigt underlag för miljöansökan och för ställningstagande inför de beslut som ska tas och som ska ske enligt 9 kap. miljöbalken.

Vi utvecklar hela tiden våra regler och våra standarder. Det sker också en teknikutveckling. Jag hoppas verkligen att det ska bli möjligt att ha en ökad fiskodling i Sverige men med mindre miljöpåverkan. Det skulle vi alla tjäna på.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2013/14:51 om Ojnare myr som Natura 2000-område

Anf. 39 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman, ärade åhörare och ärade ledamöter! Helena Leander har frågat mig om jag avser att föreslå Ojnare myr som Natura 2000-område.

Låt mig börja med att säga att jag är väl medveten om de naturvärden som finns i och omkring området Ojnare myr.

Den svenska regeringen har vid flera tillfällen sedan 1995 föreslagit områden som ska ingå i nätverket Natura 2000. Under 2005 föreslog Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Gotlands län att Ojnare myr tillsammans med ett flertal andra områden på norra Gotland skulle utgöra lämpliga så kallade SCI-områden till Natura 2000-nätverket. Den dåvarande regeringen gjorde då bedömningen att inte föreslå Ojnare myr. I stället föreslogs flera andra områden i samma region, bland annat Bästeträsk, Brättings haid, Gildarshagen och Rutemyr, vilka innehåller samma habitat som Ojnare myr. Den dåvarande socialdemokratiska regeringens beslut om förslag till Natura 2000-nätverket utgick från det grundläggande ställningstagandet att Sverige hade föreslagit en proportionellt tillräckligt stor areal av habitat och arter i den boreala region som Gotland tillhör.

Under våren 2007 mottog regeringen det första utfallet av kommissionens utvärderingsprocess, efter regeringens beslut, beträffande de svenska bidragen till nätverket i boreal region. Kommissionen har i denna utvärderingsprocess inte anført att det skulle föreligga någon brist

för Sveriges del beträffande de habitat som ingår i Ojnare myr. Det saknas således EU-rättsliga skäl att i dag föreslå Ojnare myr som ett nytt Natura 2000-område.

Jag vill samtidigt påpeka att här pågår en rättslig process som gör att jag inte kan uttala mig i detaljer runt frågan.

Anf. 40 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Normalt när man ställer sådana här frågor får man just det där sista som vi hörde som svar, nämligen att det pågår en rättsprocess och att miljöministern därför inte kan gripa in. Det är självklart att miljöministern inte kan gripa in i en pågående process, men däremot har vi fortfarande våra möjligheter att bilda Natura 2000-områden. Det är egentligen det som den här frågan handlar om.

Det är nu det blir väldigt tydligt att det där med pågående rättsprocesser nästan har varit en undanflykt, för uppenbarligen vill miljöministern inte skydda Ojnare myr som Natura 2000-område. Eftersom vi redan har fyllt vår kvot behöver vi inte göra något mer.

Till att börja med har EU inte bara krav på att man ska ha en viss andel av olika habitat, utan det finns även krav på att så kallade toppobjekt särskilt ska skyddas, vilket detta otvetydigt är eftersom det är väldigt höga, unika naturvärden som står på spel.

Dessutom har kommissionen tidigare haft frågor kring varför man valde att undanta Ojnare myr i den tidigare processen när man utsåg Natura 2000-områden.

Men även om vi bortser från det tycker jag att det är väldigt avslöjande på ett sorgligt sätt hur den svenska naturvårdspolitiken har reducerats till att handla om att göra vad EU kräver. Om kommissionen inte är här och flåsar oss i nacken får det tydligen vara, ungefär som att de naturvärden som finns i Ojnare myr inte skulle spela någon roll om inte EU säger att vi absolut måste göra något.

Har inte den svenska regeringen några egna miljöambitioner? Är inte Ojnare myr ett så värdefullt område att det skulle förtjäna att skyddas på egna meriter?

Naturvårdsverket har ju föreslagit att Ojnare myr med omgivningarna ska bli en nationalpark därför att det finns så höga naturvärden i området. Delar av det är redan skyddade som Natura 2000, men hela området kring Bästeträsk, som den föreslagna nationalparken skulle heta, förtjänar ett långsiktigt skydd.

Det skulle vara så enkelt att bara utse just Ojnare myr till ett Natura 2000-område, precis som regeringen nu har gjort med Arholma-Idö. Det finns redan ett gammalt förslag från Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Gotlands län, som miljöministern redogjorde för, som på ett styvmoderligt sätt förbisågs av den förra regeringen.

Min fråga kvarstår: Har inte regeringen högre miljöambitioner än att göra det som EU absolut tvingar oss till?

Anf. 41 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag har sagt vid ett flertal tillfällen – vi är många som vill diskutera Ojnare myr, och har gjort det under ett par år – att jag inte kan

uttala mig i ärendet. Jag kan bara konstatera vad en tidigare regering har beslutat och att EU-kommissionen har avslutat detta ärende.

Någonting annat vore att ingripa i fristående rättsliga myndigheters arbete på ett sätt som en ledamot av en regering inte får göra. Därför kan jag inte göra annat än konstatera att den dåvarande socialdemokratiska regeringen med stöd av Miljöpartiet i det departementet fattade dessa beslut, och de besluten har senare godkänts av kommissionen. Det är tyvärr allt jag kan säga i dag.

Anf. 42 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Det är inte första gången som miljöministern påstår att Socialdemokraterna hade Miljöpartiets stöd för att inte peka ut Ojnare myr som Natura 2000-område. Men det blir inte mer sant för att hon gör det flera gånger.

Vi hade ett riksdagssamarbete mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet helt enkelt därför att Socialdemokraterna behövde stöd i riksdagen för att få igenom sin politik, sin budget och sina propositioner. Däremot att peka ut Natura 2000-områden var en exklusiv kompetens för regeringen och ingenting som vi var efterfrågade i. Hade vi blivit tillfrågade hade vi naturligtvis lyft upp frågan, men vi var inte tillfrågade.

Miljöminister Lena Ek sitter i regeringen – hon är miljöminister. Hon har ingen undanflykt. Hon kan skylla på Socialdemokraterna, absolut, men hon kan inte skylla på Miljöpartiet i denna fråga.

Frågan är: Vill man skydda Ojnare myr, ja eller nej?

Vi har ibland fått höra just det här om pågående rättsprocesser. Det handlar inte om tillåtlighet eller tillstånd för kalktäkt, vilket dock är en fråga som onekligen hänger över hela området som ett stort hot och som gör att det är så viktigt att skydda området långsiktigt.

Det handlar då om att peka ut området som ett Natura 2000-område, precis som vi gör med andra värdefulla naturtyper i Sverige som vi genom EU har en skyldighet att skydda men som man också kan tänka sig att en regering med någorlunda miljöambitioner skulle vilja skydda, alldeles oavsett vad EU säger eller inte säger.

Varför skulle vi inte skydda dessa områden i Ojnare myr om de nu är så värdefulla? Den frågan tycker jag inte att jag får något svar på. Det är väldigt mycket undanflykter om pågående rättsprocesser och vad Socialdemokraterna inte gjorde 2006 som de borde ha gjort. Men nu handlar det om denna regerings ansvar och vad den kan göra här och nu.

Anf. 43 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag förstår verkligen Helena Leanders engagemang i frågan. Men man får inte som ledamot i en regering uttala sig om eller påverka en pågående rättsprocess. Det är anledningen till att jag inte går närmare in i den diskussionen. Det vore i så fall ett brott mot den svenska grundlagen.

Däremot kan jag konstatera att beslutet om Natura 2000-områden i den här delen av Gotland togs av den dåvarande socialdemokratiska regeringen, och personer i Miljöpartiets nuvarande ledning hade då sin arbetsplats på just det departementet. Det beslut som då togs har senare

godkänts av kommissionen i och med att kommissionen har avslutat ärendegranskningen.

Prot. 2013/14:21
5 november

Anf. 44 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! Jag önskar att miljöpartister bara genom att ha sitt arbetsrum på ett departement skulle kunna påverka beslut, men tyvärr tror jag inte att det funkar så, i alla fall inte i den här regeringen. Det gjorde det inte heller i den socialdemokratiska regeringen. Sluta därför vänligen att beskylla oss i Miljöpartiet för någonting som vi inte kunde påverka även om vi gärna hade gjort det!

Nu är frågan om den här regeringen vill påverka. Det vill man uppenbarligen inte, eftersom Lena Ek fortsätter att gömma sig bakom att det är en pågående rättsprocess. Men den pågående rättsprocessen gäller inte om man ska utse detta som ett Natura 2000-område eller inte. Här handlar det uppenbarligen om att man inte vill, och då tycker jag att man ska säga det. Trots allt framskyftar det ganska tydligt i den här debatten.

Anf. 45 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag kan inte annat än att återigen upprepa att en minister inte får vidta åtgärder som påverkar en pågående rättsprocess. Vi har en pågående rättsprocess när det gäller Ojnare myr, och därför kan jag inte vidare diskutera frågan.

Jag kan också konstatera historiskt att det här beslutet fattades av den socialdemokratiska regeringen och att kommissionen har tittat på det beslut om Natura 2000-områden som då fattades, har avslutat sin ärendegranskning och därmed har godkänt detta. Det är där frågan står i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2013/14:30 om aktivt arbetsmiljöarbete och tillsyn i byggbranschen

Anf. 46 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att öka möjligheten för Arbetsmiljöverket att bedriva tillsyn i byggbranschen.

Arbetsmiljöverket har ständigt fokus på byggbranschen både när det gäller tillsyn och information just på grund av att detta traditionellt har varit och är en olycksdrabbad bransch.

Under 2012 har verket genomfört nästan 2 000 inspektioner i byggbranschen på närmare 1 400 arbetsställen och ställt drygt 2 700 krav på förbättringar av arbetsmiljön. Tillsynen syftar både till att få till stånd ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete och till att kontrollera att regelverk följs. Det riskförebyggande arbetet är grundläggande för att komma till rätta med arbetsolyckor och ohälsosam arbetsmiljö på byggarbetsplatser.

*Svar på
interpellationer*

För att göra rätt måste man veta vad som förväntas. Informationsinsatser är därför ett viktigt komplement till tillsynsverksamheten för att få en god efterlevnad av arbetsmiljöreglerna.

Många utländska företag är verksamma inom byggbranschen i Sverige. Detta utgör ett viktigt bidrag både till svenskt arbetsliv och till branschen, men det medför utmaningar när det gäller att nå ut med information om svenska arbetsmiljöregler. Arbetsmiljöverket har därför på uppdrag från regeringen de senaste åren jobbat mycket aktivt med en informations- och kunskapssatsning i syfte att ge förstärkt information till utländska företag och arbetstagare. Verket har exempelvis tagit fram en interaktiv arbetsmiljöutbildning på sju olika språk för dem som jobbar inom byggbranschen.

Jag vill i detta sammanhang också passa på att lyfta fram det projekt som Arbetsmiljöverket driver med djupstudier av arbetsolyckor i syfte att identifiera de bakomliggande orsakerna. Verket gör varje år ett antal sådana utredningar av arbetsolyckor inom olika riskutsatta områden och branscher. I olycksutredningen visar verket vilka omständigheter som framkallat en olycka samt ger förslag på säkerhetshöjande och förebyggande åtgärder. Syftet är att fördjupa kunskapen om arbetsolyckorna och minska riskerna inom de områden som utreds.

Arbetsmiljöverket arbetar även aktivt med analys av och insatser inom det som ibland kallas den grå sektorn, det vill säga oseriösa företag som slarvar med sitt arbetsmiljöarbete för att kunna erbjuda billigare tjänster, vilket kan vara ett problem inom bland annat byggbranschen.

Arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar för hur arbetsmiljön ser ut på landets byggarbetsplatser. Parterna samverkar med Arbetsmiljöverket så att tillsynsinsatser och föreskrifter blir väl utformade. Parterna har en viktig roll som pådrivare för bättre förebyggande arbetsmiljöarbete, både i byggbranschen och i andra olycksdrabbade branscher. De kan göra skillnad genom att aktivt påverka sina medlemmar att göra rätt och fokusera på betydelsen av ett hälsosamt arbetsliv, både på kort och på lång sikt.

Arbetsmiljöverket vidtar alltså flera åtgärder inom byggbranschen. Verket kan inte besöka alla företag inom branschen men samråder med parterna och har kontinuerligt fokus på att effektivisera sin tillsyn. Produktiviteten mätt i antal förrättningar per inspektör har legat på en hög nivå de senaste åren.

Jag följer noga utvecklingen och har dessutom nära kontakt med parterna i arbetsmiljöfrågorna. Jag kommer att fortsätta ta upp hur vi bäst kan samarbeta vidare för att främja en god arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olyckor i arbetslivet.

Anf. 47 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Bakgrunden till min interpellation om aktivt arbetsmiljöarbete och tillsyn i byggbranschen är den vilda västern som råder inom byggbranschen i dag.

Det är inte så att de så kallade grå företagen eller oseriösa företagen *kan* vara ett problem. De *är* ett reellt problem. De konkurrerar ut seriösa byggföretagare, konkurrerar på osunda villkor och skapar massor med problem i hela branschen.

Byggbranschen sysselsätter många personer i allt från små till stora byggföretag. Arbetsplatserna är tillfälliga och förhållandena på arbetsplatsen ändras snabbt.

Byggbranschen är den mest skadedrabbade i Sverige; enligt Arbetsmiljöverket dör det en byggnadsarbetare varje månad. Många av dem som skadas i arbetet är sjukskrivna under lång tid. Varje år anmäls 3 000 olyckor och 1 000 sjukdomar.

Det, fru talman, kan man ställa i proportion till de 2 000 inspektionerna i byggbranschen på närmare 1 400 arbetsställen och de drygt 2 700 kraven. Man kan ju fundera på hur många fler krav som borde ha ställts, hur många fler inspektioner som borde ha gjorts och hur många fler arbetsplatser som borde ha haft tillsyn.

Det är svårt att veta hur stort mörkertalet är inom den här sektorn när det gäller olyckor och arbetsskador. Däremot är det väldigt enkelt att hitta byggen där det förekommer uppenbara brister i arbetsmiljön och där de anställdas säkerhet inte prioriteras. Ofta uppstår felaktigheter och brister på grund av entreprenörskedjor där ingen tar ansvar för arbetsmiljön.

Nyligen besökte jag ett bygge med felaktiga byggnadsställningar, blockerade dörrar, brandfarligt material, avsaknad av skyddsräcken och en lokal som användes som bostad av migrerad arbetskraft. Det är bara några exempel från byggnadsarbeten i Örebro län som nyligen uppdagats. I dag finns det enligt uppgift två inspektörer i området Örebro–Värmland–Västmanland som jobbar gentemot byggbranschen. Tidigare har det funnits tre. Det är då svårt för Arbetsmiljöverket att hinna med tillsyn.

Min fråga till arbetsmarknadsministern var om hon avser att vidta några åtgärder för att öka möjligheterna för Arbetsmiljöverket att bedriva tillsyn i byggbranschen. Jag måste uppfatta svaret som nej – arbetsmarknadsministern är nöjd.

Jag kan tipsa om en rubrik i *Västmanlandsnytt*: ”Arbetsmiljöverket i kris: Det kommer bli sämre”, eller en artikel från Byggnadsarbetareförbundets tidning: ”Arbetsmiljöverket stoppar inte bygget”. Byggnads säger att de är förhindrade att gå in på arbetsplatsen eftersom den inte har kollektivavtal.

I arbetsmarknadsministerns svar pekar hon på parternas ansvar. Jag vet att Byggnads försöker ta sitt ansvar, men det är ju ett problem att man inte kommer in på en arbetsplats om den inte har kollektivavtal.

Just därför är det viktigt att Arbetsmiljöverket ska kunna göra tillsyn. När regeringen nu har valt att spara in på Arbetsmiljöverket blir det svårare att göra tillsyn. Man kan tycka att det är lovvärt att man har hemsidor på flera språk för byggnadsarbetare, men det som behövs är att någon tar itu med problemet.

Ett av de exempel jag tog upp var att man inte ens stoppar bygget, utan man upplyser byggherren via telefon. Sedan hoppas man att det ska vidtas några åtgärder. Finns det då ingen som är där och kontrollerar det behöver byggherren inte göra någonting.

Den här vilda västern som nu råder i byggsektorn, och i många andra sektorer för den delen, måste man ju göra någonting åt. Det var därför jag ställde min fråga.

Min följdfråga till arbetsmarknadsministern måste alltså bli: Varför vill inte arbetsmarknadsministern göra någonting åt det som nu sker på Arbetsmiljöverket? Varför vill hon inte se till att Arbetsmiljöverket kan göra bättre tillsyn av byggnadsarbeten?

Anf. 48 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag hälsar arbetsmarknadsministern välkommen till en diskussion och en debatt om arbetsmiljöfrågor. Hon har ju lite grann undvikit dem tidigare.

Jag vet inte, men det kanske finns ett ointresse hos Alliansen, särskilt hos Moderaterna, när det gäller arbetsmiljöfrågan. När vi hade Arbetsmiljöriksdagen här för 1 1/2 vecka sedan var ministern här och höll ett kort inledningsanförande, men när det sedan gällde att svara på frågor från publiken och så vidare fanns det ingen företrädare från Moderaterna med. Det tycker jag är tråkigt.

När jag läser svaret som ministern har lämnat till Eva-Lena Jansson får inte heller jag fram ett svar på den fråga som hon ställer. Om det är något område där regeringen och Moderaterna gör krumbukter är det arbetsmiljöområdet. Man pratar om satsningar, effektivare tillsyn och produktivitet – samtidigt som man leker ”svälta räv” med Arbetsmiljöverket.

Nu kommer Arbetsmiljöverkets kontor i Gävle att slås igen, men det är väl för att man ska bli produktivare, eller för att man ska bli effektivare. Arbetsmiljöverket är tvunget att slå igen eftersom man inte får de anslag som man är i stort behov av.

Det har gått så långt nu, statsrådet, att Arbetsmiljöverket säger att det blir svårt att leva upp till det uppdrag som man har fått från regering och riksdag. Det betyder i sådana fall att Alliansen och Moderaterna får lägga fram ett nytt förslag till uppdrag eftersom Arbetsmiljöverket inte kan leva upp till sitt uppdrag på det sätt som är önskvärt.

Det är faktiskt så, fru talman, att det är 196 dödsfall som har skett mellan 2009 och 2012, och det fortsätter. Vi har sjukskrivningstal som ökar. Arbetsplatsolyckorna ökar dessutom. Samtidigt ser vi till exempel i Gävleborg att man skär ned på resurserna och lägger ned kontor.

Jag förstår inte logiken i det, utan jag måste tyvärr säga att jag – och många andra, även bland företag och fackliga organisationer – uppfattar att regeringen går baklänges i arbetsmiljöfrågorna. Vad tjänar det till att inspektörerna har blivit produktivare därför att de gör fler besök per inspektör, när antalet inspektioner sammantaget har minskat sedan 2006?

Med samma logik skulle man kunna säga att en lärare är mycket effektivare och produktivare om läraren har 40 elever i klassen. Man då ser man inte till det resultat som förväntas.

Jag förstår inte logiken i det hela. De tomma fraserna känner vi igen. Men när det gäller resurser och att se till att det verkligen blir något gjort, då händer det inte så mycket.

Nu är Arbetsmiljöverket också tvunget att organisera om sig, så att man får mer internationell kontroll och utblick, för att möta det tryck som finns i EU. Det gör man inom den ram som man har. Det innebär att det blir färre inspektörer.

På vilket sätt kan statsrådet Svantesson säga att vi förstärker vårt arbete mot de dåliga arbetsmiljöerna genom att säga upp tio inspektörer per år? Det är den kullerbyttan som inte går ihop. Det är en logisk kullerbyttan. Det stämmer inte med rationellt tänkande.

Sedan kan man från Folkpartiets sida säga att allt inte handlar om resurser. Nej, så är det. Men visst handlar väldigt mycket om resurser när det gäller arbetsmiljöfrågorna, som tornar upp sig framför oss, samtidigt som ministern väljer vackra ord men leker svälta räv med verket.

Anf. 49 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Arbetsmiljöarbete är viktigt. Det är viktigt att alla parter tar sitt ansvar. Det är väldigt viktigt att man sätter till rätt resurser, att arbetsgivaren förstår att informera och att facket, skyddsombudet och den anställde gör sitt.

Därför är det glädjande att utvecklingen i Sverige går åt rätt håll. Statistiken ger sitt tydliga svar. Därmed är det inte sagt att inte varje olycka och varje människa som skadas eller – ännu värre – dödas på sitt arbete är helt fel och något som vi alla måste ta till oss.

Men jag tycker ändå att vi måste vara glada över hur det ser ut i Sverige. Sverige kanske har den bästa arbetsmiljön i hela världen. Vi kanske har det bästa arbetsmiljöarbetet om vi jämför med resten av världen.

Det är farligt om man tror att resurser till ett statligt verk aktivt skulle kunna påverka hur det ser ut på enskilda arbetsplatser. Ett statligt verk har ingen möjlighet att kontrollera varje arbetsplats. Däremot har ett statligt verk stor skyldighet att informera, att se till att det finns kunskap hos varje arbetsgivare som ska ta sitt ansvar och hos de anställda som ska veta hur det ska gå till, och det är viktigt att de gör det.

Det är också glädjande att Arbetsmiljöverket har förändrat sitt arbets sätt. Jag tror att det är ett verk som är stadd i fortsatt utveckling. Man hade fokus mycket på den fysiska arbetsmiljön, och man hade fokus på en traditionell tillverkningsindustri, en typiskt manlig miljö. Men så ser det ju inte riktigt ut i det moderna arbetslivet.

Att kalla detta vilda västern, som Eva-Lena Jansson gör, tycker jag verkligen är att vara oseriös, när man pratar om hur människor skadas eller hur människor, arbetsgivare och andra, aktivt och seriöst arbetar med arbetsmiljöarbete. Det finns ingen som vill att någon ska skada sig – det är självklart. Men vad vi än beslutar i denna riksdag eller vilka omorganisationer eller effektiviseringar en generaldirektör än gör kommer det tyvärr att ske olyckor. Många av de olyckor som räknas in i statistiken är trafikolyckor. Där har vi inte heller nått någon nollvision, som det brukar talas om.

När man säger att det är många brister vid inspektioner ska man ha klart för sig att en brist kan vara en mycket liten sak, samtidigt som det kan vara en allvarlig sak som att man har slarvat med ett skydd som verkligen kan göra att någon kan slå av sig fingrarna eller annat vid en maskin.

Att bara räkna pinnar, antalet inspektioner eller antalet brister, säger inget om hur det står till därute, utan det behövs djupare analyser. Om man kallar det vilda västern har man inte gjort någon analys alls.

Jag tycker att det är viktigt att framhålla att Sverige ligger i topp när vi jämför med hur det ser ut på våra arbetsplatser. Det ska vi vara stolta och glada för. Det arbetet ska självklart utvecklas och drivas vidare, och den här regeringen och vi i Alliansen tar detta på stort allvar. Men vi kanske inte gör på exakt samma sätt som Socialdemokraterna alltid har gjort, utan vi kanske gör det på ett modernare sätt som är mer anpassat till dagens arbetsliv.

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Eva-Lena Jansson, för en viktig interpellation!

Jag tar frågan om arbetsmiljön på stort allvar. Jag är, som ni vet, relativt ny på min post, men jag har verkligen mött ett stort engagemang hos många olika parter i den här frågan.

En bra arbetsmiljö är viktigt av många skäl, för att vi ska kunna vara kvar på arbetsmarknaden, så att vi inte ska slås ut i förtid, för att vi inte ska skadas och absolut inte förolyckas. Ingen ska behöva dö på jobbet i Sverige.

Under de här veckorna har jag deltagit i en nordisk konferens om ungas arbetsmiljö. De ungas arbetsmiljö är en mycket viktig fråga för mig och regeringen. Vi ser att unga har ett annat riskbeteende. Vi vet också att många unga inte riktigt vet vad de kan kräva av arbetslivet, och de kanske inte alltid vågar kräva den arbetsmiljö som de har rätt till.

Det har också – Raimo Pärssinen var inne på det – talats om Arbetsmiljöriksdagen. Även där har jag svarat på frågor från både moderatorer och journalister. Jag svarar på många frågor från journalister om den här frågan, som är viktig.

Regeringens främsta prioritering är en stark arbetslinje och att alla som kan arbeta ska göra det. Men jag vill ändå vara tydlig med att arbetet självklart inte ska ske under vilka förutsättningar som helst.

Vår arbetsmarknad ska präglas av goda villkor, trygga arbetsmiljöer och starkt skydd för grundläggande rättigheter. Som jag sade i mitt interpellationssvar har Arbetsmiljöverket under 2012 genomfört nästan 2 000 inspektioner i byggbranschen på närmare 1 400 arbetsställen. Det handlar också om att få till ett bra förebyggande arbetsmiljöarbete och såklart att kontrollera att regelverk följs.

Jag menar också att alla måste veta vad som gäller. Därför är information och de satsningar som den här regeringen har gjort på Arbetsmiljöverket ett mycket viktigt komplement, kanske inte minst i de branscher där vi har både små och stora företag, både svensk och utländsk arbetskraft. Arbetsmiljöansvaret är arbetsgivarens, och då måste arbetsgivaren – oavsett vilken nationalitet han har och vilket land han kommer från – också kunna ta det ansvaret. Arbetsmiljöverket har vidtagit flera åtgärder inom byggbranschen.

Jag menar också att en god arbetsmiljö i byggbranschen och på andra ställen inte handlar om bara regler och förbud och inte heller om bara pengar, utan det handlar mycket om samverkan. För att våra arbetsplatser ska präglas av en säker och god arbetsmiljö måste det samarbetet fungera ännu bättre, och huvudansvaret ligger på arbetsgivaren, men skyddsombud, inspektörer, parter och arbetstagare är med och skapar tillsammans en god, trygg och säker arbetsmiljö.

De här frågorna är otroligt viktiga. Det handlar såklart om vad Arbetsmiljöverket gör, men det handlar också väldigt mycket om vad som görs ute på arbetsplatser, och till syvende och sist är det arbetsgivarna som har det slutliga ansvaret för den här frågan. Tillsammans kan vi göra skillnad.

Som Katarina Brännström också sade är det positivt att vi på längre sikt ser en trend med färre dödsfall. Men vi ska komma ned i ännu färre – självklart är det så. Löses det genom ett visst anslag till Arbetsmiljöverket? Jag är inte säker på det. Jag tror att det handlar om mycket mer än så. Det handlar om samverkan mellan alla olika parter.

Anf. 51 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Utifrån ministerns svar kan man fundera på vilket ansvar ministern tar, när hon pekar på samverkan. Att man kan samverka kring arbetsmiljöfrågan bygger ju på att det finns två jämbördiga parter. Men vi har oseriösa företag som inte vill teckna kollektivavtal, som har fått jobbet på grund av att de är billiga och där det finns underentreprenörer och där priserna dumpas och ingen tar ansvar för arbetsmiljön.

Om Katarina Brännström har missat att det är vilda västern här tycker jag att hon ska ta kontakt med Byggnadsarbetareförbundet för att få följa med ut på dessa byggen. De finns nämligen överallt.

ABC på SVT visade nyligen ett inslag från en byggarbetsplats där man förvarade gasolflaskor i en lokal där byggnadsarbetarna också skulle sova. Det är livsfarligt. Naturligtvis visade det sig att det är migrerad arbetskraft som inte känner till sina rättigheter på en del arbetsplatser. Många av dem blir utnyttjade och får löner som ligger långt under det som framgår av kollektivavtal. Byggnads kommer inte in på arbetsplatser där det inte finns kollektivavtal. Då är det Arbetsmiljöverket som ska göra tillsyn där.

Jag kan inte förstå hur man kan säga att arbetsmiljöarbetet förbättras genom att resurserna till Arbetsmiljöverket dras ned. Det är helt absurt. Om arbetsmiljön förbättrades genom detta sätt att arbeta skulle resurserna till Arbetsmiljöverket dras ned ännu mer.

Det finns dessutom rekommendationer från FN-organet ILO om antalet inspektörer. Jag hoppas att ministern känner till dessa rekommendationer och att hon kan kommentera dem om hon har några ambitioner att nå upp till dem.

För mig är det viktigt att vi kommer till rätta med detta eftersom vi inte kommer att kunna få ett bra arbetsliv om människor ska konkurrera på sämre villkor genom att vi inte tar till vara de redskap som finns för att uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö.

Byggnadsarbetareförbundets ordförande sade att om det hade dött fyra människor på en annan arbetsplats, till exempel om fyra journalister dog under en och samma vecka, skulle man naturligtvis fundera på om man behövde en kriskommission i denna arbetsmiljö. Det dör människor på arbetsplatser i Sverige varje vecka. Det säger någonting om allvaret.

Vi vet fortfarande ingenting om de svarta siffrorna, alltså de som handlar om dem som inte anmäler eftersom de inte känner till att man kan anmäla. Människor blir till och med uppsagda om de skadar sig på jobbet.

För mig är detta en jätteviktig fråga. Jag uppfattar att arbetsmarknadsministern tar frågan på allvar. Men var finns då pengarna och insatserna för att förbättra arbetsmiljön? Jag vet att parterna har ett ansvar. Men det bygger också på att dessa företag vill ha ett avtal och därmed kan släppa in exempelvis Byggnadsarbetareförbundet på arbetsplatserna. Men om Arbetsmiljöverket inte kan vara ett stöd för de skyddsombud som kommer med en begäran om en förbättrad arbetsmiljöåtgärd får de alltså inte något stöd från myndigheten om den inte kan komma ut.

Om det är två inspektörer på tre län försöker jag föreställa mig hur de ska hinna med att göra de besök som behövs. Detta är också en signal om att deras situation blir ohållbar när de upplever att de inte kan klara av sitt jobb på ett tillfredsställande sätt på grund av att det är för mycket att göra för så få människor.

Jag tycker att vi ska ta arbetsmiljöfrågorna på allvar därför att en av orsakerna till att människor slås ut från arbetslivet är att det fuskas med arbetsmiljöarbetet. Människor blir utslagna och sjukskrivna och kan inte jobba fram till att de är 65 år.

Jag förväntar mig därför ett bättre svar än att arbetsmarknadsministern säger att hon följer utvecklingen noga men inte vill tillföra några pengar. Bättre än så måste ministern kunna.

Anf. 52 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Nu får vi höra, vilket vi har hört förr här i kammaren, att Moderaterna står här och säger att vi ska vara glada, att statliga resurser inte påverkar detta och att olyckor kommer att ske vad vi än beslutar i riksdagen. Är detta beskedet från regeringen? Det är det som Katarina Brännström, som är Moderaternas företrädare från utskottet, säger.

Det är fler som ska jobba. Ja, det är klart. Men varför ska färre jobba med arbetsmiljöfrågorna? Det är den stora frågan. Arbetsmiljön är viktig för människan, för företaget, för produktiviteten och för exporten. För att vi ska kunna må bra behöver vi en bra arbetsmiljö med fungerande människor på arbetsplatserna. Men det spelar väl ingen roll vad vi säger här i riksdagen, Katarina Brännström? Det kommer ändå att ske olyckor.

Här har vi i många år krävt en nollvision mot dödsolyckor. Då säger ni att det bara är ett slag i luften. Vi har en nollvision i trafiken som har lett till att färre dör i trafiken nu än tidigare. Varför kan vi inte ha det när det gäller arbetsmiljön på arbetsplatserna? Varför skulle det vara omöjligt? Är det för att Moderaterna säger att det inte spelar någon roll vad vi säger här i kammaren i riksdagen? Det låter inte riktigt sunt.

Men vad kräver vi? Jo, vi kräver att fler ska kunna jobba med arbetsmiljöfrågor. Det ska vara fler jobb som är kvalificerade, bra och riktiga jobb, för att man ska bekämpa farliga saker på arbetsplatserna. Varför skulle det vara omöjligt?

Ni satsar på skattesänkningar. Vi vill att det ska bli fler inspektörer. Vi vill ha fler skyddsombud. Vad gör ni för att det ska bli fler skyddsombud? Och varför ska inte de regionala skyddsombuden få en bättre och kvalificerad utbildning?

Vad gör ni för att se till att det blir en bra samverkan? Hur byggs samverkan ut mellan Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten och så vidare? Vad gör ni?

Anf. 53 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Som vanligt dundras det på från denna talarstol, och jag tycker att det är ganska trist att lyssna på det. Vi ska väl någon gång lyfta fram det som är gott och bra?

Det har gjorts flera lagändringar, och det har gjorts flera saker som faktiskt har lett till att statistik och annat visar att arbetsmiljön har blivit bättre. Medellivslängden har ökat, och arbetslivslängden har ökat. Vi har friskare människor som är äldre och arbetar i dag. Det är också ett kvitto på att arbetsmiljön är god. Jag förstår inte varför vi alltid ska vara så negativa.

Jag har varit med på inspektioner, och det är mycket intressant. Jag behöver inte gå med Byggnads eftersom jag har följt med inspektörer från Arbetsmiljöverket. Självklart är inte allt guld och gröna skogar där ute. Det som kommer fram är att de flesta arbetsgivare är mycket seriösa och vill gott. Mycket som sker sker därför att man slarvar och är nonchalant eller därför att man inte har riktig kunskap om hur viktigt det är att använda de skyddsåtgärder som finns.

Det är viktigt att också framhålla att svensk arbetsmiljö håller hög klass. Det finns mycket kvar att göra. Jag och regeringen menar att Arbetsmiljöverket ska gå på och fokusera mer på dem som slarvar i branscher där det sker många olyckor och dödsfall. Där ska krutet läggas. Men man ska inte ut och räkna pinnar bara för att man ska visa att man har gjort någonting på goda arbetsplatser. Det påverkar inte så att det blir en bättre arbetsmiljö.

Men vi ska vara glada för att statistiken visar att Sverige ligger i topp. Och det kommer att bli ännu bättre. I år kanske det blir ett rekordår när det gäller få olycksfall på arbetsplatserna. Låt oss glädjas åt det.

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Fru talman! Eva-Lena Jansson nämnde att det är vilda västern i byggbranschen. Det är hennes definition. Men jag kan hålla med om att vi inte ska ha vare sig fusk eller slarv i någon bransch. Det är därför som jag tycker att Arbetsmiljöverkets arbete just inom den grå sektorn, där det helt enkelt är många oseriösa företag som slarvar med arbetsmiljöarbetet, är så viktigt och att man tittar extra noga där.

Min uppfattning är, precis som Katarina Brännströms, att majoriteten av alla arbetsgivare vill ge sina anställda en bra och säker arbetsmiljö. I grunden hoppas jag att det inte är någon arbetsgivare som vill att någon ska skadas. Därför måste utgångspunkten vara att arbetsgivare vill göra rätt. Men varje olycka är en olycka för mycket.

Vi talar om parterna här. För mig handlar det inte om två parter utan om tre parter. Det är klart att regeringen är en viktig del i detta. Det första mötet som jag hade med parterna handlade just om arbetsmiljön. Det var ett högnivåmöte på Arbetsmarknadsdepartementet där jag tillsammans med parterna samtalade om hur vi kan förbättra arbetsmiljön. Just då handlade det om den demografiska utmaning som vi har. Det finns ingen som ensam kan göra detta. Detta måste parterna – vi också – i treparts-samtal lösa tillsammans. Det är otroligt viktigt eftersom arbetsmarknaden förändras, precis som Eva-Lena Jansson var inne på. Vi ser många nya

utmaningar och många nya risker. Då måste vi också anpassa både arbetsmiljöarbete och samverkan efter det.

Men låt oss ändå komma ihåg en sak, nämligen att det är arbetsgivaren som är ansvarig för arbetsmiljön. I byggbranschen finns som många vet ett byggherreansvar. Men det fråntar inte de enskilda underentreprenörerna deras arbetsmiljöansvar. De har ansvar för sina egna anställda. Hur ska alla arbetsgivare veta om allt detta? Jo, det är viktigt med information. Då är tillsynen superviktig. Men den ska kompletteras med information på olika språk så att alla vet vad som gäller på svensk arbetsmarknad. Alla som jobbar i Sverige har nämligen rätt till en god arbetsmiljö.

Det låter som om Arbetsmiljöverket inte har några resurser kvar. De fyra senaste åren har anslagen höjts, och nästa år höjs de igen bland annat till information och den typen av tjänster. Jag tror att det är viktigt. Jag tror att tillsyn är enormt viktigt, men jag tror också att information är enormt viktigt för att vi ska förbättra arbetsmiljöarbetet.

Trenden är trots allt att färre förolyckas. Jag tycker att varje dödsoflycka på en svensk arbetsplats är en för mycket, och jag är övertygad om att alla här inne tycker det. Det går i rätt riktning, men vi kan göra mycket mer – och vi kan göra det tillsammans.

Anf. 55 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! När det gäller att vi har ett bra arbetsmiljöklimate i Sverige, vilket Katarina Brännström säger, har vi förändrat vårt sätt att arbeta under många års tid. Det har skett genom att man har utvecklat arbetsmiljöarbetet, satsat på Arbetsmiljöinspektioner och satsat på Arbetslivsinstitutet. Fackföreningar har byggt upp organisationer.

Ni har nu rivit ned Arbetslivsinstitutet och sparat på Arbetsmiljöinspektionen. Man kan säga att ni har dragit ned på verksamheten med 20 procent sedan 2006. Det är ganska mycket för en verksamhet. Det betyder att ett antal inspektörer försvinner varje år, vilket minskar möjligheten till tillsyn. Har man dessutom inte kollektivavtal på en arbetsplats finns det inget skyddsombud där.

Det som kan vara häpnadsväckande är att det krävs att man går en utbildning för att vara skyddsombud, men för att vara arbetsgivare med arbetsmiljöansvar krävs ingenting mer än att man lyckas sköta en upphandling. Då kan man bli en underentreprenör till någon. Vi har lämnat en motion till riksdagen om att vi tycker att man ska ha ett socialt entreprenörsansvar, det vill säga att den som står för huvudentreprenaden också blir den som blir ansvarig. Då kan ingen skylla på den andra i kedjan. Det är nämligen det som händer i dag.

Det finns många oseriösa företagare – alldeles för många – och det som händer är att de konkurrerar ut de seriösa som vill ta frågor om arbetsmiljö på allvar, därför att de naturligtvis är billigare. Det är alltid billigare att ha svarta löner, och det är alltid billigare att spara på arbetsmiljön. Den som får betala är den som skadas, alltså den enskilda arbetaren.

För mig är detta ett fortsatt viktigt arbete. Jag önskar att regeringen tog det på större allvar än att bara följa utvecklingen. Vi vet nämligen att följer vi utvecklingen kommer fler att dö på arbetet och fler att skadas.

Det är ett stort problem där jag inte kan nöja mig med att bara titta på och se hur det fortgår.

Prot. 2013/14:21
5 november

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Jag tackar för interpellationen. Det här är en viktig fråga, och vi kommer att återkomma till fler frågor om arbetsmiljö under eftermiddagen eller kvällen.

Jag följer frågan men vill självklart också, vilket jag nämnde tidigare, vara aktiv i den. Arbetsmiljöfrågor är nämligen enormt viktiga. Svenska arbetsplatser ska fungera väl på alla möjliga sätt, och speciellt när det gäller arbetsmiljö. Det är en otroligt viktig fråga, som jag kommer att fortsätta att vara aktiv i.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellationerna 2013/14:42, 46 och 62 om ungdomsarbetslösheten

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att ungdomar ska få hjälp och stöd från den första arbetslösa dagen och vad jag ska göra för att få bukt med den alltför höga ungdomsarbetslösheten.

Vidare har Raimo Pärssinen frågat mig när arbetsförmedlarna ska få göra det de borde göra, nämligen förmedla jobb, i stället för att sitta och administrera arbetslösa.

Slutligen har Patrik Björck frågat mig om jag tänker komma med skarpa förslag för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten och om jag avser att ändra hur vi mäter ungdomsarbetslösheten.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Ungdomsarbetslösheten har sedan 1990-talskrisen legat på höga nivåer och är en av de stora utmaningarna på arbetsmarknaden. Regeringen har därför genomfört en rad reformer för att motverka utanförskap och sänka trösklar för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden.

För att lyckas krävs också en politik som bidrar till att det skapas fler jobb inom alla branscher på arbetsmarknaden. I budgetpropositionen föreslås åtgärder för drygt 24 miljarder kronor under 2014 för tillväxt och jobb för att motverka att arbetslösheten biter sig fast. Det handlar bland annat om åtgärder som ökar sysselsättningen, stärker företagets konkurrenskraft och förbättrar eleverns kunskaper.

Satsningarna inom arbetsmarknadspolitiken som berör ungdomar innebär bland annat nya och bredare vägar in i arbetslivet genom stöd till yrkesintroduktionsanställningar och förstärkt förmedlarstöd. Alla ungdomar kan få förmedlingsstöd från första dagen i arbetslöshet. Arbetsförmedlingen har och beräknas få extra resurser för detta ändamål för åren 2013 till 2016. Vidare kan unga som har särskilda skäl få förstärkt förmedlingsstöd och programinsatser som praktik och utbildning från

första dagen i arbetslöshet. Unga som saknar avslutad gymnasieutbildning kan också redan från dag ett i arbetslösheten ta del av studiemotiverande utbildning.

Det är i dag möjligt för unga att utifrån individens behov ta del av aktiva insatser tidigt i arbetslösheten. Inträdet på arbetsmarknaden kan stödjas av en aktiv matchning mot lediga jobb. Arbetsförmedlingen har därför fått i uppdrag att utveckla arbetsgivarkontakterna för att stödja personer med en svag förankring på arbetsmarknaden. Detta har inneburit att fler kommit i kontakt med arbetslivet genom att de arbetsplatsförlagda aktiviteterna inom jobbgarantin för ungdomar ökar.

Svaret på Patrik Björcks fråga om jag tänker ändra sättet att mäta ungdomsarbetslöshet är nej. Detta står dock inte i motsats till att belysa sammansättningen av arbetslösheten, vilket också är nödvändigt för att kunna utforma rätt insatser till rätt individer. Det faktum att unga har kortare arbetslöshetstider än vuxna och att många unga är heltidsstuderande visar att alla inte är i behov av samma stöd. Regeringen följer ungdomars situation på arbetsmarknaden mycket noga och fortsätter att aktivt arbeta för att få fler ungdomar i arbete.

Raimo Pärssinens fråga om när arbetsförmedlarna ska få förmedla jobb i stället för att administrera arbetslösa utgår från uppgifter om brister i Arbetsförmedlingens arbete med matchning. Det finns tecken på att matchningen generellt sett har försämrats på arbetsmarknaden. Mycket tyder på att det är en tillfällig effekt av den utdragna lågkonjunkturen och det ökade arbetskraftsdeltagande bland arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden.

En väl fungerande matchning mellan arbetssökande och lediga jobb är av stor betydelse för en god utveckling på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen fyller en viktig funktion, och regeringen anser att det är viktigt att Arbetsförmedlingen på bästa sätt bidrar till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt – bland annat genom en förbättrad matchning. Regeringen avser därför att göra en bred översyn av Arbetsförmedlingen.

Administrationen på Arbetsförmedlingen ska bidra till att myndigheten effektivt förmedlar jobb och rustar de arbetssökande samtidigt som en god hushållning av skattebetalarnas pengar säkerställs. I vårpropositionen för 2013 angav regeringen att det är viktigt att se över Arbetsförmedlingens arbete med arbetsgivarkontakter, förenklingar och renodling av regelverken för att förbättra matchningen.

Anf. 58 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag ska börja med att välkomna arbetsmarknadsministern till hennes nya uppdrag. Det är ett viktigt uppdrag.

Moderata arbetsmarknadsministrar kommer och går, men massarbetslösheten består. Vi har fått ett gemensamt svar som går i den tidigare arbetsmarknadsministerns fotspår. Det kanske inte är så förvånande, eftersom den moderatledda regeringen säger att den inte tänker ändra sin politik trots att ungdomsarbetslösheten är så hög och långtidsarbetslösheten har bitit sig fast.

I svaret säger ministern: Vi ska motverka att arbetslösheten inte biter sig fast. Jag kan upplysa ministern om att den redan har gjort det. Den har bitit sig fast på väldigt höga – oacceptabla – nivåer. Ungdomar ställs vid sidan av. De hindras att få den hjälp och det stöd de faktiskt behöver.

De börjar sitt yrkesverksamma liv som arbetslösa. Det är ett sorgligt öde inte bara för de själva utan också för samhället, som går miste om så mycket arbetskraft. Dessutom får vi ett oroligare samhälle i vissa områden.

Unga saknar ofta kontakter för att få det första viktiga jobbet. Det finns alltså allvarliga brister. Jag vill säga att regeringen har misslyckats.

Vi socialdemokrater ska se till att jobben växer till genom en aktiv näringspolitik. Vi ska skapa jobb genom investeringar och en ökad efterfrågan hos företagen. Det gör man bland annat genom trygga vuxna. Vi ska dessutom ha en aktivare arbetsmarknadspolitik med 90-dagarsgaranti för ungdomar, utbildningskontrakt, yrkesintroduktion, bristyrkesutbildning, bättre tillgång till studie- och yrkesvägledare samt bättre matchning mellan skola och arbetsliv. Därutöver ska vi införa studentmedarbetare. Vi har en rad olika saker som vi ska sätta i gång med direkt efter att vi har vunnit valet nästa höst. Men till dess måste vi stå ut med denna massarbetslöshet.

Ni i den borgerliga regeringen har bara en enda åtgärd, nämligen sänkta skatter. Ni sänker skatterna hela tiden, och arbetslösheten ökar. Era åtgärder har nått till vägs ände. Ni smetar ut 14 miljarder på subventioner till de arbetsgivare som redan har ungdomar anställda i stället för att rikta pengarna till de arbetslösa ungdomar som behöver stödet. Det är där man ska använda sitt krut.

Ministern är nöjd och räknar upp en rad åtgärder som bevisligen inte har fungerat. Om arbetsmarknadsministern tror att det ska fungera igen bara därför att hon har blivit ny arbetsmarknadsminister håller jag inte med om det. Som jag sade inledningsvis välkomnar jag arbetsmarknadsministern till det nya uppdraget. Men de moderata arbetsmarknadsministrarna kommer och går, och massarbetslösheten består.

Anf. 59 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag gör väldigt många företagsbesök nu. Jag är lite mer inriktad på verkstadsföretag, eftersom jag själv är medlem i IF Metall. Jag får många vittnesmål direkt ur livet.

Jag har bland annat träffat Dan som har tio anställda. Han har ett typiskt, vad jag kallar mysigt, litet kontor med några skitiga handskar i hörnet, en termos, lite fakturor och grejer. Gubbarna springer in och stämplar jobb, och så vidare.

Jag satt och pratade med honom hans bekymmer för sin verksamhet. Bekymret var inte att inte få sänkta arbetsgivaravgifter. Han anställer när han får fler jobb och fler order. Då anställer han. Det har inte med sänkta arbetsgivaravgifter att göra.

Hans stora bekymmer är att han har svårt att hitta personal som han kan anställa. Det låter ganska fantastiskt. Han vill ha duktiga svetsare, och gärna licensierade.

Han hade hittat en trevlig människa – i det här fallet var det en kille – och sade: Jag vill anställa den här killen. När han ville ha stöd från Arbetsförmedlingen för att kunna göra det fick han inte det. Han var tvungen att vänta för att grabben skulle vara arbetslös lite längre tid innan han kunde få göra det. Han kunde inte begripa det. Hur kan det vara så?

Jag har besökt ett annat företag som har lite fler anställda. De sökte fyra medarbetare inom metallbranschen. De hade svårt att hitta någon. Däremot var de överösta av ansökningar om jobben. Men de som sökte hade inte en chans att komma in. De hade inte rätt utbildning och bakgrund. Det fanns någon som hade jobbat sju år i en klädbutik, och så vidare.

De frågade mig: Hur kan det vara så här? Deras förtroende för Arbetsförmedlingen var väldigt lågt. Svenskt Näringsliv skriker rakt ut om man talar om arbetslivet, speciellt om man talar lokalt. Vi har fackföreningar som tycker att det inte fungerar. IF Metall har öppnat en egen möjlighet för deras medlemmar att söka jobba via en bank.

Kritiken är stor och kommer från många håll när det gäller Arbetsförmedlingen. De som jobbar på Arbetsförmedlingen tycker att den har blivit en tyst myndighet. Det är inte så roligt att jobba som arbetsförmedlare. De har inte de möjligheter de borde ha och är insnärjda i ett regelsystem. Dessutom upplever de att deras roll alltmer har blivit att disciplinera dem som är arbetslösa.

Trots att det är så många som 400 000 människor som är arbetslösa är det många arbetsgivare som har svårt att hitta personal. I dag på utskottssammanträdet sades samma sak. Konjunkturinstitutet kom till oss och kunde konstatera att matchningen fungerar väldigt dåligt. Det i sin tur kommer att leda till flaskhalsar som kan ställa till det med inflation, och vi ser en delning i landet. Det är inte alls bra.

Jag har ställt en enkel fråga: Vad gör ministern så att förmedlarna ska få göra det som de verkligen vill göra och i många fall är duktiga på att göra, nämligen att förmedla jobb? Vad gör ministern? Man säger att man ska göra en stor översyn av Arbetsförmedlingen, och det är jättebra.

När Clas Ohlsson, som är tillförordnad generaldirektör, kom till utskottet ställde jag frågan till honom: Vad klagar man på, och hur ser ni på bristerna? Han kunde inte svara på den frågan. Han sade rent ut att han inte vet det, men att han skulle ta reda på det.

Jag ställde samma fråga till ministern i dag på utskottssammanträdet. Vad är bristerna? Vad är det ni har gjort fel? Uppenbarligen fungerar det inte för Dan och andra att kunna rekrytera nya medarbetare.

Anf. 60 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack för svaret på interpellationen, arbetsmarknadsministern. Vi träffades tidigare i dag arbetsmarknadsministern och jag. Vi var flera på arbetsmarknadsutskottets sammanträde. Efter att arbetsmarknadsministern hade lämnat oss efter sin information vidtog Konjunkturinstitutet och informerade om läget.

Det var deprimerande att lyssna på, fru talman. Man beskriver en situation i Sverige där arbetslösheten biter sig fast på 8 procent och där långtidsarbetslösheten är flerdubblad under Moderaternas styre. Sist men kanske också värst är ungdomsarbetslösheten skyhögt.

Det var mot bakgrund av den situationen som jag skrev min interpellation till arbetsmarknadsministern. Man skulle kunna tro att det var ett prioriterat område för regeringen när situationen ser ut på det sättet och att den hade tänkt lägga fram förslag för att komma till rätta med utvecklingen.

Nu har vi de senaste veckorna kunnat se hur man i stället för att lägga fram skarpa förslag för att komma till rätta med en mycket allvarlig utveckling i det svenska samhället och på den svenska arbetsmarknaden börjar tricksa med siffrorna.

Det är oroande av två skäl. Dels innebär det att man inte adresserar problemet, dels indikerar det att man inte har vare sig vilja, kompetens eller möjlighet att lägga fram förslag som skulle kunna lösa problemen.

Jag ställde två frågor i min interpellation till arbetsmarknadsministern. Den första frågan var: Tänker arbetsmarknadsministern komma med nya förslag för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten? Det var en konkret och enkel fråga.

Jag får tacka arbetsmarknadsministern. Jag fick faktiskt ett konkret och enkelt svar. Svaret var nej. Regeringen tänker inte lägga fram några nya förslag för att lösa ungdomsarbetslösheten.

Den tänker visserligen, och det får man möjligen hålla som något positivt, följa utvecklingen, som det sägs i svaret. Den ska mycket noga följa ungdomarnas situation på arbetsmarknaden. Det är möjligen bra, men det räcker inte. Det tillfredsställer inte ungdomarnas behov av arbete att arbetsmarknadsministern noga följer en situation som vi vet är mycket oroväckande.

Den andra frågan jag ställde i min interpellation var: Tänker arbetsmarknadsministern ändra hur vi mäter ungdomsarbetslösheten? Det har de senaste veckorna varit så mycket olika diskussioner från regeringshåll och från den moderata partisekreteraren om att det egentligen inte är ett problem. Vi har egentligen inte så hög arbetslöshet. Det är bara 8 procent, säger man. Någon säger att det bara är 10 procent. Så börjar man tricksa med siffrorna för att på något sätt förneka situationen.

Frågan jag ställde om man tänker ändra på detta är också en enkel och konkret fråga. Jag fick ett enkelt och konkret svar från arbetsmarknadsministern. Jag kan tacka så mycket för det, fru talman. Svaret var nej. Man tänker inte ändra hur man mäter. Men det är intressant att se att man tänker fortsätta att siffertricksa.

Det är tydligen den diskussion vi kommer att ha i svensk arbetsmarknadsdebatt i fortsättningen. Regeringen menar, som arbetsmarknadsministern säger här, att man vill belysa det och det finns olika sätt att mäta, och så vidare. Alla som kunde följa debatten i tv i söndags kunde konstatera att ministern blev svaret skyldig på frågorna.

Man vill inte ta avstånd från siffertricksandet. Man vill inte klart ta ställning för hur man mäter arbetslösheten, utan man tänker fortsätta att siffertricksa. Detta är oerhört allvarligt, fru talman. Det finns anledning för Sveriges ungdomar att se med stor oro på en arbetsmarknadsminister som inte lägger fram några som helst nya förslag för att hantera ungdomsarbetslösheten men som inte drar sig för att tricksa med statistiken.

Anf. 61 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Lyssnar man på de socialdemokratiska ledamöterna är Arbetsförmedlingen och allt som sker där den stora lösningen på ungdomsarbetslösheten. Ser man enbart till arbetsmarknadspolitiken och Arbetsförmedlingen kan man göra det lätt för sig och totalt strunta i vilka andra beslut som riksdagen och regeringen har fattat beslut om.

I statsrådets svar och i Monica Greens interpellation berörs utbildningsområdet och utbildningsinsatserna. Det var därför jag anmälde mig till debatten.

Monica Green påstår att ungdomar börjar sitt liv som arbetslösa och att ungdomar oftast saknar kontakt med arbetslivet. Hennes kollega Raimo Pärssinen frågar varför vi har ett matchningsproblem på arbetsmarknaden, i synnerhet när det gäller ungdomar.

Låt mig komma med några reflexioner från utbildningsutskottets horisont och som före detta ordförande i Arbetsförmedlingen i Västerås.

40 procent av de elever som våren 2011 lämnade yrkesprogrammet i den gamla gymnasieskolan gick ut utan slutbetyg. 25 procent av dem som gick studieförberedande program gick ut utan slutbetyg efter tre år.

Den kraftiga kritiken mot gymnasieskolan har varit just brist på kontakt med arbetslivet och för mycket teori även på de yrkesinriktade programmen, Monica Green.

Övergångsfrekvensen är intressant. Vart går dessa ungdomar sedan, efter gymnasiet tre eller fyra år? 10–15 procent av dem som gick yrkesinriktade program gick vidare till högre utbildning medan siffran var 80–90 procent för dem som gått studieförberedande.

Detta visar att vi kanske har haft lite felaktig syn på yrkes- och lärlingsutbildningen i Sverige. Därför har Folkpartiet och regeringen gjort om gymnasieskolan med tydligare yrkes- och lärlingsutbildningar för att öka karaktärsämnen och tiden ute på en arbetsplats.

I dag presenterade utbildningsminister Jan Björklund även gymnasialt lärlingsanställningsavtal för att ta ytterligare ett steg utöver och innan vi kommer till förslaget om yrkesintroduktionsavtal så att man redan under gymnasiet ska kunna anställa.

Flera kommuner och gymnasieskolor satsar på lärlingar som är ute tre fyra dagar i veckan och inne en dag i veckan och läser teori.

Någon slutsats måste väl ändå våra socialdemokratiska kolleger dra av den gamla gymnasieskolan. Den ledde inte till bättre genomströmning eller till att alla lämnade gymnasiet med slutbetyg, och den försåg definitivt inte arbetslivet med den kompetens det behövde.

Varför poppar det upp fler och fler önskemål om fler platser på yrkeshögskolan? Det poppar upp fler egna yrkesskolor på gymnasienivå. Det gäller Sandvik, Volvo med flera företag. Det är ett tecken på att gymnasiet inte levererar rätt kompetens. Vi talar inte om på akademisk nivå utan på gymnasienivå eller direkt efter, på yrkeshögskolenivå.

Vi satsar på yrkeshögskolan. Vi reformerar gymnasieskolan. Vi satsar på vuxenutbildning, som är effektivt innan man över huvud taget ska komma till Arbetsförmedlingen.

Vad gör då många kommuner oavsett partifärg? De drar ned det kommunala vuxenutbildningsanslaget när regeringen satsar på vuxenutbildning.

Det är våra satsningar som förebygger ungdomsarbetslöshet, inte enkom fokus på Arbetsförmedlingen.

Anf. 62 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Vi hade som sagt besök i utskottet i dag. Jag vet inte om vi lyssnade på samma saker, men jag har lite annan information än den Patrik Björck tog fram.

Konjunkturinstitutet berättade om den ökande sysselsättningsgraden i Sverige, att det är fler som arbetar. Det är positivt, och det ska vi ta till oss.

Den senaste tiden har utskottet fått mycket information från SCB och Arbetsförmedlingen, och det är bra bilder. I en dyster tid med lågkonjunktur och hög arbetslöshet får vi ändå glädja oss över vissa siffror. Jag tänkte därför nyansera bilden lite grann.

Jag har ett diagram som visar antalet sysselsatta och hur arbetskraften växer. Det är mycket högre tal i dag än det var 2006 när vi tog vid. Det gäller både hur stor arbetskraften är och hur stor sysselsättningen är i Sverige.

Vi har faktiskt nått ett av Göran Perssons mål. Vi har 80-procentig sysselsättningsgrad för människor mellan 20 och 64 år, vilket är den aktiva arbetsåldern. Här är vi näst bäst i Europa; det är bara Norge som är bättre.

I dag fick vi också höra att arbetslösheten minskar. Det går inte fort, men siffrorna går nedåt.

Tyvärr finns det en stor, utsatt grupp som har lång väg tillbaka till jobb. Här har regeringen och Alliansen sagt att arbetsförmedling och andra krafter ska läggas på denna grupp.

Vi kan också glädja oss åt att varslen i Sverige är betydligt färre än genomsnittet. Det gör att arbetslösheten minskar sakta men säkert.

Något positivt som också kom fram i dag är att den inhemska efterfrågan ökar. Det är hushållen som efterfrågar och håller uppe arbetsförmågan i Sverige. Handel och tjänster växer. Det visar att våra reformer med RUT- och ROT-avdrag har varit gynnsamma. Det gäller också jobb-skatteavdraget som sägs ha gett 100 000 jobb. Det är fantastiskt bra.

Vi har även sänkt kostnaderna för att anställa, för det är dyrt i Sverige. Det kostar att anställa. Vi har sänkt kostnaden för att anställa ungdomar, för vi vill göra allt som går för att få in ungdomar på arbetsmarknaden. Det är viktigt att unga människor får jobb, och därför har vi sänkt kostnaden ytterligare för unga. Det är något som Socialdemokraterna tänker ta bort.

Allt som vi har gjort har gett ungefär 225 000 fler jobb i Sverige under en djup kris och en lång lågkonjunktur. Det är inget siffertricksande, Patrik Björck och Raimo Pärssinen.

När det gäller ungdomsarbetslösheten talar ni gärna om höga tal. Det gäller dock att inte luras eller siffertricksa. Det är inte så att var fjärde ungdom är arbetslös, och det är bra att vi kan vara överens om det.

Ungdomsarbetslösheten har varit hög i Sverige sedan 90-talet, och alla här i kammaren och utanför måste fundera på varför.

Vi kommer med åtgärder såsom YA-jobb, ny gymnasieskola med mera som ska ge ungdomar en direkt chans till arbete efter skolan. Så jobbar vi, och därför är vi glada över att sysselsättningsgraden ökar och arbetslösheten minskar.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § (forts.) Svar på interpellationerna 2013/14:42, 46 och 62 om ungdomsarbetslösheten

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack för interpellationerna!

Hur jobben ska bli fler och komma fler till del är en fråga som jag gärna debatterar här i Sveriges riksdag. Det är en av de absolut viktigaste frågorna vi har att samtala om och diskutera.

Här är skiljelinjen mellan regeringens och Socialdemokraternas politik väldigt tydlig. Jag är övertygad om att det inte finns en universallösning för att se till att fler unga kommer i arbete. Vi måste jobba med flera vägar därför att ungdomar är olika.

För de allra flesta är tiden i arbetslöshet kort, men det är väldigt många unga som ofta har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det är därför vi vill använda styrkan i vår ekonomi och stärka förutsättningarna för att fler unga ska ha ett jobb att gå till.

Jag träffar många ungdomar. Det som de ofta vittnar och berättar om är att många arbetsgivare ställer höga krav – ofta på erfarenhet. Det är just här det blir så svårt för många unga. För att få det där första jobbet måste man ha erfarenhet. Men hur ska man få erfarenhet om man aldrig kommer i arbete?

Så kan vi inte ha det. Jag är övertygad om att vi måste stärka övergången mellan utbildning och arbete. I länder som till exempel Tyskland har man, som vi vet, gjort precis detta. Där fungerar övergången från utbildning till arbete, och man har väl utbyggda lärlingssystem. Det här är någonting som vi ska lära av och som vi lär av.

År 2011 tog regeringen initiativ till trepartssamtalen mellan arbetsmarknadens parter. Vi frågade: Vad kan vi göra tillsammans för att fler unga ska komma i jobb? Utifrån de samtalen har YA-jobben vuxit fram. De har funnits tidigare på svensk arbetsmarknad men i väldigt liten utsträckning. Det handlar helt enkelt om att unga personer ska lära sig jobbet på jobbet.

Jag tror att det här är viktigt och ett nytt sätt för unga. Jag besökte Volvosteget i Eskilstuna för några veckor sedan och kunde se dessa unga personer få utbildning och lära sig jobbet på jobbet. En del av dem fortsätter hos Volvo. Det handlar om kompetensförsörjning för Volvos del, men det handlar också om att de unga får erfarenhet och kan förstärka sitt cv.

Jag ser – och jag är övertygad om att vi behöver – fler vägar till jobb. Socialdemokraterna säger att vi inte har någon ny politik. Det här är ett gott exempel på något väldigt nytt där vi tillsammans med parterna har satt oss ned och frågat oss: Vad kan vi göra tillsammans? Staten tar sin del av ansvaret och parterna sin del. Vi gör detta tillsammans för att öppna dörren för fler unga så att de kan få ett jobb.

Anf. 64 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Var var vi innan uppehållet? Jo, moderata arbetsmarknadsministrar kommer och går, men massarbetslösheten består. Det var där vi var.

Elisabeth Svantesson säger att vi har en tydlig skiljelinje. Det håller jag med om. Vi har en väldigt tydlig skiljelinje där Moderaterna som enda medel sänker skatterna trots att det inte hjälper. Vad det än uppstår för problem på arbetsmarknaden tänker ni: Ja, vi sänker skatten. Ändå består arbetslösheten, och den till och med ökar.

Vi har en mängd olika åtgärder som vi kommer att sätta i gång omedelbart efter valet när vi har vunnit. Vi kan inte vänta. Vi kan inte vänta därför att ungdomar får sämre och sämre självförtroende därför att de inte har jobb att söka och inte har kontakt med arbetsmarknaden.

Ungdomar i min egen närhet och anhörigas och vänners barn söker inte ens jobb därför att de inte har några jobb att söka. De får inget stöd från vare sig myndigheter eller arbetsgivare.

Det är bra att regeringen inför Löfvenmodellen. Det är fantastiskt bra att de lär av den tidigare Metallordföranden och för samman parterna. Det är bra. Det uppskattar jag och Socialdemokraterna. Men vi behöver mer. Vi behöver 90-dagarsgaranti, vi behöver ett utbildningskontrakt, vi behöver en yrkesintroduktion, vi behöver satsa på bristyrkesutbildningar, vi behöver bättre tillgång till studie- och yrkesvägledning, och vi behöver betydligt bättre matchningar mellan skola och arbetsliv.

Jag hörde någon här tidigare som sade: Vi har gjort om gymnasieskolan nu. Det är bara det att ungdomarna är smartare än den borgerliga regeringen och till exempel Björklund eftersom de väljer bort de utbildningar som inte ger möjlighet att gå vidare till högre studier. Därför var det inte särskilt smart att göra om gymnasieutbildningen på det sättet. I stället ska man göra om gymnasieutbildningen så att ungdomar ges chansen att ha många möjligheter att välja när de väl har skaffat sig gymnasieutbildningen.

Sedan kan man göra gymnasieutbildningen på olika sätt. Man kan ha en arbetsplatsförlagd utbildning. Man kan se till att skolan tar sitt kompensatoriska ansvar på allvar och ge skolan chansen.

Mycket mer går att göra, men den borgerliga regeringen väljer att bara sänka skatterna och smeta ut 14 miljarder till de arbetsgivare som redan har ungdomar anställda i stället för att använda pengarna på rätt sätt och rikta dem till dem som faktiskt behöver stöd. Jag är inte nöjd med detta. Jag önskade att den nya ministern skulle kunna skaffa en ny politik, men tyvärr är hon nöjd med sakernas tillstånd.

Anf. 65 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Först vill jag kommentera Roger Haddad från Folkpartiet som sade att det inte bara är en förändring av Arbetsförmedlingen

som skulle lösa frågan, men jag ställde en interpellation om just Arbetsförmedlingen.

Sedan stod han och sade att folkpartiledaren Björklund har kommit med ett nytt förslag igen. Man kan tycka att det är lite paniskt gjort därför att det ramlar in ungefär ett förslag i veckan från Björklund nu när det gäller skolan. Men varenda svensk vet hur det går för skolan. Det går utför.

När det sedan gäller att sänka arbetslösheten har Konjunkturinstitutet, när de varit på besök i utskottet, beskrivit en långsiktig prognos. Om man tittar på 2016 – det är tre år eller lite kortare till dess – är vi nere på 7,1 eller 7,2 procent. Det är jättehögt. Om man sedan tittar på prognosen fram till 2021 ligger vi över 6 procent. Är det regeringens plan att säga att arbetslösheten sjunker kanske lite sakta och så ska det vara samma arbetslöshet 2021 som när den tillträdde? Det är bara det att mellan 2006 och 2021 har arbetslösheten varit högre hela tiden. Det är inte imponerande.

Frågan är: Vad har ni för målsättning? ”Vi ska ha full sysselsättning.” Men beskriv det på ett annat sätt då, statsrådet! Vad är full sysselsättning för arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson? Är det 5 procent? Är det 230 000, eller vad är det? Eller är det just full sysselsättning? Hur kan regeringen då vara nöjd med en prognos som sträcker sig nio eller åtta år framåt och som säger att vi ska ha en arbetslöshet som är över 6 procent? Det är jättemycket.

Men jag vill gå tillbaka till Dan i verkstadsföretaget som inte kan få tag på arbetskraft. Han säger: Tyvärr, Arbetsförmedlingen säger att jag måste vänta ett bra tag innan jag kan få anställa den här grabben. Det var en grabb i det här fallet.

Det andra företaget drivs av Magnus som säger: Det är löjeväckande. Inte anställer jag fler om man sänker arbetsgivaravgifterna lite grann. Jag anställer fler när jag får mer att göra. Hans problem är precis likadant. Han har svårt att hitta arbetskraft som kan gå in och vara produktiv så fort som möjligt. Det är detta det handlar om för företagarna: att få in arbetskraft, sätta in den i jobbet och få ut ett mervärde så snart som möjligt.

Det är därför man säger att de ställer höga krav. Ja, naturligtvis!

Hur kan det vara så i Sverige i dag att även om vi har en arbetslös människa på en plats och en arbetsgivare på ett annat ställe som behöver anställa en till kan inte regeringen via politiken se till att den arbetslöse får en matchning och en utbildning och komma i jobb? I stället står ministern här i kammaren och säger att ni satsar 24 miljarder. Vad säger det egentligen? På vilket sätt hjälper ett sådant resonemang Dan eller Magnus att anställa, eller det tredje företaget som jag besökte, som sökte fyra nya medarbetare? Det är detta som frågan handlar om.

Varför inte se till att Arbetsförmedlingen verkligen kan bli ett verktyg som verkligen kan göra det man är satt att göra, nämligen förmedla jobb? Se till att folk kommer i jobb, så att det blir resultat i stället för att snärja in dem i regler och använda Arbetsförmedlingen för att disciplinera de arbetslösa. Det är någonting som är helt fel i Sverige. Sverige är ett bra land, men nu börjar det gå illa.

Anf. 66 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Tack för den här spännande debatten, arbetsmarknadsministern!

Det finns inte en universallösning på ungdomsarbetslösheten, säger arbetsmarknadsministern. Det är faktiskt ett nytt besked från arbetsmarknadsministern. Tidigare har man ju förstått på moderata ministrar att det har funnits en universallösning på alla problem från skoskav till ungdomsarbetslöshet, nämligen ofinansierade skattesänkningar. Detta är åtminstone ett litet steg framåt i den här debatten.

Det skulle ändå vara intressant om vi kunde diskutera vad det finns för lösningar och vad arbetsmarknadsministern har för lösningar. Ungdomsarbetslösheten är trots allt förskräckande hög. Vi ställer nu frågor om hur regeringen och arbetsmarknadsministern tänker bekämpa ungdomsarbetslösheten, och vi vill ha konkreta svar. Då räcker det inte att bara dra upp sådant som har skett under olika budgetbehandlingar under de senaste sju åren. Om de inte har fungerat kräver Sveriges ungdomar svar, och de kräver nya lösningar på de problem som de gamla lösningarna inte har kunnat råda bot på. Det är viktigt att vi får dessa svar i dag. Det tycker jag att man kan kräva.

Sedan var det intressant att höra Katarina Brännströms anförande. Hon lyfte verkligen siffertricksandet till svindlande nivåer. Det kan inte ha varit särskilt roligt för ministern att få det anförandet direkt i anslutning till att vi började ifrågasätta siffertricksandet.

Låt mig reda ut vad det är som gäller. Katarina Brännström hävdar att vi inte har en ungdomsarbetslöshet på över 20 procent i dag. Det är bara att gå till snabbprotokollet och läsa om man inte tror på vad jag säger. Men det kanske spelar lite mindre roll vad Katarina Brännström har för uppfattning om statistik och så vidare.

Det återstår ändå att få reda på vad arbetsmarknadsministern tycker. Delar arbetsmarknadsministern Katarina Brännströms siffertricksande uppfattning om ungdomsarbetslösheten, eller erkänner arbetsmarknadsministern att vi har ett reellt problem?

Man blir lite fundersam. Om det inte finns något problem med ungdomsarbetslösheten är det ju inte så konstigt om man inte gör några större ansträngningar att försöka lösa det. Om man har en analys om att arbetslösheten är uppblåst med falsk statistik finns det ju andra samhällsproblem att ägna sig åt. Men om man faktiskt menar att våra ungdomar kan ställa krav på att få sina reella problem sedda och åtgärdade av Sveriges regering och Sveriges arbetsmarknadsminister måste man också kunna ställa frågan till arbetsmarknadsministern: Hur hög är ungdomsarbetslösheten? Är den, som SCB och IFAU säger, någonstans mellan 20 och 25 procent lite beroende på när man mäter, eller är den, som Katarina Brännström och den moderata partisekreteraren säger, försumbar och handlar om ensiffriga tal – 8 procent har nämnts? Vad är det som är sant?

Återigen frågar jag: Hur många jobb har den sänkta arbetsgivaravgiften för unga gett? Det skulle vara väldigt spännande att få svar på det. Om arbetsmarknadsministern inte kan svara på det måste hon svara vilka andra åtgärder som ska sättas in för att lösa detta stora samhällsproblem.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 67 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Det är väldigt intressant att lyssna på de socialdemokratiska ledamöterna. Kollegan Raimo Pärssinen var väl den som var närmast att vara konstruktiv. Han vill ha mer utbildning som Arbetsförmedlingen kan erbjuda arbetssökande. Det kan man diskutera.

Monica Green blundar dock totalt för de satsningar som vi faktiskt gör. Vill hon inte kännas vid dem beklagar jag det.

Den här debatten har vi haft återkommande. Det viktigaste för mig som folkpartist är att angripa den faktiska ungdomsarbetslösheten. Så har jag jobbat även på kommunal nivå. Man går till vuxenutbildningskontoret eller till gymnasiekontoret och frågar handläggaren hur många det är som inte deltar i vare sig gymnasieutbildning, vuxenutbildning eller annan arbetsmarknadspolitiskt åtgärd, exempelvis via Arbetsförmedlingen. Det har då kanske rört sig om 200 eller 500. Då är frågan vad vi ska erbjuda dem. Hur många är det faktiskt som inte har utbildning eller arbete? Där har vi det problem vi måste angripa.

Gymnasieutbildningen läggs om på grund av en misslyckad skolpolitik. Många kommer från grundskolan till gymnasiet med snälla betyg. Jag var på en friskola i går där man sade: De kommer med snälla G! Vi har jättestora utmaningar med avhopp och så vidare. Det är kvalitetsbrister i svensk skola.

Jag minns en socialdemokratisk partiledare som sade: Vi förlorade valet på skolpolitiken. Här står nu ledamöter och vill gå tillbaka till den skolpolitik som slog ut var tredje eller var fjärde ungdom.

Folkhögskolekurser, lärlingsutbildning, vuxenutbildning, gymnasieskola, lärling inom vuxenutbildning och yrkeshögskoleplatser samt yrkesintroduktion är vad det handlar om, Monica Green. Stå inte i kammaren och säg att vi inte gör något! Tala om för mig vad du saknar och vad du menar när du säger ”aktiv arbetsmarknadspolitik”.

Anf. 68 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag reagerade på ett par saker. Det börjar gå illa för Sverige, säger Raimo Pärssinen. Jag har ingen aning om vad det är som börjar gå illa i det här landet. Det skulle möjligen vara om vi skulle närma oss ett val som Socialdemokraterna vinner.

Vi diskuterar arbetsmarknad och sysselsättning i dag. Då tar jag upp mitt lilla häfte igen. Här har vi de siffror som Arbetsförmedlingen kom med häromveckan. Hur ser egentligen förhållandet mellan arbetskraft och sysselsättning ut? Här ser ni hur det var 2006. Ser ni gapet mellan arbetskraft och sysselsättning? Titta sedan här. Här ser ni hur det ser ut i dag. Är det högre eller lägre? Det är en bra bild.

Nu vill jag säga något till Monica Green. Konjunkturinstitutet var och besökte oss i arbetsmarknadsutskottet i dag. Det visar sig att det faktiskt är de reformer som vi har gjort – RUT, ROT och jobbskatteavdraget – som innebär att hushållens efterfrågan gör att arbetslösheten sjunker något och sysselsättningen ökar. Det är enbart de faktorerna det beror på, sade man från Konjunkturinstitutet i dag.

Skäll inte på våra reformer! De har visat sig fungera i en svår tid. Det ser bättre ut i dag, i en lång lågkonjunktur, än det gjorde när ni förlorade makten 2006 efter flera år av högkonjunktur. Det är fakta.

Jag tycker att man ska vara lite ödmjuk när man diskuterar fakta och inte bara svartmåla Sverige. Det finns mycket som är bra. Vi har en stor utmaning framför oss, men använd rätt fakta, och säg inte att det går utför för Sverige. Det är precis tvärtom. Det har gått uppåt i många år nu, och det ska fortsätta, hoppas jag.

Anf. 69 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag tänkte inte gå upp i debatten, men jag kände att jag var tvungen att göra ett inlägg, för jag är stolt över Sverige. Jag tycker att vi ska vara stolta över det land vi lever i. Det kan låta bisarrt att jag går upp och säger något sådant i talarstolen, men när jag lyssnar på mina kolleger från Socialdemokraterna hör jag väldigt mycket svartmålning.

Jag vill också belysa att regeringen och Alliansen har gjort olika reformer på utbildningsområdet – Roger Haddad nämnde några – och även när det gäller arbetsmarknaden. Det är en rad olika reformer för att öka sysselsättningen i vårt land, Sverige.

Regeringen och Alliansen har i sitt arbete prioriterat att få in unga på arbetsmarknaden. Det har varit en prioriterad fråga för Alliansen att hitta fler vägar in på arbetsmarknaden. Det handlar om utbildning, att bygga broar mellan utbildning och arbetsmarknad och att hitta vägar för den som inte har gått färdigt gymnasiet, som inte är rustad tillräckligt. Det handlar om att hitta nya vägar för att motivera en ungdom att komma tillbaka, att börja på folkhögskola för att sedan läsa vidare och få sina betyg. Det är just det som det handlar om.

Monica Green pratar om massarbetslöshet och jämför siffror från högkonjunkturen 2006 med siffror i den lågkonjunktur som vi nu befinner oss i. Det är många unga som är arbetslösa under väldigt kort tid. Men det finns en grupp som vi verkligen ska belysa och ha ögonen på. Det är just ungdomar som inte har fullständiga gymnasiebetyg, som av olika skäl, till exempel psykisk ohälsa, hamnat långt ifrån arbetsmarknaden. Det är grupper av ungdomar som det behöver läggas fokus på. Det är något som regeringen har tagit på stort allvar.

Sedan är det något jag inte kan låta bli att nämna, herr talman. Patrik Björck pratar om de ofinansierade skattesänkningarna. Det så kallade jobbskatteavdraget, som gör att det ska löna sig att arbeta, att den som arbetar har mer kvar i plånboken, är någonting som Patrik Björck står och raljerar över här i talarstolen. Det är något som Socialdemokraterna, Patrik Björcks parti, sedan accepterar gång på gång. Jag tycker att det är ohederligt att inte stå för det. Han raljerar i stället här i talarstolen.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag belysa att Socialdemokraterna ständigt återkommer till vissa frågor: Hur många jobb har den halverade arbetsgivaravgiften gett? Hur många jobb har den sänkta restaurangmomsen gett och så vidare? Då är min fråga: Hur många färre jobb blir det med 30 miljarder i höjda skatter? Gå ut och fråga en företagare som har unga anställda eller som är i restaurangbranschen hur många fler jobb det skapar att rulla tillbaka bandet.

Prata inte om att Alliansen inte har någon ny politik. Vi har på område efter område fört fram nya förslag. Och, som sagt, arbetet med att få in fler unga och att hitta fler vägar in på arbetsmarknaden för unga är prioriterat för oss moderater och Alliansen.

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Herr talman! Jag började mitt interpellationssvar med att säga att en av de allra största utmaningarna vi har på svensk arbetsmarknad är att fler ska komma in.

Men det är också viktigt att se vilka de unga som nu är arbetslösa och som SCB räknar som arbetslösa är. Vilka är de här unga killarna och tjejerna? Vad gör de? Om man inte ser vilka de är och att de är olika kan man nämligen inte sätta in rätt insatser.

Det är några som är studerande och söker extrajobb. De går i nian, på gymnasiet eller på universitetet. Andra studerar i väntan på jobb. Och vissa, de som vi ska prioritera allra mest, har väldigt tufft att komma in på arbetsmarknaden. De har helt enkelt aldrig fått in en fot, aldrig fått ett första jobb.

Till Monica Green vill jag säga att unga ska få ett individuellt förmedlingsstöd redan från första dagen. Det är det som gäller. Det finns inget aktivitetsförbud, som Socialdemokraterna till och med skriver ganska mycket om i sin budgetmotion. Och unga som riskerar att gå utan arbete en längre tid ska få extrastöd, oavsett om det handlar om praktik, utbildning eller en matchning och arbetsgivarkontakter.

Från första dagen i arbetslöshet finns det också studiemotiverande kurser. Jag var senast i går på Karlskoga Folkhögskola och träffade unga som hade tappat motivationen eller av andra orsaker slutat skolan alldeles för tidigt. Nu var de tillbaka. Via Arbetsförmedlingen hade de kommit direkt in på en folkhögskola. De började hitta motivationen att ta upp sina studier igen. Det är en viktig insats som Alliansen har gjort.

Vi har också höjt studiebidraget för de unga som vill studera för att få slutbetyg.

Socialdemokraterna presenterade sin budget, och Stefan Löfven deklarerade att han hatar arbetslöshet. Då måste man ändå titta i Socialdemokraternas budget – det har jag gjort vid ett flertal tillfällen – och se vad det är i den här budgeten som skulle göra att fler unga kommer i jobb. Med ett pennstreck sätter man upp ett mål om ett visst antal dagar, eller man säger att man vill ha ett visst antal platser. Det är till och med så att Socialdemokraterna tycks tro att de, med ett pennstreck i budgeten, under nästa år, 2014, ska lösa det som vi tillsammans med parterna nu jobbar fram och har lagt ned mycket tid och energi på.

Men det är inte så jobb kommer till. Jobb kommer till i företag, precis som Raimo Pärssinen var inne på. Jag mötte i går en av de här företagarna, Lennart, som finns i bageri- och konditoribranschen. Han sade: De satsningar ni har gjort med momssänkning och sänkta arbetsgivaravgifter har gjort att vi i stället för att dra ned under den här tuffa tiden har kunnat växa och anställa.

Det finns många olika vittnesbörd från företagare – självklart är det så. Men jag är övertygad om att det har påverkat i väldigt många branscher så att unga faktiskt har fått jobb.

Anf. 71 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag tycker att Sverige är fantastiskt. Jag tycker att det är ett fantastiskt bra land att leva i. Det är därför jag tycker att det är så tråkigt att skolresultaten sjunker som en sten, att arbetslösheten ökar, att

ungdomsarbetslösheten ökar och att långtidsarbetslösheten har bitit sig fast.

Vi har ett fantastiskt land. Och vi kan göra mycket åt det här. Vi kan vända denna negativa trend. Vi har lagt fram skarpa förslag om 90-dagarsgaranti, utbildningskontrakt, yrkesintroduktion, bristyrkesutbildningar, bättre tillgång till studie- och yrkesvägledare, bättre matchning mellan skola och arbetsliv och bättre matchning mellan de arbetslösa och de lediga jobben. Vi har en lång rad konkreta förslag.

Vi socialdemokrater har besökt 200 små och medelstora företag de senaste veckorna. Jag har besökt företag i Skövde, Vara, Kvänum och Ljung under den här tiden. De säger till mig att arbetsgivaravgiften inte är problemet. De tycker att sjuklöneveckan är ett betydligt större problem, eftersom de får bära ansvar för den.

Flera ledamöter här säger: Det är fantastiskt bra. Vi ska inte klaga, och ni får inte svartmåla. Säg inget dåligt, för allting är bra.

Alla vill stödja den nya ministern. Jag förstår att man vill stödja den nya arbetsmarknadsministern så att hon håller ut fram till valet. Men vi har 35 000 unga som har varit arbetslösa i mer än ett halvår. Det är tre gånger så många som när den första moderata arbetsmarknadsministern tillträdde och ni tog över. Det är alltså tre gånger så många som undrar hur det ska gå för dem i livet. Jag känner några av dem. De känner sig faktiskt ganska håglösa inför framtiden. Vi måste ge dem framtidshopp och framtidstro, och vi kan vända detta om vi bara vill.

Anf. 72 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Moderaterna förstår inte det här. När vi säger att Sverige är ett bra land, men det är någonting som håller på att gå sönder, ser man inte det som håller på att gå sönder.

Vi socialdemokrater tycker att arbetslösheten är alldeles för hög. Långtidsarbetslösheten bara växer och växer. Vi tycker att det är ett bekymmer. Ser inte ni det? Vi ser att skolan går baklänges. Resultaten sjunker. Det tycker vi är ett bekymmer. Varför tycker inte ni moderater det? Vi ser att sjukvården håller på att krackelera på sina håll. Vi hör rapporter från Skåne, till exempel. Vi tycker att det är ett bekymmer att sjukvården inte har tillräckligt med resurser. Tycker inte ni det? Vi ser skandalerna inom äldreomsorgen. Vi ser friskolor som läggs ned. Vi ser elever som blir utan betyg. Det är ett bekymmer. Tycker inte ni moderater det? Sverige är ett bra land, men det håller på att gå sönder.

Om vi ska prata om Arbetsförmedlingen, fru statsråd, är det tre saker jag som socialdemokrat vill framföra.

Först vill jag att man ska börja fokusera på att sluta det som kallas rekryteringsgapet. Se till att förmedlingen får resurser och möjligheter att lotsa in de arbetslösa i jobb. Företagen eftersöker arbetskraft. Det här är det första man ska göra.

Det andra är att ge alla som söker ett jobb ett professionellt stöd, oavsett var de kommer från. Det ska finnas tid och möjligheter för förmedlarna att göra detta. Det är inga svåra saker. Det handlar om vilja och resurser.

Det tredje, herr talman, är att göra det som ger resultat. Det är väl resultatet som räknas. Sverige är ett bra land, men det håller på att gå sönder. Varför ser inte ni moderater det?

Prot. 2013/14:21
5 november

Svar på
interpellationer

Anf. 73 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Vi har i kväll fått se en arbetsmarknadsminister som inte kan eller vill svara på frågor. Vi har en arbetsmarknadsminister som inte kan svara på frågan om vad hon tänker göra åt ungdomsarbetslösheten men som väljer att ägna sig åt siffertricksande.

Vi har, herr talman, i debatten i dag hört ett flertal moderata ledamöter förneka att det råder hög arbetslöshet. De säger att allt är bra, att den moderata politiken har lyckats, att det inte finns behov av några nya åtgärder.

Herr talman! Vi socialdemokrater tar arbetslösheten på allvar. Därför blir vi djupt oroade när vi inser att regeringen inte gör det. Vi ser de arbetslösa ungdomarna. Vi hör dem, och vi tar deras oro på allra största allvar. Vi ägnar oss inte åt att låtsas att de inte finns, att de skulle vara någon sorts statistiska krumelurer, när vi vet att det är ungdomar av kött och blod som far illa.

Herr talman! Vi talar också med de företagare som trots den höga arbetslösheten inte hittar någon att anställa, därför att arbetsmarknadspolitiken har havererat, gett upp, lämnat walk over. Arbetsförmedlingen lämnar år efter år tillbaka miljarder av de pengar som fanns för att utbilda arbetslösa ungdomar som skulle ta de jobb som faktiskt finns i riktiga företag i Sverige i dag.

Detta är något som oroar oss djupt. Vi för en helt annan politik. Vi ser problemen. Den första förutsättningen för att lösa problemen är att se dem.

Anf. 74 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag tänkte använda några sekunder till att poängtera att vi moderater och Alliansen tar arbetslösheten på stort allvar. Det är därför vi har gjort dessa satsningar på utbildning på arbetsmarknaden. Det har skett för att stärka förutsättningarna för jobb och tillväxt och för att motverka att arbetslösheten biter sig fast.

Det finns resurser till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har i dag fler uppdrag. Det är en utmaning för en stor myndighet att ha många uppdrag. Jag vet att många arbetsförmedlare på Arbetsförmedlingen jobbar hårt för att motivera unga att ta del av folkhögskolesatsningar.

Det sägs att regeringen inte har gjort något. Men det tål att än en gång belysa att mellan 2006 och 2012 ökade sysselsättningen med 200 000 personer, trots att vi gick igenom en ekonomisk kris och sedan en lågkonjunktur. Siffrorna och massarbetslösheten jämförs ofta med högkonjunkturen 2006.

Även om långtidsarbetslösheten har ökat något är den fortfarande bland de lägsta i Europa. Jag säger inte att vi är nöjda, och det finns mer att göra. Att framtiden kommer att se annorlunda ut kan vi vara säkra på. Det är inte rätt sätt att backa in i framtiden, som Socialdemokraterna föreslår.

Anf. 75 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack för interpellationerna och interpellationsdebatten!

Jobben är vår viktigaste fråga. Precis som Jenny Petersson var inne på i slutet har hela Europa haft tuffa år, och svensk arbetsmarknad är minst

sagt präglad av detta. Sverige är ett exportberoende land, och 70 procent av exporten går till Europa.

Trots detta har sysselsättningen ökat med över 200 000. Under 90-talskrisen tappade vi över 500 000 i sysselsättning. Det är en viktig poäng. Det har skett på grund av en politik som har gjort det mer lönsamt att arbeta, mer förmånligt att anställa personer som har stått långt utanför arbetsmarknaden, mer attraktivt att vara företagare i Sverige. Det är hos företag och offentliga arbetsgivare som jobb kommer till, inte i högkvarteret på Sveavägen och inte hos regeringen. Det är hos arbetsgivarna som vi från politikens sida kan öka förutsättningarna för jobb att växa fram.

Jobben är vår absolut viktigaste fråga. Det är tydligt att skiljelinjerna är starkast här. Vi står inför ett viktigt vägval 2014. Ska det vara höjda skatter, som Socialdemokraterna inte vill prata om, ökade kostnader att anställa unga och andra och ökad belastning på företag och jobb? Eller ska företagen växa så att antalet jobb fortsätter att växa till?

Det här är en stor utmaning för oss att fler unga får del av jobben. Arbetsförmedlingen är en viktig del i att matcha och stötta, men utbildningssystemet är också viktigt. Det är viktigt att vi kan motivera våra unga att komma tillbaka till studier. Arbetsgivaren vill ha en produktiv ung person. Helst ska den unga personen vara 25 år och ha tio års erfarenhet. Det fungerar ju inte riktigt så.

Vad vi kan göra från politikens sida är att sänka trösklar och kostnader och underlätta för unga att ta sig in på arbetsmarknaden. Det har vi gjort, och det kommer vi att fortsätta att göra – så att antalet jobb växer och kommer fler unga till del.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

På grund av tekniska problem ajournerades förhandlingarna från kl. 18.37 till kl. 18.47.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.47.

13 § Svar på interpellation 2013/14:49 om ökningen av antalet dödsolyckor

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Sven-Erik Bucht har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att minska antalet dödsolyckor på arbetsplatserna och om jag är beredd att öka anslagen till arbetsmiljöarbete.

Låt mig allra först vara tydlig med att varje dödsolycka i arbetslivet är en för mycket. Ingen ska behöva dö på jobbet.

Arbetsmiljöverket har en viktig roll i främjandet av en arbetsmiljö som förebygger ohälsa och arbetsolyckor. Traditionellt olycksdrabbade branscher prioriteras därför högt, inom både tillsyns- och informationsverksamheten. Arbetsmiljöverket utvecklar och effektiviserar dessutom kontinuerligt metoderna för sin tillsyn. Siffrorna visar att det i dag utförs fler inspektioner per inspektör än för bara några år sedan. Också antalet krav i tillsynsbesluten har ökat, vilket tyder på att verkets arbete med urvalsmetoder för att identifiera de mest riskfyllda arbetsställena har gett resultat.

Yngre män är överrepresenterade när det gäller arbetsolyckor. För att öka och stärka ungas kunskaper kring arbetsmiljöfrågor och deras rättigheter på jobbet har Arbetsmiljöverket under april till september genomfört särskilda tillsyns- och informationsinsatser. De traditionellt olycksdrabbade branscherna bygg och anläggning samt jord och skog gavs särskilt fokus.

Sedan är det viktigt att komma ihåg att det är arbetsgivarnas ansvar att se till att arbetsmiljölagstiftningen följs. Arbetsmiljöverkets roll är att utöva tillsyn över arbetsmiljölagen. Det är viktigt med ett gott samarbete mellan regeringen, Arbetsmiljöverket, arbetsmarknadens parter och arbetsgivarna i det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Regeringen har under perioden 2009–2013 tillfört resurser till Arbetsmiljöverket för olika satsningar, när det gäller både information och tillsyn, bland annat öronmärkta satsningar för att utveckla de delar av verksamheten som handlar om information och kommunikation, med särskilt fokus på de minsta arbetsplatserna, där ofta stora risker för allvarliga olycksfall finns.

Regeringen kommer även nästa år att förstärka myndighetens resurser till kunskapsspridning.

Jag vill därutöver påminna om att riksdagen i somras beslutade om en ny reform som regeringen föreslagit rörande sanktionerna på arbetsmiljöområdet. Reformen innebär att sanktionsavgifter i stor utsträckning ska ersätta straff, vilket kommer att skapa ett effektivare sanktionssystem. Arbetsmiljöverket har dessutom på uppdrag från regeringen inrättat ett register för företag som utstationerar arbetstagare i Sverige. Detta kommer på sikt att göra det lättare för Arbetsmiljöverket att få en klar bild av hur läget ser ut och målinrikta sina insatser.

Jag följer noga utvecklingen och har dessutom nära kontakt med parterna i arbetsmiljöfrågorna och kommer att fortsätta att ta upp hur vi bäst kan samarbeta vidare för att främja en god arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olyckor i arbetslivet.

Anf. 77 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Fru statsråd! Sten Anders Fors, 61 år, chaufför; Bengt Patrik Lundmark, 42 år, elektriker; Kenneth Oskarsson, 52 år, maskintekniker; Fredrik Oskarsson, 21 år, maskintekniker; Bengt Jonsson, 58 år, golfbanearbetare; Karl Göran Andersson, 63 år, rivningsarbetare; Johan Löfroth, 23 år, murare; Pasi Hietanen, 56 år, industrimontör; Juha Nikumaa, 60 år, industrimontör; Stig Erling Holmgren, 64 år, plogbilsförare; Torgny Bergdahl, 60 år, industrimontör; Tord Öberg, 64 år, industrimontör.

Dessa tolv personer omkom i arbetsplatsolyckor i Norrbotten under åren från 2009 fram till dags dato. De här människorna gick till jobbet men kom aldrig hem igen. Senast den 17 oktober omkom Torgny Bergdahl och Tord Öberg på SSAB i Luleå i en mycket tragisk arbetsplatsolycka. De dränktes i tjära.

I hela vårt land omkom i arbetsplatsolyckor under den nämnda tidsperioden 219 personer. De gick till jobbet, men de kom aldrig hem.

Den gångna helgen, allhelgonahelgen, tände vi ljus. Låt mig, herr talman, ta i anspråk lite av min talartid för att hedra dem som har omkommit på sina arbetsplatser och för att understryka allvaret i detta utlysa en stund av tystnad.

(Tystnad)

Herr talman! Jag ville tacka statsrådet Elisabeth Svantesson för svaret även om jag inte delar den ljusa bild som statsrådet vill förmedla i sitt svar. Jag vill påminna statsrådet om att utvecklingen av arbetsplatsolyckor är en mycket, mycket svart läsning. Under åren 2009–2012 ökade antalet arbetsplatsolyckor med sjukfrånvaro med hela 16 procent, från 25 882 år 2009 till 30 190 arbetsplatsolyckor år 2012.

Under den tidsperioden omkom årligen ungefär en person per vecka på sin arbetsplats. Det här är oerhört allvarligt och i högsta grad oacceptabelt. Att alliansregeringen dragit ned på resurserna för det som ska förebygga olyckor är djupt allvarligt och beklagligt. Resurserna till Arbetsmiljöverket har inte varit något som regeringen prioriterat. Som en konsekvens av detta har antalet arbetsmiljöinspektörer kraftigt reducerats, och det förebyggande arbetet har tunnats ut. Olyckorna har ökat. Människor går till jobben och kommer aldrig hem.

Jag ska i mitt nästa inlägg beröra utvecklingen särskilt i mitt hemlän Norrbotten.

Anf. 78 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Det är självklart oerhört tragiskt med arbetsplatsolyckor, och vi blev alla tagna när vi hörde namnen på människor som förolyckats på jobbet. Ingen ska behöva riskera sitt liv på jobbet.

Jag har själv en son som drabbades av en allvarlig arbetsplatsolycka. Efter ett antal operationer och en lång sjukskrivning tvingades han omskola sig. Jag vet alltså vad det vill säga att vara nära någon som drabbas på det sättet.

I den här interpellationen undrar jag ändå om det inte blivit fel på rubriken ”Ökningen av antalet dödsolyckor”. Det är faktiskt inte rätt. Antalet dödsolyckor går tack och lov nedåt. De senaste åren har det varit en sjunkande trend. Flera årtionden tillbaka i tiden var det flera hundra som dog varje år. De senaste åren har vi varit nere på rekordlåga siffror. I år kanske det blir ett nytt rekord. Förra året var det 45 som dog på jobbet. Det är 45 för många. I år tror jag att det är anmält 28, och det kan bli ett bra år. Vi måste ändå glädjas åt att det blir bättre.

Arbetsmiljöverket har blivit effektivare, och jag är glad för det. Jag tycker att det är bra att inspektörerna får göra kvalitativt bättre inspektioner. Det finns ett pressmeddelande där generaldirektören säger att inspektionerna ökade med drygt 40 procent fram till 2012 från 2008. Han säger: I dag gör vi mer nytta för samhället för de skattemedel som finan-

sierar vår verksamhet. Detta säger alltså Mikael Sjöberg. Det måste vi väl säga är mycket bra och positivt.

När det gäller antalet anmälningar får man ta det lite grann med en nypa salt. Jag har en rapport som kommer från Arbetsmiljöverket och som heter *Arbets-skador 2012*. Redan på de första raderna på första sidan står det: Under 2012 skedde flera förändringar som kan ha påverkat antalet anmälningar. Sedan december 2011 finns en elektronisk tjänst för att anmäla arbetsskador via internet, vilket kan påverka benägenheten att anmäla.

Det blir alltså enklare att anmäla olyckor. Det är väl jättebra att man använder ny teknik. Det här med siffror får man ibland ta med en nypa salt.

Arbetsmiljöarbete är jätteviktigt. Därför är det viktigt att Arbetsmiljöverket har fått ett tydligare uppdrag att förmedla kunskap och information så att vi förebygger olyckor. Men det är också viktigt att se till att den kunskapen leder till efterlevnad av de regler och lagar som finns och att man inser värdet av att använda rätt skyddsutrustning.

Arbetsmiljöverkets resurser ökar för varje år nu. Det tycker vi är bra, och jag tror att ni tycker det också. Det sätts större fokus på psykosociala faktorer som stress och annat, områden där sjukskrivningstalen ökar. Vår ambition är arbetslinjen. Det är att varje person ska kunna jobba så mycket som möjligt efter sin förmåga. Här är en god arbetsmiljö oerhört viktig.

Det är positivt att fler kan jobba längre. Statistiken visar att man gör det. Vi är friskare högre upp i åren. Det finns statistik som visar att genomsnittstiden för arbete ökar för människor som har passerat 55 år. Man är beredd att arbeta både längre och mer tid. Detta måste vi tolka som ett gott betyg på att vi har en god arbetsmiljö i Sverige, kanske den bästa i världen även om det finns mycket kvar att göra.

Som sagt är varje olycka och varje människa som dör på jobbet en för mycket och något oerhört tragiskt.

Anf. 79 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Låt oss titta på ett annat område, trafiken. Där har vi nollvision när det gäller dödsolyckor. Vi kan nu se resultatet av det arbete som har pågått under många år för att få ned dödssiffrorna gällande trafiken. Vi har nått all-time low nu. September månad var det så låga dödstal att man får gå tillbaka till 40-talet för att hitta sådana siffror. Överlag var dödssiffrorna gällande olyckor på våra vägar mellan 2010 och 2013 så låga att man får gå tillbaka till 40-talet för att hitta så låga siffror.

Det är ingen slump att det har blivit på det sättet. Det är resultat av ett arbete med säkrare vägar, säkrare bilar, lagar om bilbälten, försök att skilja mellan cyklister och bilar. Det är ett arbete som har pågått under en lång tid och som har varit väldigt framgångsrikt.

Tänk om vi hade haft ett lika prioriterat arbete när det gällde att förebygga dödsolyckor på våra arbetsplatser! Men det har vi uppenbarligen inte haft.

Vi kan se att antalet dödsolyckor under de senaste åren har ökat. Det är 50 dödsolyckor per år. Det är 1 600 arbetsplatsolyckor, varav många resulterar i sjukskrivningar och invaliditet, och 200 anmälda arbetssjuk-

domar. Detta är fruktansvärt. Men det som är ännu mer fruktansvärt är att flertalet av dessa incidenter hade kunnat förebyggas. Då är frågan: Varför gör vi inte det?

När det gäller Arbetsmiljöverket har verket ännu inte hämtat sig från de kraftiga nedskärningar som har gjorts. Där borde man satsa mycket mer. Även om inspektörerna pressas att göra fler inspektioner handlar det om antalet inspektörer – ett litet antal inspektörer kan inte göra hur mycket som helst. Kvaliteten i arbetet blir naturligtvis sämre när de tvingas vara ute på massor av ställen i stället för att prioritera så många som möjligt där det finns stora risker.

Vi har problem med bemanningsföretag som alltmer tar över, och där kan man se att det finns en oklarhet om var ansvaret ligger. Ligger ansvaret på bemanningsföretaget att förebygga arbetsplatsolyckor, eller ligger det på den som tar emot personer från bemanningsföretag? Ja, det är ofta väldigt oklart. Det gäller över huvud taget när underentreprenörer anlitas att de som tas in många gånger inte har rätt utbildning för jobbet och inte har erfarenhet för det.

Det finns mycket man skulle kunna göra. Man kan satsa mycket mer på arbetsmiljöarbetet. Företagshälsovården kapas av regeringen. Företagshälsovården handlar just om att förebygga dålig arbetsmiljö och dålig hälsa på jobbet. Det förebyggande arbetet skulle kunna bli mycket bättre, och även detta med underentreprenörer och bemanningsföretag.

I dag har vi också en situation där man inte har tillträde till vissa arbetsplatser. Arbetsmiljöverket har det naturligtvis, men facket har inte tillträde och regionala skyddsombud har inte tillträde. Det krävs nämligen att man har fackliga medlemmar på arbetsplatsen, och många gånger är det de värsta arbetsplatserna som man inte har tillträde till, där människor inte vågar organisera sig fackligt.

En konkret åtgärd som man skulle kunna vidta är att se till att facket och regionala skyddsombud kan hjälpa till och slå larm när de hittar farliga arbetsmiljöer. Det viktigaste i detta måste ändå vara att förebygga att olyckorna händer från början.

Anf. 80 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! Nolltolerans mot döden på jobbet – hur svårt kan det vara och hur svårt måste det bli? Nolltolerans mot döden på jobbet borde vara en självklarhet för den här kammaren.

Arbetstagare som tillhör LO-kollektivet skadas på jobbet varje dag. Många av dem får bestående men. Det är tunga lyft, ensidiga arbetsuppgifter, pressade tider för att kunna genomföra sina arbetsuppgifter och en alltmer slimmad arbetsorganisation.

LO-kollektivets medlemmar har de största bristerna i sin arbetsmiljö i dag, och det resulterar i skador som gör att sjukskrivningarna ökar och i utslitning som innebär en kamp mot värk, en kamp mot Försäkringskassan och en allmän kamp för att komma upp ur sängen varje dag. Det är dödsfall – två stycken i Norrbotten nyligen som efterlämnade både anhöriga och arbetskamrater.

En vanlig reaktion vid en arbetsplatsolycka är att den nog var lite oförutsedd eller att det kanske inträffade någonting på grund av olyckliga omständigheter. Men tyvärr, statsrådet Svantesson, är det så att alltför många arbetsgivare slarvar med det systematiska arbetsmiljöarbetet i

dag. Hur ska vi annars kunna se de skador och de olyckor som sker i dag?

Riskbedömningar sker inte kontinuerligt, skyddsronder skjuts upp och uppföljningen sker inte kontinuerligt, och då drabbas människor, arbetstagarna, av skador. I värsta fall, som på SSAB i Luleå, dör man på jobbet och kommer inte hem till middagen den kvällen.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen bygger på tre ben: staten, arbetsgivarna och de fackliga organisationerna. De fackliga organisationerna gör i dag allt vad de kan med de resurser och de fackliga företrädare som de har genom sina skyddsombud och regionala skyddsombud. Arbetsgivarna har sitt ansvar genom lagstiftningen. Men vad gör staten? Och vad gör politiken? Det är kanske mest intressant i denna kammare.

Om jag ska vara riktigt ärlig är nog inte arbetsmiljöarbetet den borgerliga regeringens paradgren, för då skulle man inte ha börjat sin regeringstid med att med ett pennstreck stryka hela Arbetslivsinstitutet. Man skulle genom åren inte ha sänkt anslagen till Arbetsmiljöverket. Man skulle inte ha omöjliggjort den vidareutbildning som skyddsombuden behöver.

Om det fanns en regering som ansåg att det var viktigt med nolltolerans mot döden på jobbet kanske vi inte skulle vara så jättemånga som debatterade detta ämne i dag.

Det går inte, statsrådet Svantesson, att slingra sig undan att ni under er regeringstid inte har prioriterat arbetsmiljöarbetet. Sedan kan vi stå här med statistik och säga att det nog blir bättre i år än vad det kanske var förra året.

Vi har i Norrbotten under åren från 2009 till nu haft tolv dödsfall på jobbet. Jag tycker att det vore klädsamt om riksdagen genom sin kammare och regeringen genom sitt statsråd kunde ha nolltolerans mot döden på jobbet.

Anf. 81 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Om jag vore statsrådet Svantesson skulle jag ta Katarina Brännström i örat, för hon står här i riksdagens kammare och far med osanning.

Senast i dag kan vi läsa att Riksdag & Departement, vår tidning, redovisar resurserna för Arbetsmiljöverket. När ni tog över regeringsmakten fanns det ungefär 400 inspektörer. I dag finns det 230 i aktiv tjänst. Resurserna har minskat. Vi klarar inte heller av ILO:s rekommendationer.

Att i det läget stå i denna kammare och säga att man satsar på arbetsmiljön i Sverige är ett hån, och dessutom är det inte sant. När ni har lagt dit pengar har ni lagt dit pengar till olika projekt. Men prata då med Arbetsmiljöverket och fråga: Vad gör Arbetsmiljöverket när pengarna tar slut? Projekten tar slut, och då blir det ännu mindre pengar.

Är det så att denna regering med Svantesson i spetsen satsar på Arbetsmiljöverket och lägger dit mer resurser? Är det därför man lägger ned kontoret i Gävle eller sex sju andra kontor? Är det för att man har fått mer resurser? Nej, det är för att man har fått mindre.

Det som gör mig upprörd, herr talman, är att man inte far med sanning i riksdagens kammare.

Det är bara att konstatera att ni svälter ut Arbetsmiljöverket. Jag sitter i Arbetsmiljöverkets insynsråd, och vi har möte i morgon. Detta kommer att diskuteras på nytt.

Antalet inspektörer minskar, och har minskat kraftigt. Ni har tagit ett steg tillbaka och lagt dit lite pengar till projekt. Sedan försvinner de pengarna, och då måste det omorganiseras. Då måste man säga upp tio inspektörer per år framöver. Och Moderaterna står här i kammaren och säger att det är en satsning.

Sverige är ett bra land att leva i. Sverige har många bra arbetsmiljöer. Men Sverige har också många dåliga arbetsmiljöer.

Vi socialdemokrater är bekymrade över de psykosociala arbetsmiljöproblemen, som bara växer. Vi har hela TCO-sidan. Vi har bekymret med tillfälliga anställningar, som skapar oro. Det är någonting som händer ute på många arbetsplatser. Att folk dör har vi hört – det vet vi. Hur kan man stå i denna talarstol och säga att det blir bättre när vi vet att dödstalet fluktuerar mellan åren? Det vet vi. Ett år var det 61, och ett annat år var det 45. Det kanske blir 72. Men att utifrån det säga att det blir bättre betyder att man inte ser verkligheten.

Det är väl det vi får tvista om: Vem är det som kan beskriva verkligheten där ute?

Är det så att ni moderater bara tittar på det som är fint och vackert och bra och som fungerar, eller lägger ni fokus på det som inte fungerar? Människor far illa, kvinnor slits ut i förtid och man går in i väggen. Centralorganisationerna och facken kräver åtgärder eftersom arbetsmiljön är så viktig. Och ni står här och säger att det blir bättre! Ni står här och säger att ni satsar!

Kan statsrådet Svantesson ställa sig i talarstolen och tala om för oss exakt på öret hur mycket satsningar det blir framöver? Hur många fler inspektörer blir det? På vilket sätt satsar ni för att dödsolyckorna ska minska?

Som sagt tidigare, tänk vad enkelt det vore att dra i gång ett treparts-samarbete med nollvision mot dödsolyckor. Det är enkelt – det är bara att göra det.

Anf. 82 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! På väg av planet hit möts jag av nyheten att två stycken har omkommit i en dödsolycka. Många på arbetsplatsen det rapporteras om jobbar i min närhet. Min första tanke är: Må det inte vara mina ungers bästa kompis pappa, vår granne.

Pressen på arbetsmarknaden har ökat. Brist på rätt personal att rekrytera rapporteras från arbetsgivarna på grund av en undermålig arbetsmarknadspolitik som inte rustar människor för att ta de lediga jobben. Det gör att företagen riskerar att få fel personal att utföra alldeles för farliga arbetsuppgifter.

Pressen på de arbetslösa har också ökat. Det är på grund av konkurrensen, naturligtvis – det är hög arbetslöshet – men också på grund av försämrade försäkringssystem.

Det gäller att visa framfötterna. Man jobbar för länge och utför arbetsuppgifter man inte riktigt är rätt utbildad för, och därför ökar också riskerna.

Man vill visa framfötterna för att få komma tillbaka, för det är viktigt att få komma igen nästa gång det visar sig att det finns utrymme att göra ett jobb på en arbetsplats.

På mina besök runt om i länet i Norrbotten möter jag skyddsombud som vittnar om just det här med ökat risktagande. På Arbetsmiljöverkets hemsida kan man läsa deras senaste rapporter. Rubrikerna lyder ungefär så här: *Bemanningsbranschen: Personalens arbetsmiljö faller mellan stolarna*, *Tidiga signaler om risker i arbetsmiljön ignoreras vid 60 procent av arbetsplatserna* och *Bristande introduktion av unga på jobbet*.

Detta är några rapporter som jag tycker borde få arbetsmarknadsministern att fundera på om de prioriteringar man gör verkligen är relevanta när inte bara dödsfallen på jobbet ökar utan också riskerna. Det syns på att allt fler arbetsplatsolyckor anmäls.

Jag kan säga att jag blev lättad när jag kom hem, för då stod min granne framför vårt hus och väntade på att skjutsa ungarna till fotbollen. Det var inte grannen den här gången, och jag blev väldigt lättad. Samtidigt fick jag otroligt dåligt samvete, för jag vet att någonstans i min närhet finns det människor som har förlorat sina anhöriga.

Är det inte dags att låta arbetsmiljön få kosta i reda pengar? Det omvända är att priset betalas i människoliv.

Anf. 83 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Sven-Erik Buchts inledning på sin interpellation tycker jag var en fin gest. Men jag tycker också att det är osmakligt att använda tragiska dödsfall på arbetsmarknaden som ett slagträ i den politiska debatten. Jag tycker faktiskt att det är ganska osmakligt.

Vi vet att det händer olyckor i vårt samhälle. Det händer olyckor i trafiken och på våra arbetsplatser. Varje olycka är en för mycket, precis som arbetsmarknadsministern har framfört.

Men jag tycker att man också ska ge en korrekt bild av hur verkligheten ser ut. Katarina Brännström försökte göra det förut; jag ska förtydliga det ytterligare. Vi fick nämligen en utförlig dragnings, som även Patrik Björck var med på, i Socialförsäkringsutredningen för två veckor sedan, där vi gick igenom just detta.

Vi arbetar i den utredningen med hur vi ska utforma framtidens arbetsskadeförsäkring. Som bakgrundsmaterial till det fick vi en föredragning av våra tjänstemän som beskrev hur utvecklingen har sett ut när det gäller arbetsolyckor, arbetssjukdomar och dödsfall på arbetsplatsen.

Precis som flera har nämnt tidigare är det en dramatisk minskning vi ser. Jag vet inte om ni känner till att det på 50-talet dog mellan 400 och 500 personer om året i arbetsplatsolyckor. I dag är vi nere på någonstans runt 40 eller kanske ännu lägre. Det är väl ändå en ganska positiv utveckling vi ser.

Samma sak när det gäller arbetsolyckor och arbetssjukdomar – de minskar. Om vi jämför med hur det såg ut 2006 när Alliansen tog över har vi lägre tal, både på arbetsolyckor och på arbetssjukdomar i dag än vad vi hade 2006.

Om man helt dömer ut Alliansens arbetsmiljöarbete och säger att det är en katastrof på arbetsmarknaden undrar jag vad man ska säga om de resurser som satsades och det arbete som bedrevs fram tills Alliansen tog

över. Då var det ju mycket värre siffror på alla de här områdena – sjukdomar, olyckor och dödsfall.

Hillevi Larsson nämner att vi har all-time low i trafiken och har det som ett föredöme: Se så bra det går när man jobbar med nollvisionen.

I trafiken dog det 296 personer 2012. 296 personer dog i trafiken trots nollvisionen. På arbetsplatserna var det 35–40 personer som dog. Det är trots allt lägre tal än i trafiken. Jag tycker att det är lite väl magstarkt att ha trafiksituationen som ett föredöme när man diskuterar arbetsmiljöfrågor.

Sedan kan vi dessutom konstatera en sak som jag fick veta på Socialförsäkringsutredningens föredragning: En hel del av de dödsfall som sker på jobbet sker i trafiken. Trafikdödsfall är alltså en ganska betydande del av dödsfallen på arbetsmarknaden.

Jag tycker att det är självklart att vi ska ha nolltolerans mot dödsfall på jobbet. Men, som sagt, trots att vi har en nollvision i trafiken kommer vi inte ned till noll olyckor. Det är inte så enkelt som att använda dödsfallen som ett politiskt slagträ, utan jag tror att man måste tänka väldigt mycket mer. Det handlar inte bara om inspektioner och resurser utan också om det som jag själv har framfört vid flera tillfällen: individens ansvar.

Om man, som jag, själv har jobbat i industrin och vet hur det ser ut på en industriarbetsplats vet man att alla arbetstagare tyvärr inte följer de åtgärder som finns eller använder den utrustning som finns. Det tycker jag är ett stort bekymmer.

Om man säger att arbetsmiljöarbetet inte är Alliansens paradgren undrar jag hur man tänker med tanke på att alla tal har utvecklats åt rätt håll, som tur är, under våra år vid makten.

Anf. 84 TOMAS NILSSON (S):

Herr talman! År 1985 började jag jobba i LKAB Malmbergets gruva. I 28 år har jag i huvudsak jobbat i fronten, och under min tid i gruvan har jag och flera kamrater mist sex personer i arbetsplatsolyckor. Senast var det en far och son som 2010 störtade ned i ett schakt då hissvajern brast.

Det jag funderar över är: Har arbetsmarknadsministern besökt en familj som mist en nära anhörig i en arbetsplatsolycka? Det har jag. Har hon fått känslan beskriven för sig? Den anhörige har lämnat hemmet på morgonen och aldrig kommit hem igen till sina nära och kära. De hann dessutom aldrig ta farväl.

Sådana händelser sätter djupa spår och efterlämnar en stor sorg hos anhöriga. Det är händelser som man aldrig någonsin kommer över.

Man kan sätta det i perspektivet att en arbetare i veckan aldrig mer kommer hem till sina nära och kära. Det är helt fruktansvärt, helt oacceptabelt. Vad tänker arbetsmarknadsministern göra åt detta?

Sedan tänkte jag på Jan Ericson, som sade att det är osmakligt att ta fram det som sker i verkligheten. Men det är faktiskt den krassa sanningen. Det är därför vi står och diskuterar just arbetsmiljön.

Dessutom tar utredningarna om arbetsmiljöbrott alldeles för lång tid. Utredningen om olyckan i Malmberget har till exempel tagit tre år, och jag tror att den pågår ännu. Dessutom förhöordes vittnena först ett år efter det att olyckan hade inträffat. Då är det stor sannolikhet att man har

glömt saker. Dessutom finns det möjlighet till efterkonstruktion, om man vill det.

När väl utredningarna är klara visar de ofta på bristande rutiner. Arbetsplatsolyckor och ohälsa uppstår ofta på grund av att arbetsgivare och arbetstagare inte kan få råd från experter om hur man ska förebygga och lösa arbetsmiljöproblem med andra rutiner.

Herr talman! Svaret på Sven-Erik Buchts interpellation gör mig verkligen mörkrädd. Då tänker jag på regeringens förslag om en ny reform rörande sanktionerna på arbetsmiljöområdet. Reformen innebär att sanktionsavgifter i stor utsträckning ska ersätta straff. Tycker verkligen arbetsmarknadsministern att det är ett bra förslag att arbetsgivare ska kunna köpa sig fria från straff när de har vållat personskador?

Anf. 85 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag hade inte tänkt gå upp i den här debatten, men jag gör det i alla fall. Jag har stått här ett antal gånger och diskuterat arbetsmiljöfrågor. Man kan säga att det var mycket sämre förr. Men det betyder inte att det är bättre nu. Vi ser en ganska alarmerande utveckling. Statistik visar en sak – verkligheten visar något annat. Att människor dör i arbetet och att det har dött en i veckan, som Tomas Nilsson tog upp, tycker jag är anmärkningsvärt. Det mest skandalösa och det mest osmakliga är väl att människor dör på jobbet, precis som Sven-Erik Bucht redovisade.

När det gäller arbetsmarknadsministerns svar: Jag tror inte att det finns någon här i kammaren som välkomnar att människor skadar sig och dör i jobbet, utan jag tror att alla är intresserade av att vi ska få en bättre arbetsmiljö – det är jag helt övertygad om. Men vi har olika medel för att komma dit.

Arbetsmarknadsministern säger i svaret att det är viktigt att komma ihåg att det är arbetsgivarnas ansvar att se till att arbetsmiljölagstiftningen följs. Det är helt korrekt. Det är arbetsgivarna som är ansvariga. Men det är också viktigt att man ger den myndighet som ska se till att arbetsgivarna sköter sitt ansvar resurser och möjligheter att bedriva tillsyn.

Från 2006 till 2013 har man minskat antalet inspektörer med 240 personer. Då ska man komma ihåg att alla som har slutat på Arbetsmiljöverket inte var inspektörer, utan det var också personer som tog emot uppgifter och hjälpte inspektörerna att administrera de här uppgifterna. Då inser man att inspektörerna i dag får göra en massa andra saker.

Enligt generaldirektören leder regeringens så kallade satsning till att det blir tio färre anställda per år. Då måste man fundera på: Hur ger man Arbetsmiljöverket möjlighet att bedriva tillsyn på ett tillfredsställande sätt? Hur ger man verket möjlighet att komma åt de arbetsgivare som inte tar sitt arbetsmiljöansvar på allvar?

Arbetsmarknadsministern säger att det är viktigt med ett gott samarbete mellan regeringen, Arbetsmiljöverket, arbetsmarknadens parter och arbetsgivarna i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Min fråga är: Hur tänker regeringen att det samarbetet ska gå till? Tycker regeringen, det vill säga statsrådet som är här i kammaren, att samarbetet med arbetsmarknadens parter och med fackförbunden, som faktiskt påtalar ett antal viktiga frågor, ser bra ut?

Ministern säger att regeringen har tillfört resurser till Arbetsmiljöverket för olika satsningar. Ja, det har man gjort. Men man har samtidigt reducerat det totala anslaget med 20 procent, och det får effekter på verksamheten.

Jag skulle vilja veta hur arbetsmarknadsministern ser på möjligheten att bedriva den här tillsynen och komma åt de arbetsgivare som inte tar sitt arbetsmiljöansvar. Jag skulle också vilja veta hur samarbetet ska gå till, för arbetsmarknadsministern talar ju om samarbete.

Anf. 86 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Herr talman! Tack, Sven-Erik Bucht, för interpellationen! Den är viktig. Den handlar om hur vi ska minska antalet dödsolyckor på jobbet.

Återigen vill jag vara tydlig och poängtera att varje olycka där någon dör är en olycka för mycket. Det som hände på SSAB ska inte hända. Vi vet inte allt om den olyckan. Vi hoppas att vi ska få den ännu mer utredd, så att vi får veta vad som hände. Men ingen ska behöva mista livet på jobbet – inte på SSAB och inte någon annanstans.

Vi har den här debatten om arbetsmiljö, har haft en tidigare och kommer att ha en senare också. Grunden är att arbetsrutinerna är mycket viktiga. Men arbetet ska inte ske under vilka förutsättningar som helst, som jag var inne på tidigare. Vår arbetsmarknad ska präglas av goda villkor, trygga arbetsmiljöer och ett starkt skydd för grundläggande rättigheter.

När jag tittar på Arbetsmiljöverket ser jag flera saker. Jag ser att det är viktigt med tillsyn. Den är otroligt viktig. Men det är också mycket viktigt med information och kunskapsspridning. Den har stärkts, och jag tror att det kommer att behövas ännu mer av detta i framtiden, eftersom arbetsmarknaden förändras. Det handlar om att det finns fler aktörer på svensk arbetsmarknad i dag än det fanns för några år sedan, och arbetsmarknaden i sig och arbetsmiljön har också förändrats. Olika riskbedömningar behöver göras. Både arbetsgivare och arbetstagare måste då veta vad som gäller.

Arbetsmiljöverket prioriterar olycksdrabbade branscher inom både tillsyns- och informationsverksamheten. Det tror jag är väldigt centralt. De riktar sig dit riskerna är störst. Det tror jag också har gett bra resultat.

Trots allt är det så att jag aldrig kommer att vara nöjd med att någon dör på jobbet. Man kan ibland nästan höra en ton av att vi skulle vara nöjda med det, men det är vi självklart inte.

Det är ändå så att vi har ett förhållandevis lågt antal dödsolyckor per hundra tusen arbetstagare i Sverige, och vi har förhållandevis god arbetsmiljö. Men vi ska göra allt för att den ska bli bättre.

Det finns en grundläggande skillnad. Jag har hört tidigare statsråd debattera med Socialdemokraterna, och lösningen på allt i den här frågan verkar vara mer resurser för tillsyn till Arbetsmiljöverket. Men jag är inte säker på att pengar är lösningen på allt.

Som jag var inne på tidigare och som Eva-Lena Jansson kommenterade handlar det om samverkan. Det första möte som jag hade med parterna var ett högnivåmöte där vi diskuterade arbetsmiljö. Den här frågan kommer att vara viktig för mig fortsättningsvis på olika sätt, för detta är något som vi gör tillsammans. Jag lyssnar på parterna, och parterna job-

bar tillsammans med den här frågan på ett bra sätt. Vi har självklart också dialog med Arbetsmiljöverket.

Ingen ska behöva dö på jobbet i Sverige. Det är självklart, och jag tror att vi behöver olika saker. Vi behöver tillsyn, och vi behöver också information och kunskapsspridning. De satsningar som vi har gjort inom vissa branscher, där vi har gett Arbetsmiljöverket uppdrag, tror jag är viktiga för att just minska antalet dödsolyckor på jobbet.

Anf. 87 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Oavsett vilken bransch arbetsplatsolyckor sker i är det allvarligt. Vi vet också att vissa branscher drabbas mer än andra.

Mitt hemlän Norrbotten har väldigt tung basindustri, tekniskt komplicerad och ofta med mycket riskfyllda arbetsmoment. Dödsfallen i Norrbotten i relation till befolkningstalet och antalet dödsolyckor i riket i övrigt är tre gånger så högt. Vi har också fått uppleva kraftiga neddragningar på Arbetsmiljöverket i Luleå från 18 inspektörer till 9. Det är klart att detta får konsekvenser.

I samband med den tragiska olyckan den 17 oktober, då två personer omkom på SSAB, blev jag uppringd av en man som presenterade sig som Ingemar Isaksson från Boden. Han var vid det tillfället en för mig helt obekant person. Ingemar Isaksson, som blev pensionär för några år sedan, har arbetat som chef i olika positioner inom tung industri runt om i Sverige. Han har bland annat jobbat som metallurgichef på SSAB i Luleå och haft ansvar för i stort sett all produktion där. Ingemar sade vid samtalet att vi måste göra någonting och sätta stopp för neddragningen av Arbetsmiljöverkets resurser.

Han berättade att när han var chef på SSAB kunde han ringa in inspektörer och konsultera dem innan man vidtog farliga och riskfyllda arbeten. Han sade att det var en enorm styrka att ha dessa resurser. Han berättade vidare att dessa resurser inte finns i dag. Vi avslutade vårt samtal där.

Jag har ställt denna interpellation för att belysa det som händer. Det är klart att om man går från 18 till 9 inspektörer får det konsekvenser. Just nu planerar Arbetsmiljöverket att lägga ned regionkontoret i Luleå och flytta dessa resurser till Umeå.

Jag vill påminna om att Norrbotten har en oerhört stor och omfattande tung basindustri. Den är tekniskt komplicerad och innebär många riskfyllda arbeten. Norrbotten är faktiskt landets största tillväxtlän. Investeringar planeras och görs som aldrig förr, särskilt inom den tunga industrin. Vi talar om investeringsnivåer på över 200 miljarder. Många av dessa jobb kommer att göras av byggnadsarbetare, och vi vet att denna bransch är oerhört hårt utsatt för arbetsplatsolyckor.

Avslutningsvis vill jag påpeka att den politik som alliansregeringen för inom arbetsmiljöområdet inte är till fyllest. Det saknas mycket, främst statsråd. Det är tid för ansvar även på detta område.

Anf. 88 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Detta blev en ganska dyster debatt. Det är klart att det blir när vi talar om så allvarliga saker som att människor dör på jobbet. Jag tycker ändå att vi upprätthåller en hög nivå. Alla förstår att ingen vill

att någon ska dö på jobbet. Alla vill att riskerna ska bli lägre och att det ska bli en bättre arbetsmiljö. Det finns mycket kvar att göra.

Som Raimo Pärssinen sade tidigare i dag är det resultatet som räknas. Då måste vi se att det har skett oerhört stora förbättringar. Det är allt färre som skadas allvarligt, och det är allt färre som dör på jobbet. Här är Sverige ett föregångsland. Att på något vis antyda att Alliansen eller Alliansens politik skulle ha någonting med tragiska dödsfall att göra är faktiskt osjyst. Det håller jag med Jan Ericson om.

Det var fler som dog förr. Arbetsohälsan var katastrofal i början av 2000-talet. Sjukfrånvaron skenade, och så är det inte längre. Det måste vi ändå se som att någonting positivt har hänt.

Jag tycker att Raimo Pärssinen ska gå hem och fundera över varför det aldrig kommer några interpellationer om de höga sjuktalen för kvinnor som finns i offentlig sektor. Där finns arbetsmiljöproblem. Men det talar ni aldrig om. Det är tydligen den hårda industrin som vi ska tala om här. Men vad gör socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting där det faktiskt går åt fel håll för sina anställda? Det är ett stort arbetsgivaransvar man har när det gäller arbetsmiljön. Jag tycker att man inte bara ska kräva av denna regering att det ska bli mer pengar till ett statligt verk. Man kan börja i det vardagliga arbetet på hemmaplan bland sina kommunalråd och landstingsråd. Vad gör de för att det ska bli en bättre arbetsmiljö för kvinnor som jobbar i offentlig sektor? Det är faktiskt ett växande problem.

Anf. 89 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! I debatten nämndes individens ansvar och att det skulle vara en förklaring till dödsolyckor. Då vill jag titta lite närmare på de siffror som ändå finns och som visar att arbetsgivaren faktiskt brister i många fall.

När det gäller personer som jobbar med kemikalier saknar 40 procent utbildning. Det är faktiskt arbetsgivarens ansvar att de som jobbar ska få utbildning i det som de jobbar med. 50 procent av företagen hade inte gjort fysiska riskbedömningar. Fysiska riskbedömningar är mycket avgörande för att förebygga dödsolyckor. 70 procent hade inte gjort psykosociala riskbedömningar.

När det gäller arbetsgivarens ansvar är det Arbetsmiljöverkets roll att se till att arbetsgivarna tar detta ansvar. Det kan inte vara de anställdas huvudansvar. De är ju i beroendeställning till arbetsgivaren.

Det som förvånar mig mycket är att man kan säga att en nedskärning av Arbetsmiljöverkets verksamhet i själva verket förbättrar verksamheten. Tänk om man hade resonerat på samma sätt när det gäller polisens verksamhet, alltså att om man skär ned polisens verksamhet med en tredjedel innebär det en satsning för att förebygga brott. Det är precis samma sak här. Arbetsmiljöverkets inspektörer är ju polisen på arbetsmiljöområdet. De är till just för att skapa ordning och reda på våra arbetsplatser och förebygga dålig arbetsmiljö.

Regeringen har gjort mycket för att skära ned på arbetsmiljöarbetet. Arbetslivsinstitutet är ett exempel där det handlade om forskning för att förbättra det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Om man jämför med trafiken kan man se att antalet olyckor har minskat extremt mycket. Vi ser inte denna minskning på arbetsmiljöområdet.

Anf. 90 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! Det är väl ändå tur att antalet skador och dödsfall har minskat sedan 1950-talet, Jan Ericson? Den arbetsmiljö som fanns då, för 65 år sedan, går ändå inte att jämföra med det som i dag – 2013 – ska vara ett modernt arbetsliv.

En politisk nollvision i fråga om döden på jobbet är i sig ingen universallösning om den stannar vid just läpparnas bekännelse. Men den kan bli en politisk viljeinriktning om den efterföljs av politiska beslut.

Vi har ett arbetsmiljöprogram inom Socialdemokraterna som vi går till val på. Det går faktiskt att prioritera arbetsmiljöarbetet. Det går att stärka företagshälsovården, och inte göra som den borgerliga regeringen tänker göra, nämligen strypa lite resurser till företagshälsovården. Det går att ge skyddsombuden utbildning och vidareutbildning. Det går att ge arbetsgivarna ett kunskapslyft när det gäller arbetsmiljöarbetet eftersom det uppenbarligen finns brister. Det går att stärka Arbetsmiljöverket så att det blir fler inspektioner och inte färre. Man kan samla ihop forskningen och kunskapen om arbetsmiljön nationellt, förstärka polisens utredningskapacitet vid allvarliga arbetsmiljöbrott och stärka utredningskapaciteten vid Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål.

En nolltolerans mot döden på jobbet måste följas av politiska beslut och en politisk viljeinriktning.

För oss norrbottningar är det jätteviktigt, som Sven-Erik Bucht har sagt, att det blir ett slut för dödsfallen på jobbet, även om det bara är tolv och man hävdar att vi har så få dödsfall på jobbet.

Min fråga till arbetsmarknadsministern blir: Kommer kammarens ledamöter att få en proposition som handlar om arbetsmiljöfrågor på bordet innan detta riksmöte är slut?

Anf. 91 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag vill få noterat i protokollet att Katarina Brännström inte far med sanning i talarstolen. Jag tittar nu på Arbetsmiljöverkets hemsida och ser att arbetsolyckor med sjukfrånvaro har ökat med 16 procent från 2009 till 2012. Så är det.

Sjuktalet ökar i Sverige. Vem är det som står för de ökade sjuktalet? Jo, det är kvinnorna. Det handlar om kvinnornas arbetsmiljö. Då frågar Katarina Brännström och Moderaterna mig vad vi socialdemokrater vill göra åt det. Jo, vi vill anställa fler. Vi vill ha fler händer i vården och fler vuxna i skolan. Vi vill ha en anständigare arbetsmiljö, och det vill vi lägga pengar på – medan ni skär i Arbetsmiljöverket eller andra viktiga samhällsfunktioner för att ni vill sänka skatter. Det är er väg.

Sedan vill jag fråga Jan Ericson: Ska vi säga att vi kan strunta i dem som dör på jobbet eftersom det dör så pass många i trafiken? Är det vad han säger? Vad gör han för jämförelse? Det där är också nästan på gränsen, om jag har förstått det riktigt. Hur kommer det sig att man har kunnat sänka antalet trafikdödade? Jo, det är för att man har haft ett nollvisionsarbete. Det är klart att vi då kommer att kunna sänka det också.

Varför gick det ned när ni tog över? Jo, för att vi hade byggt på massiva resurser till Arbetsmiljöverket och andra. Dem har ni skurit i nu, och nu vänder det. Det är det som är så allvarligt. Sverige är fortfarande ett bra land att leva i, men vi ser problem som vi vill åtgärda. Däribland är arbetsmiljöproblemen de växande, som vi vill göra någonting åt. Varför ser inte ni moderater det?

Jag förstår att de andra allianspartierna hukar i denna debatt. Det är Moderaterna som har arbetsmiljöpolitiken. Det är ni som leder Sverige åt fel håll.

Anf. 92 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Låt mig börja med att understryka att ingen tror att arbetsmarknadsministern vill att människor ska dö på jobbet.

Det här handlar dock om prioriteringar. Företagsledarna flaggar för att de inte kan rekrytera rätt personal. Arbets-skadade vittnar om att de tar utökade risker för att de känner press på arbetsmarknaden – de vill visa framfötterna. Arbetsmiljöverkets rapporter talar sitt tydliga språk.

Alla arbetstagare följer inte instruktionerna, sade Jan Ericson i sitt anförande. Men vilka förutsättningar har egentligen arbetstagaren att följa instruktionerna? Det tycker jag är en intressant fråga. Ser alliansföreträdarna sambandet mellan en pressad arbetsmarknad med felrekryteringar, fel utbildning för de jobb som finns och pressen att visa upp sig på en alltmer pressad arbetsmarknad? Man behöver visa upp sig för att få chansen att komma tillbaka till nästa jobb som ska utföras.

Jag motionerade redan under den förra allmänna motionstiden om att man behöver ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att titta på det här. Vågar man ge Arbetsmiljöverket uppdraget att se på sambanden? I slutändan handlar det nämligen, som jag sade tidigare, om prioriteringar. Maria Stenberg drog en rad exempel på saker man skulle kunna göra för att utöka arbetsmiljöarbetet.

Arbetsmiljön måste få ta tid, och den måste få kosta. Annars blir resultatet att det kostar i människoliv. Jag vill gärna höra vad arbetsmarknadsministern är villig att göra för att försäkra oss om att utvecklingen inte fortsätter.

Anf. 93 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag ska bemöta några av de påhopp jag har fått under den senaste omgången.

Först var det att jag påstod att det var osmakligt att diskutera frågan. Det var faktiskt inte det jag sade. Jag tycker att det är självklart att vi diskuterar de här frågorna, för de är jätteviktiga. Jag tycker dock att det är osmakligt att använda tragiska dödsfall, som man inte ens vet orsaken till, som ett politiskt slagträ mot regering och ministrar. *Det* tycker jag är osmakligt, och det står jag för.

Dessutom tycker jag att det vore smakfullt av oppositionen att i talarstolen kunna erkänna att det faktiskt är bättre i de här frågorna i dag än det var 2006. Maria Stenberg raljerade lite och sade att det är bra att det har minskat sedan 1950-talet. Det var inte det jag talade om, utan jag talade om att vi har lägre antal olyckor, sjukdomar och dödsfall i dag än vi hade 2006. Det var det som var min poäng. Det är tydligt att det är så.

Sedan pratar man om att det har skett en ökning under ett enstaka år och så vidare – visst, så är det. Det är lite högre siffror i dag än det var 2009 – visst är det så – men det är fortfarande lägre än det var 2006. Det var det som var min poäng: Vi har ett lägre antal olyckor, sjukfall och dödsfall på arbetsmarknaden i dag än vad vi hade när Alliansen tog över. Det var min poäng.

När det sedan gäller jämförelsen med trafiken, igen, var min poäng att dödsfallen på arbetsplatserna faktiskt har minskat i minst samma takt som dödsfallen i trafiken om man ser lång tid tillbaka. Det är självklart så att man kan säga att vi, om vi har en arbetsmarknadspolitik som syftar till att vi ska få färre skador och dödsfall, har en nollvision. Jag vet inte om det är skrivet eller uttalat någonstans att det finns en nollvision, men det är självklart det som är målet. Annars skulle vi inte ha en arbetsmiljölagsstiftning över huvud taget.

Målet är självklart att vi ska få bort alla olyckor och dödsfall på en arbetsplats. Det är helt självklart.

Anf. 94 TOMAS NILSSON (S):

Herr talman! Fler dog på 50-talet – ja, det är helt sant. Min mor beskrev just det i gruvorna när hon bodde uppe på Hermelin: Ambulansen för i skytteltrafik. Det var bland annat därför strejken 1969 kom till; den handlade om omänskliga arbetsförhållanden. Den strejken var också en starkt bidragande orsak till att vi har den arbetsmiljölagen vi har i dag.

Herr talman! På skyddsombudens dag fick Arbetsmarknadsdepartementet besök av IF Metalls förbundsordförande Anders Ferbe. Han överlämnade ett uttalande från våra regionala skyddsombud med följande krav:

- Upprätta nolltolerans mot dödsolyckor på arbetsplatserna.
- Se över de rättsliga reglerna vid arbetsmiljöbrott.
- Skarp arbetsmiljölagen vad gäller anläggningsägarens ansvar gentemot underentreprenörer.
- Inför obligatorisk arbetsmiljöutbildning på polishögskolan.
- Öka resurserna till Arbetsmiljöverket och återupprätta en sammanhållen arbetslivsforskning.
- Återinför det ekonomiska stödet till utbildning och skyddsombud.

Min fråga är: Tänker arbetsmarknadsministern tillgodose dessa krav från IF Metall?

Anf. 95 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Statistik är bara siffror. Om man bara ser statistiken som siffror blir det svårt att förhålla sig till vad det handlar om. Det är först när man säger att det handlar om personer, och till och med nämner dem vid namn, man förstår vad det innebär.

Jag har i mitt yrkesliv sysslat en hel del med arbetsmiljöfrågor som skyddsombud och vet att man som skyddsombud är ganska ensam om man inte kan få stöd från Arbetsmiljöverket i vissa sammanhang. Vi har

talat om arbetsskador och om dödsolyckor. Vi talar om hur man ska prioritera arbetsmiljöarbetet, för vi tror att en dödsolycka kommer av att man inte har prioriterat arbetsmiljöarbetet – att det finns risker och tillbud som inte har rapporterats.

Vi vet också från de samtal vi har med skyddsombud att det finns ett mörkertal. Det finns väldigt många visstidsanställda, timanställda, bemanningsinhyrda och personer med F-skattsedlar som aldrig hinner anmäla sina olyckor eller tillbud innan de har lämnat arbetsplatsen. Därför är det väldigt viktigt att ha fokus på de här frågorna.

Jag tycker att det är lite bekymmersamt när många av de borgerliga företrädarna är bekymrade över att vi står här i dag med stort engagemang, nämner personer och talar om att det här berör oss starkt.

Det är ingen som har beskyllt arbetsmarknadsministern för dödsolyckorna. Däremot är vi väldigt kritiska till regeringens sätt att hantera Arbetsmiljöverket och arbetsmiljöfrågor över huvud taget.

Om man tar frågorna på allvar borde man också bry sig om och fundera på: Skulle det vara större insatser i arbetslivet om man satsade mer på Arbetsmiljöverket och inte prioriterade skattesänkningar framför allting?

Anf. 96 ABIR AL-SAHLANI (C):

Herr talman! Jag deltar inte i denna debatt. Det är inte för att jag duckar för någonting som centerpartist. Jag är rädd för att jag ska bli så jävla förbannad nu i debatten och kanske korsa några gränser som jag inte ska göra som riksdagsledamot.

Jag blir förbannad på det sätt som den här debatten används. Man använder tragiska människöden och död för att vinna politiska poäng. En tyst minut ska vara på riktigt.

Man skriver lögnaktigt att det är ett ökat antal dödsolyckor när företrädare för oppositionen själva erkänner här i talarstolen att det inte är ett ökat antal dödsolyckor på arbetsplatser. Sedan kallar man det för döden på jobbet. Det heter faktiskt dödsolyckor på arbetsplatsen. Det är bra att man benämner saker vid sitt rätta namn.

Trots att man tidigare har satsat mer pengar har man inte kunnat uppnå samma resultat som alliansregeringen har gjort. Det har blivit bättre. Det behöver inte göras på det traditionella socialdemokratiska sättet för att det ska bli bra.

Det behöver inte vara så om man sätter människan före system och är människoivrare snarare än systemivrare. Då kanske vi kan nå bättre resultat och ha en hederligare debatt.

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Låt mig summera några saker. Regeringen har under 2009–2013 tillfört resurser till Arbetsmiljöverket. Det handlar om både information och tillsyn. Här har särskilt fokus lagts på branscher och arbetsplatser som traditionellt är olycksdrabbade och där stora risker för allvarliga olycksfall finns.

Även nästa år förstärker regeringen myndighetens resurser särskilt till kunskapsspridning. Kunskap och informationsinsatser är otroligt viktiga

verktyg för att minska arbetsplatsolyckorna och även dödsolyckor, som interpellationen handlar om.

En god arbetsmiljö är att ingen förolyckas på jobbet. Det handlar inte bara om regler, förbud och mer resurser. Det handlar också som jag tidigare sagt om samverkan.

För att våra arbetsplatser ska präglas av en säker och god arbetsmiljö måste samarbetet fungera. Det måste fungera ännu bättre eftersom det ofta är ännu fler parter på arbetsmarknaden i dag än det var för 20–30 år sedan. Det finns många entreprenörer i olika företag.

Ansvar ligger på arbetsgivaren. Men skyddsombud, inspektörer och parterna är med och skapar en god, trygg och säker arbetsmiljö. Det är viktigt att alla deltar i det arbetet.

Avslutningsvis vill jag ändå säga någonting om den lite större bilden när vi nu talar om antal olyckor. Det är inte statistik för mig utan människor. Det är ändå så att det trendmässigt har minskar under många år.

Räknar vi både arbetstagare och egenföretagare omkom i genomsnitt 138 personer årligen under 80-talet och 95 personer årligen under 90-talet. Hittills under 2000-talet har i medeltal ca 60 personer förolyckats per år. Under 2011 var det 57, och under 2012 inträffade 45 dödsolyckor. Varenda en av de olyckorna är en för mycket. Men det har faktiskt minskat.

Arbetsmarknaden och arbetsplatser förändras. I regeringens arbetsmiljöpolitiska handlingsplan har vi lyft fram att arbetsmiljöarbetet kommer att fortsätta att behöva anpassas utifrån de nya förutsättningar som finns på arbetsmarknaden.

Det är därför som jag gång på gång, både i denna debatt och i den tidigare vi hade, lyfter fram att det är viktigt med både tillsyn och information och kunskapsspridning. Det ska också anpassas efter ändrade förhållanden så att ingen ska behöva dö på jobbet.

Anf. 98 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! I mitt tidigare inlägg sade jag att oavsett i vilken bransch en olycka händer är den alltid lika tragisk. En bransch som drabbats väldigt hårt är byggbranschen. Jag har fått en fråga som man ville att jag skulle ställa till statsrådet. Om lika många lärare, poliser eller journalister skulle drabbas av olyckor som byggnadsarbetare, hur skulle man då prioritera, statsrådet? Frågan är ställd.

Det är mycket som är sagt i debatten i dag. Det genomgående för alla, oavsett parti, har varit att vi har uppfattningen att vi ska minska olyckorna och att ingen dödsolycka är acceptabel. Om det är viljan kan man inte montera ned resurserna. Då måste man rusta upp resurserna.

Jag vill att bilden av Sverige ska vara ett modernt land där satsningar på arbetsmiljö gör att arbetsplatserna ur den aspekten är i världsklass. Den bilden ska vi försöka få. Med den bild vi har i Norrbotten med tre gånger så många dödsolyckor än i landet i övrigt blir bilden svart.

Man kan inte montera ned resurserna i ett län som har oerhört tung basindustri som är tekniskt komplicerad och där det finns risker. Bästa statsråd! Tänk igenom detta! Det finns alltid möjlighet att göra bättring.

Anf. 99 ABIR AL-SAHLANI (C):

Herr talman! Självklart ska vi göra allt vi kan för att inga människor ska behöva sätta livet till när de går till jobbet och vill tjäna hederliga pengar för att kunna leva ihop med sina familjer. Det är klart att vi ska göra allting för att motverka det.

Jag vill att vi i den här debatten åtminstone kan bortse från det vi hela tiden har lärt oss, att det är så det fungerar, att det är så vi alltid har gjort och att det är så vi ska fortsätta.

Alliansen har kunnat visa att resurser som används på smart sätt kan göra mycket större nytta för våra medborgare och medmänniskor. Det måste alltid vara det viktigaste. Vi ska vara människoivrare och inte systemivrare.

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Herr talman! Tack för interpellationen, Sven-Erik Bucht! När det gäller frågan om byggarbetsplatser hade vi en hel interpellationsdebatt på eftermiddagen som Sven-Erik Bucht gärna hade kunnat få delta i.

Det är en speciell bransch, och vi var inne på det. Där krävs särskilda resurser och ett speciellt sätt att jobba. Det är därför det finns ett byggherreansvar, ett samordningsansvar, och så vidare. Det var en debatt vi hade tidigare som du gärna hade fått delta i.

Jag följer självklart denna fråga noga. Jag har nära kontakt med parterna och kommer att fortsätta att ha det i arbetsmiljöfrågor. Jag tror att vi i denna kammare kommer att fortsätta att diskutera hur vi kan förbättra arbetsmiljön.

I grund och botten har vi samma målsättning. Vi ser lite olika på resurser och fördelning och kanske lite olika på verktyg. Jag är helt övertygad om att vi har ett enat mål, nämligen att ingen ska behöva dö på jobbet i Sverige.

Vi ser att det går i rätt riktning. Men vi behöver komma nedåt. Ingen människa som går till jobbet ska behöva dö. Vi kommer att jobba på många olika sätt för att uppnå det tillsammans med parterna.

Vi ska inte glömma att arbetsgivaren har huvudansvaret. Det måste vi påminna om. Det ska vi påminna om också när vi är ute och besöker arbetsgivare.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellationerna 2013/14:55 och 68 om arbetslösheten i de mest utsatta grupperna

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att alla ska få jobb och vad jag avser att göra för att de som står långt från arbetsmarknaden ska rustas för att få jobb.

Vidare har Ylva Johansson frågat mig vad jag avser att göra för att arbetslösa i fas 3 inte ska förhindras att delta i utbildning som leder till jobb.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Målet för regeringens politik är full sysselsättning. Detta är en stor utmaning. Regeringens främsta prioritering är en stark arbetslinje, vilket också präglar de reformer regeringen genomfört för att motverka utanförskap och sänka trösklarna för dem som har svårast att komma in på arbetsmarknaden.

För att lyckas krävs också en politik som bidrar till att det skapas fler jobb inom alla branscher på arbetsmarknaden.

I budgetpropositionen föreslås åtgärder för drygt 24 miljarder kronor under 2014 för tillväxt och jobb för att motverka att arbetslösheten biter sig fast. Det handlar bland annat om åtgärder som ökar sysselsättningen, elevernas kunskaper och företagets konkurrenskraft.

Satsningarna på långtidsarbetslösa inom arbetsmarknadspolitiken innebär bland annat ökade möjligheter för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin att få ett jobb genom förlängningen av maxtiden för det särskilda anställningsstödet och fortsatt förstärkning av anställningsstödet för personer inom sysselsättningsfasen. En satsning på 1 000 utvecklingsanställningar inom Samhall är ytterligare en viktig del. Huvuddelen av satsningen berör deltagare i sysselsättningsfasen och uppgår sammanlagt till drygt 2 miljarder kronor de kommande fyra åren.

För att rusta dem som står längst från arbetsmarknaden har regeringen tidigare satsat betydande resurser på att förbättra aktivitetsnivån och kvaliteten i jobb- och utvecklingsgarantin. Detta har bland annat resulterat i fler arbetsplatsförlagda aktiviteter som ökar möjligheterna för deltagarna att lämna garantin för ett jobb. Vidare föreslås att möjligheterna för programinsatser i sysselsättningsfasen permanentas.

Även inom jobbgarantin för ungdomar har de arbetsplatsförlagda aktiviteterna ökat. Forskning och erfarenheter från Arbetsförmedlingen visar att deltagande i program hos en arbetsgivare påskyndar övergången till jobb. I detta sammanhang är det dock viktigt att uppmärksamma risken för undanträngningseffekter.

Mer måste dock göras för att förbättra innehållet i garantierna, inte minst mot bakgrund av att antalet arbetssökande som har allra svårast att få ett jobb ökar.

Etableringsreformen för vissa nyanlända invandrare är också viktig för att de som kommer som flyktingar inte ska fastna i långtidsarbetslöshet.

Ökningen av arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden pekar också på behovet av fortsatt arbete med att förbättra matchningen på arbetsmarknaden för att undvika en situation där rekryteringssvårigheter hämmar tillväxten av nya jobb.

Många ungdomar har stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden, och förslaget om stöd till yrkesintroduktionsanställningar som presenterades i budgetpropositionen kommer att innebära nya och bredare vägar in i arbetslivet.

Jag vill också poängtera att en anledning till den ökning vi ser av grupper som står långt från arbetsmarknaden är resultatet av en medveten politik som ökat arbetsutbudet bland dessa grupper. Även om detta ökar

arbetslösheten på kort sikt leder det ökade arbetsutbudet till att sysselsättningen kan öka på lång sikt. Detta är målsättningen med regeringens politik för att bryta utanförskapet och uppnå högre varaktig sysselsättning.

Slutligen: När det gäller frågan om att arbetslösa inte ska förhindras att delta i utbildning i sysselsättningsfasen har regeringen redan vidtagit åtgärder som möjliggör framför allt arbetsmarknadsutbildningar även fortsättningsvis.

Anf. 102 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Fler än 400 000 står utan arbete i Sverige. Det är tragiskt. 103 000 av dessa hör till de grupper som har allra svårast att få jobb. Det visar en alldeles ny prognos från Arbetsförmedlingen. Det handlar om personer över 55 år, personer med låg utbildning, personer som inte är födda i Europa och personer som har en funktionsnedsättning. De har stora svårigheter att ta sig in, och trots att regeringen påstår sig göra mycket märks det inte. Många av dem berättar att de inte blir omhändertagna och inte får den hjälp de behöver, vilket rimmar illa med regeringens påstående att alla behövs.

Arbetslösheten har redan bitit sig fast. Trots att arbetsmarknadsministern säger sig vidta åtgärder för att den inte ska bita sig fast har den alltså gjort det. Varför? Jo, bland annat har vi en lågkonjunktur, vilket många försöker gömma sig bakom. De borgerliga ledamöterna skyller på den och på sossarna, som de brukar.

Men när ni hade vunnit valet försämrade ni i ett slag både vuxenutbildningen och arbetsmarknadsutbildningen. Ni tyckte att det var fullt med sådant. Ni kallade det Ams-trams, och sådant skulle man inte hålla på med. Man skulle inte ha yrkesutbildningar, för det skulle marknaden klara själv.

Senare insåg ni att det var fel väg att gå, och därför har ni tagit tillbaka mycket av det som vi hade när vi regerade. Nu kallar ni det fantastiska reformer, men när ni tog bort det var det fula saker.

Jag välkomnar att ni har insett att det var en bra politik att ta hand om dem som stod långs bort, men än så länge har det inte hjälpt. 103 000 människor finns i de mest utsatta grupperna.

Den 15 augusti var det tusen dagar sedan remisstiden gick ut för utredningen *Bortom fagert tal*. Sedan dess har inget hänt med denna utredning om tillgänglighet på arbetsmarknaden och i samhället för personer med funktionshinder.

Det fagra tal som vi ofta hör om att regeringen satsar mer stämmer dåligt överens med verkligheten och med det utredningen kom fram till, nämligen att man ska ha full tillgänglighet till vårt samhälle, kunna utbilda sig, hitta jobb och inte utestängas från arbetslivet.

Sedan 2006 har antalet personer med funktionsnedsättning som varit utan jobb i mer än tre år ökat från 23 000 till 36 000. Det är en ökning med 57 procent. Så kan vi inte ha det. Vi måste se till att människor med funktionshinder och andra i de grupper som står långt från arbetsmarknaden får fler chanser. De måste få möjlighet till validering, omskolning, vuxenutbildning eller arbetsplatsförlagd praktik som kanske kan varvas med utbildning för dem som står långt från arbetsmarknaden eller som missade sin utbildning när de var yngre.

Ofta hör jag ministern säga att det har kommit till många jobb. Men vi har faktiskt blivit betydligt fler. Vi är 9,5 miljoner i Sverige i dag. Vi måste ha många fler jobb än de som ni påstår har kommit till under er tid, vilket jag ska diskutera lite mer i mitt nästa anförande.

Anf. 103 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Under alliansregeringens tid har antalet som har varit arbetslösa i mer än två år ökat från 24 000 till 70 000. Det är en stor grupp. Bakom dessa siffror döljer sig förstås människor, individer, som har olika behov och olika förutsättningar. De har dock alla en sak gemensamt, och det är att de inget hellre vill än att få ett eget arbete och kunna försörja sig.

Regeringens flaggskepp för att kunna hantera långtidsarbetslösheten är fas 3. Det infördes redan för sex år sedan som en viktig del i regeringens jobbpolitik. I fas 3 skulle den långtidsarbetslöse inte få tillgång till några aktiva åtgärder utan enbart vara så kallat sysselsatt hos en anordnare som skulle få ganska bra betalt för detta.

Åtgärden har varit kantad av skandaler och misslyckanden. Regeringen har vid upprepade tillfällen fått gå in och säga: Så här ska det inte vara. Man har fått ändra i regelverket, tillföra resurser och göra andra korrigeringar.

Efter ett tillkännagivande från riksdagen för två år sedan öppnades också en möjlighet för deltagarna i fas 3 att få viss tillgång till utbildning.

Efter många år i arbetslöshet riskerar människors kompetens att bli föråldrad. Inom det yrke man en gång hade har det införts nya programvaror, nya behandlingsmetoder och nya maskiner. Utbildning är ofta en väg för att skaffa sig den uppdaterade kompetens som krävs för att kunna återinträda på arbetsmarknaden.

För en månad sedan meddelade Arbetsförmedlingen att den avsåg att stoppa alla utbildningar och begära extrapengar från regeringen när det gäller utbildningar för dem som befinner sig i fas 3. Detta var bakgrunden till min interpellation.

Uppenbarligen har man i mötet mellan arbetsförmedlare och individ gjort bedömningen – i fler fall än regeringen trodde – att utbildning skulle vara en lämplig åtgärd för att göra det möjligt att komma tillbaka i arbete.

Fru talman! Jag tycker att det är bra att regeringen har åtgärdat det akuta hotet att påbörjade utbildningar riskerade att behöva avbrytas i förtid. Det var helt nödvändigt. Men såvitt jag förstår innebär detta ändå att det möjligen är ett nålsöga kvar för att bevilja nya utbildningar under innevarande år.

Min fråga handlar om det jag läste i regeringens pressmeddelande med anledning av de extra pengar som sköts till under innevarande år för utbildningar i fas 3. I pressmeddelandet säger Elisabeth Svantesson: ”Regeringen ser allvarligt på när en fastställd budgettram inte kan hållas. Därför vill vi veta vad myndigheten har gjort och tänker göra för att det här inte ska upprepas.”

Min fråga till statsrådet är: Betyder detta att det blir ännu färre långtidsarbetslösa i fas 3 som får tillgång till utbildning nästa år?

Anf. 104 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Många av de långtidsarbetslösa finns i fas 3. Resultaten av fas 3 är mycket dåliga. Det har inte lett till jobb, och det finns undanträngningseffekter där riktiga jobb hotas. Det finns också totalt meningslösa arbetsuppgifter och företag som startas enbart för att kunna kassera in pengar från detta system, i och med att arbetsgivaren får 5 000 kronor per arbetslös medan den arbetslöse får leva på aktivitetsstöd eller försörjningsstöd.

Elisabeth Svantessons företrädare Hillevi Engström följde inte riksdagens beslut. Det är mer än två år sedan riksdagen fattade beslutet om inga nya anvisningar till fas 3 och dessutom en bättre hantering av de långtidsarbetslösa. Ingenting av detta har skett.

Min fråga till Elisabeth Svantesson är: Kommer du att följa riksdagens beslut på det här området?

Man kan också säga att fas 3 har försämrats ytterligare genom att man har utökat arbetstiden. Tidigare var den 32 timmar i veckan, och nu är den 40 timmar i veckan. Man jobbar alltså heltid utan att få riktig lön och utan att ha rättigheter på arbetsplatsen. Det gör det ännu svårare att delta i utbildning som kan leda till jobb och gör det dessutom svårare att söka jobb och få tiden att räcka till för det.

Min fråga är: Vad gör regeringen för att förbättra åtgärderna för de långtidsarbetslösa, och när tänker regeringen följa riksdagens beslut om att stoppa anvisningarna till fas 3?

Anf. 105 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Monica Green och Ylva Johansson för interpellationerna.

Under de senaste åren har det, precis som Ylva Johansson var inne på, blivit tufft för vissa personer på svensk arbetsmarknad. Monica Green säger att vi skyller på krisen, men vi har haft en tuff kris. Den har påverkat många på svensk arbetsmarknad. Det är också så att fler har kommit i arbete. Det är inte bara tur att de har blivit fler. Gå tillbaka till 90-talskrisen och fundera över varför vi tappade 500 000 i sysselsättning! Detta sker inte per automatik, utan det är naturligtvis så att politik påverkar.

Det är viktigt att vi ser sammansättningen av dem som har det allra tuffast på svensk arbetsmarknad. Någon har sagt att vi glömmer människor. Men det var precis det man gjorde innan. Här har vi människor eller grupper som tidigare var förtidspensionerade eller långtidssjukskrivna år efter år. Många av dem vittnar om att ingen frågade efter deras arbetsförmåga. Det var ingen som såg att de hade arbetsförmåga. De räknades inte till arbetskraften och var därmed heller inte arbetslösa. Nu ser vi de personerna. De får insatser, exempelvis genom Arbetsförmedlingen. Det tycker jag är otroligt viktigt.

Med det sagt är utmaningen inte desto mindre att jobben också ska komma dem till del. För detta krävs stora ansträngningar. Det krävs matchning – att de rustas och matchas. Det krävs – för en del som har varit arbetslösa eller långtidssjukskrivna under många år – att de finns i sysselsättningsfaser, hos en arbetsgivare eller i en organisation. Att de känner att de finns och är delaktiga tror jag är otroligt väsentligt. Jag vill

vara tydlig med att vår målsättning är att bryta utanförskapet helt. Vi har gjort många reformer.

Låt mig svara på någonting om sysselsättningsfasen. Vi permanentar dessa insatser nu. Därför kommer det att finnas pengar under 2014. Det var svaret på Ylva Johanssons fråga.

Hillevi Larsson hade en fråga om ett stopp. Vi har gjort en rad åtgärder för att förbättra sysselsättningsfasen, men jag har inte sett något alternativ hos fyra partier här i Sveriges riksdag när det gäller vad de här personerna skulle göra i stället. Jag kan lova att jag aldrig bara skulle lämna dem i sticket. Vi gömmer och glömmer inte människor. Vi ser till att de finns i en aktivitet och får vara med och vara delaktiga.

Men vi jobbar också aktivt på flera olika fronter därför att alla personer inte står jättelångt bort. En del behöver komma närmare arbetsmarknaden. Vi jobbar mycket med att motivera människor till bristyrken. För alla är inte en arbetsmarknadsutbildning eller en högskoleutbildning lösningen, men för en del är det så. Det handlar om att motivera människor. Därför har vi ökat antalet platser på yrkesutbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar.

Vi möjliggör också för vuxna att omskola sig. Vi – den här regeringen – har förändrat CSN-systemet så att man kan studera lite längre i livet. Det tror jag inte att den tidigare regeringen – för lång tid sedan – gjorde.

Vi har studiemotiverande kurser som betyder att många nu kommer tillbaka. Men låt oss inte glömma att vi behöver fler arbetsgivare som öppnar dörren för de personer som står längst bort. Den här regeringen jobbar mycket med anställningsstöd i olika former. Arbetsförmedlingen ska vara ute och besöka företag så att dessa personer får en chans att komma in. Jag tycker att det är otroligt väsentligt och viktigt att vi hjälps åt med detta och att arbetsgivare ser mångfalden i de personer som finns och står till förfogande.

Vi jobbar med verktyg, men vi måste också fortsätta att arbeta med att fler arbetsgivare ska våga och vilja öppna dörren.

Anf. 106 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag håller med Elisabeth Svantesson om att politik påverkar. Så är det i allra högsta grad. Det är därför tragiskt att se den utveckling vi nu har, eftersom Sverige är ett fantastiskt land. Vi har fantastiska möjligheter, och därför är det trist när människor inte tas till vara.

En person med funktionsnedsättning får vänta i genomsnitt 272 dagar på den kodning som ger rätt till stöd hos Arbetsförmedlingen. Det är i genomsnitt! Här står Elisabeth Svantesson och säger: Nu ser vi dem, nu tar vi hand om dem – det gjorde inte ni. Men fakta säger något annat.

Sedan säger Elisabeth Svantesson att det är så att vi har haft en kris. Ja, vi vet att vi har haft en kris. Det är bara det att andra jämförbara länder har klarat krisen bättre än vi har gjort. Vi brukar inte jämföra oss med Medelhavsländerna, och det gör vi heller inte när det gäller arbetsmarknadspolitiken. Vi jämför oss med Tyskland, Holland, Finland och länder runt omkring. De har klarat krisen bättre. Hur kommer det sig att de klarar den bättre än vi gör? Då finns det väl ändå någonting här som den borgerliga regeringen borde göra annorlunda och inte bara säga: Vi har en kris. Därför går det inte att göra någonting, och därför har vi så hög arbetslöshet.

Jag vill se åtgärder som faktiskt sätter den arbetssökande främst, som sätter människor i arbete och som faktiskt ger dem den utbildning de behöver. De personer som står långt från arbetsmarknaden har oftast låg utbildning.

Ni valde att kalla våra arbetsmarknadsutbildningar för Ams-trams, och det var något fult. Nu skjuter ni dock tillbaka ganska mycket av det, och det välkomnar jag. Nu kallar ni det för satsningar. Men detta räcker inte. Man måste göra mer. Man måste veta vad man ska göra mer för att få tillbaka dem till arbetsmarknaden.

Elisabeth Svantesson säger att er politik har lett till fler jobb. Även om vi är fler har också jobben blivit 200 000 fler, säger hon. Då skulle jag vilja fråga: När tillkom de jobben? Vi vet ju att 2006 tillkom 153 000 nya jobb. Året efter tillkom 80 000 nya jobb. År 2008 kom jobbstoppet. Det inträffade något mer då, nämligen att den moderata politiken började bita. Det var ju så Anders Borg uttryckte det: Det kommer att ta två år innan vår politik börjar bita.

Er politik började alltså bita samtidigt som den internationella krisen satte in, och jobbstoppet slog till med full kraft. Det är så vi har haft det. Sedan går vi här och stampar med denna höga arbetslöshet. Jag vill ändra på det, och det kommer vi socialdemokrater att göra efter valet 2014.

Anf. 107 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Låt mig börja med några ord om krisen. Det var ett dramatiskt fall i bnp under hösten 2008 och början av 2009. Det var ett exceptionellt stort tapp i bnp, och det var ett dramatiskt fall på arbetsmarknaden. Sedan hade vi något motsvarande, en dramatisk uppgång på arbetsmarknaden under framför allt 2010, då under kort tid väldigt många arbetsgivare efterfrågade arbetskraft. I ett sådant läge på arbetsmarknaden och i en sådan konjunktur är det ett väldigt bra läge att hjälpa långtidsarbetslösa ut i jobb. Det är betydligt svårare när konjunkturen är vikande. Det lättaste läget är när många arbetsgivare efterfrågar mer arbetskraft under kort tid, och det var det läge vi hade 2010.

Under 2010 var de långtidsarbetslösa inlåsta i fas 3. Då hade man ännu inte luckrat upp reglerna. Då var man inte tillåten att träffa en arbetsförmedlare eller få del av programinsatser eller utbildning. Man blev alltså kvar i fas 3.

Krisen är inte en och densamma, utan det har varit både uppgång och nedgång under dessa år. De har varit svaga totalt sett, men de har inte bara varit dåliga år på svensk arbetsmarknad. Därför är det viktigt att man har en arbetsmarknadspolitik som är anpassad till verkligheten och inte till ideologiska lösningar.

Fru talman! Statsrådet säger om de långtidsarbetslösa att ”vi ser dem”. Jag hoppas verkligen det. Det är nämligen inte så de själva upplever det. Människor i fas 3 upplever sig extremt osedda av regeringen, och det gäller inte bara i fas 3, utan det börjar även i fas 1 och fas 2, där dagarna bara tickar i väg, och vips är man i fas 3. Fas 3 växer ju varje dag.

Nu säger statsrådet att man höjer ramen. Det är bra. Men fas 3 växer varje dag, och snart är var tionde arbetslös i fas 3. Var det så här ni ville ha det? Var tionde arbetslös är sysselsatt utan att ha möjlighet till ett riktigt arbete och med mycket begränsade möjligheter till utbildning.

Jag vill ändå komma tillbaka till detta. Arbetsmarknadsministern säger i samma pressmeddelande som jag tidigare citerade ur: ”Det är däremot viktigt att komma ihåg att grunden är att programinsatser ska ges tidigare än i sysselsättningsfasen.” Ja, det tycker jag också. Jag tycker att man ska få hjälp från första dagen när man kommer till Arbetsförmedlingen, men de facto är det inte så det har sett ut. När man tittar på historien bakom varje individ i fas 3 ser man en lång rad av år utan insatser och utan aktiva kontakter med Arbetsförmedlingen. Det som Elisabeth Svantesson talar om är inte med verkligheten överensstämmande. Det stämmer inte att man får dessa programinsatser tidigare, utan man hamnar i fas 3, och då står man väldigt långt från arbetsmarknaden och är i stort behov av kompetensutveckling och utbildning.

Min fråga kvarstår: Hur ser regeringen på utbildningsinsatser i fas 3? Får de växa under nästa år?

Anf. 108 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Regeringen glömmet inte bort dem som är i fas 3, säger Elisabeth Svantesson, men det är just så de själva känner och upplever det. De är bortglömda. Jag träffade en grupp fas 3:are i Malmö för ett par veckor sedan, och de sade just det: Vi är bortglömda. Vi kommer aldrig ur detta med fas 3. Vi får ingen hjälp att ta oss ur det. De upplever det som en enorm förnedring att tvingas jobba heltid och inte få lön.

Dessutom förekommer det att man får utföra ordinarie arbetsuppgifter utan lön, och det förekommer också totalt meningslösa arbetsuppgifter. Ett exempel som nämndes var att tvingas tapetsera ett rum utan någon som helst anledning. Det skulle inte användas till något, utan det var bara ett påhitt för att de skulle hålla sig sysselsatta helt enkelt. Det känns inte meningsfullt för dem som tvingas göra det bara för att någon ska tjäna pengar på att de är i fas 3.

De fas 3:are som jag träffade påtalade mycket allvarliga brister – inte bara detta att det var förnedrande utan också att det fanns en risk att bli avstängd och för att få karens, alltså att inte få ersättning, under en lång tid, om man påtalade brister på sin fas 3-arbetsplats. Så ska det inte vara, men det händer faktiskt att de som slår larm om att det inte går rätt till drabbas. I väldigt få fall är det företagen, alltså fas 3-anordnarna, som drabbas.

De sade också att om man inte redan är sjuk när man går in i fas 3 så blir man det. En del av dem bollas också mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Man är sjuk, och sedan ska man söka jobb, och fas 3-anordnaren tar över. Det blir alltså en rundgång.

Det finns väldigt allvarliga problem som jag hoppas att ministern tar till sig och gör något åt – helst att hon lägger ned fas 3 helt och hållet.

Anf. 109 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag hade inte tänkt ge mig upp i den här debatten, men när man lyssnar på den otroliga svartmålningen i diskussionen blir man mörkrädd! Jag har varit ute på ett antal fas 3-anordnarplatser de senaste veckorna. Jag har inte mött något av det som ni refererar här. Jag förstår inte vart ni går någonstans. Var hittar ni dessa exempel? Jag skulle gärna följa med till ett sådant ställe.

Det är otroligt att man bara säger att människor mår dåligt och att man blir sjuk om man inte har varit det innan. På den senaste platsen jag var hade 90 procent svarat att de var nöjda. Jag fick träffa ett fyrtiotal. De fick ställa frågor till mig, och vi pratade och hade ett långt samtal. De var oerhört konstruktiva och glada. Alla ville ha ett jobb. Vi kunde förenas i att det var svårigheter med det.

Men svartmålningen – att det är meningslöst, att man tapetserar rum och stolar och annat – är ju bara skrönor! Jag förstår inte hur man kan stå här i riksdagen och prata om sådant. Ge oss bevis på detta!

Jag har sagt till alla: Tala om var dessa platser finns! Jag åker med ut och tittar på dem. Jag träffar de här människorna. Men hittills har det aldrig hänt att någon vill träffas.

Det ni berättar om är inte sant. Det är skrönor!

Vad är ert alternativ för de här människorna? Vad gjorde ni när ni hade makten? Ni förtidspensionerade människor. Ni långtidssjukskrev dem. Ni pensionerade dem under två år för att få ut dem ur statistiken. Ni gömde dem. Ni glömde bort dem. Ni visade ingen respekt för människor som var långt från arbetsmarknaden.

Nu försöker vi hitta åtgärder, sysselsättningar som ska få människor på banan igen – en del människor får till och med lära sig rutinen att stiga upp på morgonen, för det är mycket man måste komma i gång med när man har varit borta från arbetsmarknaden eller aldrig varit inne på den. Genomsnittstiden var i alla fall för något år sedan sju åtta år i arbetslöshet. För de människor kan man inte bara öppna dörren, rakt in. De behöver tränas på olika sätt, och det är det vi försöker göra.

Man står här och raljerar över detta och säger: Stäng fas 3! Ja, det skulle man kunna göra om ni hade presenterat ett väldigt bra alternativ. Men det är ingen som har hört det. Inte ens när det kom ett utskottsinitiativ fanns det något förslag om vad man skulle göra i stället.

Ha lite respekt för de här människorna, som har det svårt! De kanske har ett funktionshinder. De har svårt med svenskan, har nyss kommit till Sverige eller vad det kan vara. Vägen är lång, och de behöver rustas på olika sätt.

Vi har avsatt resurser för att människor ska kunna få utbildning. De ska kunna tränas. De kommer ut i praktik. De blir överlyckliga när de får komma in på en arbetsplats. De jag har träffat har varit nöjda. Det enda de egentligen saknar är ett jobb, och det jobbar vi på så hårt vi kan.

Men visa lite respekt för den här sortens människor och säg inte att man ska stänga och bara släppa iväg dem eller låta dem sitta hemma vid köksbordet! Det blir ingenting bättre av.

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Fru talman! Regeringen har genomfört stora förändringar av sysselsättningsfasen, inte minst när det gäller möjligheten att delta i utbildning. Det är självklart så att man redan före sysselsättningsfasen kan delta i olika utbildningar, arbetsmarknadsutbildning till exempel.

Det har genomförts många kontroller, och man har hittat oseriösa aktörer. De ska givetvis och alldeles självklart bort. Men sant är också att många av dem som tar emot personer från sysselsättningsfasen är ideella

föreningar, och majoriteten av dem som tar emot personer tar emot en eller ett fåtal. Det kan vara bra att tänka på.

Som har nämnts tidigare är ungefär åtta av tio delvis nöjda eller nöjda med den plats de har. Det finns naturligtvis människor som inte är nöjda. Jag uppmanar och uppmanar alla som är på en plats där de känner att det inte fungerar att ta kontakt med Arbetsförmedlingen och faktiskt byta plats. Det ska vara kvaliteten i det som man gör.

Det är viktigt att komma ihåg att det handlar om personer som ofta står väldigt långt från arbetsmarknaden. Det är olika personer med olika förutsättningar. Det är ofta också olika orsaker till att man har blivit långtidsarbetslös. Många har inte haft ett jobb på sju, åtta, nio, tio år. En del har väldigt låg utbildning. Andra har nedsatt arbetsförmåga. Och vissa har problem med ohälsa.

Det här är en uppgift och en utmaning som jag tar på stort allvar. Men jag ser också, som jag avslutade mitt förra inlägg med, utmaningen i att få fler arbetsgivare att öppna dörren.

Om vi ska föra en seriös diskussion om hur vi ska bryta långtidsarbetslösheten, som faktiskt är bland den lägsta i Europa, även om Monica Green inte vill tillstå det, tycker jag inte att det är för mycket begärt att Socialdemokraterna faktiskt presenterar sitt förslag till fullo.

Det finns stora löften som jag tycker saknar både innehåll och en konkret beskrivning av hur det skulle genomföras. Jag läser om 31 000 extratjänster som Socialdemokraterna med ett pennstreck kan ordna under nästa år, 2014. De kan ordna 31 000 jobb. Hur går det till praktiskt på ett år? Vem är arbetsgivaren? Vem öppnar dörren? När det gäller det som jag har sett tidigare och som i dag heter särskilt anställningsstöd låter det också väldigt mycket. Jag tror att det var i förra budgetmotionen ni hade det. Jag tror att ni byter inriktning lite.

Det särskilda anställningsstöd som finns i dag riktar sig till både offentliga och privata arbetsgivare. Låt mig vara tydlig. Jag önskar att många fler, både offentliga och privata arbetsgivare, skulle anställa människor utifrån det här stödet. Ersättningen är 85 procent av lönekostnaden. Sedan har man ersättning för handledarstöd. Den anställda, som får ett jobb, får lön och anställningsförmåner enligt eller likvärdigt med kollektivavtal.

Det är det särskilda anställningsstöd vi har. Och jag ser en utmaning i, som jag säger, att få fler arbetsgivare att använda detta. Det handlar om att Arbetsförmedlingen jobbar aktivt med arbetsgivarkontakter. Det gäller både de arbetsgivare som behöver högteknologisk kompetens och de arbetsgivare som behöver andra erfarenheter.

De här personerna är i många fall väldigt utsatta, och alla de här personerna vill inte bli civilingenjörer eller gå en lång utbildning. Det måste finnas plats också för dem på svensk arbetsmarknad.

Det här ser jag som en stor utmaning. Vi fortsätter att lägga fler och fler verktyg i verktygslådan så att de här personerna ska komma in. Det är en viktig uppgift för mig, och det är en viktig uppgift för regeringen.

Anf. 111 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag uppskattar att Elisabeth Svantesson vill ha en seriös diskussion om det här. Det är bättre än de rosaskimrande bilder som vi

får höra om från Brännström, som bara blir arg på oss för att vi vill lyfta upp frågorna, för att vi vill synliggöra det här problemet.

Vi tycker att Sverige är fantastiskt, och vi tycker att Sverige är ett väldigt bra land att leva i. Men välfärden krackelerar, och det vill vi göra någonting åt. Det är därför vi tar oss friheten att ställa de här interpellationerna. Sedan får Brännström bli hur arg som helst på det. Vi tänker fortsätta med det så länge det finns människor som är utsatta och som inte får chansen.

Av de mer än 400 000 människor som är utan arbete är det faktiskt 103 000 som tillhör de grupper som har allra svårast att få ett jobb. De här personerna måste få chansen. Vi vill investera för fler jobb. Vi vill investera för företag. Vi vill investera för att bygga om bostäder. Vi vill investera i infrastruktur. Sådant ger jobb.

Vi vill också investera i utbildning och i fler lärare. Det gäller både grundutbildning och högre utbildningar. Vi vill ha arbetsplatsförlagd utbildning, och vi vill ha de här extratjänsterna i välfärden.

Ni satsade på kommunerna 2010, för det var valår då. Sedan dess säger ni att kommunerna har bra ekonomi, trots att ni har övervältrat kostnaderna på kommunerna så att de har väldigt svårt att ta hand om dem som skulle vilja komma in och prova på jobb. Ni har övervältrat väldigt mycket kostnader på kommunerna och påstår att kommunerna har det gott ställt.

Vi tycker inte att det är seriöst. Vi vill satsa även på kommunerna när vi kommer tillbaka till makten. Och vi ska se till att de här människorna faktiskt får en möjlighet, antingen på deltid eller på heltid, att komma in i jobb, utbildning eller praktik.

Anf. 112 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Visa lite respekt för den här sortens människor! säger Katarina Brännström. Det är här vi skiljer oss åt. Vi anser inte att människor i fas 3 är en särskild sorts människor. De är som du och jag, Katarina. De är olika, men det är inte en särskild sorts människor. Det är människor som är drabbade av långtidsarbetslöshet och av regeringens misslyckade arbetsmarknadspolitik.

Jag är inte upprörd över att någon är nöjd med sin placering i fas 3. Det är bra med varje människa som tycker att man har något meningsfullt att göra. Jag är däremot mycket upprörd över att regeringen nöjer sig med att sysselsätta människor i fas 3 i stället för att ge människor riktiga jobb.

Vi socialdemokrater har lagt fram finansierade förslag i vår budget om att alla människor i fas 3 ska ges ett riktigt arbete med riktig lön eller en riktig utbildning. Vi satsar stora resurser på detta. Vi vet att det finns stora behov som i dag inte tillgodoses. Gå in på vilket äldreboende som helst! Det finns massor med arbetsuppgifter som inte blir gjorda.

Det handlar inte om att den som är utbildad kan gå in och göra ett arbete som undersköterska, för det kan man inte. Men det finns mycket annat som inte görs. Det handlar om att fylla på i förrådet, att duka fram till frukosten, att plocka undan efter frukosten, att ta fram nya saker, att ta fram rullstolarna och att ta undan dem igen. Det är många arbetsuppgifter som i dag stressar personalen för att den inte räcker till.

Titta på många andra delar av välfärden! Det finns arbetsuppgifter som inte utförs därför att kommunerna och landstingen inte har pengar för att anställa människor. Då säger vi: Använd alla de resurser som i dag går till långtidsarbetslösa till att anställa i extratjänster i välfärden eller i föreningsjobb i föreningslivet! Och vi skjuter till de extra resurser som krävs för att detta ska ske till anständiga löner, avtalsenliga löner. Och ge alla personer i fas 3 möjlighet att studera om det är det man tror är den riktigaste vägen framåt till arbete!

Anf. 113 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag ska göra klart en sak, nämligen att jag inte gör någon skillnad på människor. Vad vi än väljer att kalla de arbetslösa i kammaren tror jag att ingen av oss nedvärderar dem.

I den nya budgeten satsar regeringen 2,2 miljarder för att ytterligare hjälpa dem som befinner sig i sysselsättningsfasen. Vi möjliggör individuella anpassningar, vi möjliggör särskilda programinsatser och vi ökar handledarstödet. Det som tidigare var tillfälliga förstärkningar permanentas nu. Det kommer tusen nya utvecklingsjobb till Samhall.

Vi försöker på olika sätt hjälpa människor att få bättre kontakt med arbetsmarknaden, att komma ut på en arbetsplats, att prövas och visa upp sig. Det är så vi jobbar.

Socialdemokraterna anser att lösningen är låtsasjobb fast med riktig lön. Vad ska Kommunal säga om detta? Det är ingen som tror att Kommunal skrattar åt att någon ska komma och utföra en annan typ av jobb för samma lön som de får som har gått där i många år. Vad händer sedan med dem som har utfört jobbet? Vad ska de sedan gå tillbaka till? Fas 4?

Vi ska vara glada över att 9 000 personer som förra året befann sig i sysselsättningsfasen faktiskt gick till ett riktigt jobb. Jag besökte ett företag där Arbetsförmedlingen berättade för mig att för just det företaget gick 19 procent till riktiga jobb. Det tyckte de var en god siffra.

Det är inte fråga om meningsfulla sysselsättningar utan det är fråga om att prövas för riktiga jobb. Dessa människor behöver många gånger lång tid för att närma sig arbetsmarknaden på ett respektfullt sätt. Det är viktigt att vi pratar om vad som händer sedan. Det ska vara riktiga jobb för alla.

Anf. 114 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Monica Green och Ylva Johansson, för interpellationerna!

Att fler människor ska ha ett jobb att gå till är en av mina allra viktigaste frågor. Långtidsarbetslöshet – där människor har stått utanför arbetsmarknaden under en lång tid – är en alldeles särskild utmaning.

Politik kan bland annat rusta, stötta och matcha människor på vägen till jobb. Men jobben behöver också bli fler. Här finns en skiljelinje i kammaren. Antingen fortsätter vi att förbättra ekonomins tillväxtförmåga och företagarnas villkor, så att fler företag startar, växer och anställer, eller gör som Socialdemokraterna föreslår, det vill säga höjer skatter och gör det dyrare för företag att anställa. Det är en politik där jobb slås ut.

Jag ser också en annan skiljelinje, nämligen att Ylva Johansson säger att de ger riktiga jobb. Än en gång finns en skiljelinje i synen på hur

jobben växer fram i ekonomin. Vi tror att det är offentliga och privata arbetsgivare som tar initiativ där det behövs för att jobben ska växa till. Vi sänker trösklar och ger stöd för att detta ska bli verklighet.

Det finns en tydlig skiljelinje. Vi kommer att debattera frågan i fortsättningen i kväll. Jag är övertygad om att jobben växer till när kostnaderna och skatterna för att anställa sänks för företagen och när man jobbar aktivt för att människor som länge har stått utanför arbetsmarknaden också ska få möjlighet att komma in med hjälp av olika former av stöd. Det gäller också nästa interpellationsdebatt.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2013/14:58 om anställningsstöd

Anf. 115 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg har frågat mig om jag avser att reglera så att arbetsgivare inte kan överutnyttja anställningsstöd.

Jag vill först förtydliga att det *finns* ett omfattande regelverk som bland annat syftar till att förhindra ett överutnyttjande eller ett felaktigt utnyttjande av anställningsstöd. Av Arbetsförmedlingens instruktion framgår att verksamheten dels ska utformas så att den inte snedvrider konkurrensförutsättningarna på arbetsmarknaden, dels inte ska bidra till att arbetstillfällen trängs undan såvida det inte kan anses arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Det framgår också att Arbetsförmedlingen ska säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. I det arbetet ska Arbetsförmedlingen samverka med berörda parter.

Men regeringen har tagit ytterligare steg i den fråga som Ann-Christin Ahlberg tar upp. I mars i år tillsatte regeringen en utredning som ska kartlägga förekomsten av oegentligheter, överutnyttjande och andra felaktigheter i samband med utbetalning av de ekonomiska ersättningar som lämnas till arbetsgivare och externa leverantörer av tjänster för stöd till personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Utredningen ska också föreslå åtgärder som syftar till att motverka sådana felaktigheter. Utredningen har ett år på sig. Om det av utredningen framkommer att det finns ytterligare behov av reglering kommer regeringen att överväga att ta de initiativ som behövs.

Anf. 116 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson, för svaret! Det är ett svar som inte svarade på min fråga om regeringen har för avsikt att återinföra den praxis som tidigare fanns om ett anställningsstöd per fem anställda. Men arbetsmarknadsministern kanske återkommer med ett svar i sina kommande debattinlägg.

Fru talman! Jag har mött arbetsförmedlare och företagare som har jobbat stenhårt för att hjälpa kvinnor och män som inte har haft lätt att få ett arbete på grund av exempelvis en funktionsnedsättning eller en längre tids arbetslöshet. Med hjälp av anställningsstöd och möjligheter att prova

på för båda parter, arbetsgivare och den enskilda, har det kanske lyckats och varit riktigt bra. Anställningsstöd kan ge företagare möjlighet att pröva om en person fungerar på företaget och ge den enskilde framtidstro och hopp om egen försörjning.

Men jag skrev denna interpellation därför att något annat har hänt. De flesta företagare anställer i första hand utan hjälp av anställningsstöd. Men över tid har en hel del företagare börjat kräva att de för att anställa ska få bidrag från staten. Det finns företag som vill ha gratis arbetskraft och inte betala fullt pris för vad personalen kostar för att på så sätt tjäna extra mycket pengar. De utnyttjar system som finansieras via våra skattemedel.

Detta utnyttjande av anställningsstöd måste vi ta bort. Oseriösa företagare ska inte kunna missbruka anställningsstöd. Regeringen måste förhindra att så sker. Dessutom utnyttjas ofta människor på ett oseriöst sätt i dessa företag. Bland annat har de kanske inte en arbetsskadeförsäkring, trots att företagen har skrivit på avtal om att den ska finnas, eller så är personalen anställd i företaget men får arbeta i företagarens hem med diverse arbetsuppgifter i stället för med sådant som ligger till grund för beslutet.

Jag är väl medveten om att Arbetsförmedlingen har ett stort regelverk för dessa olika anställningsstöd. Trots det får vi veta att det finns många oseriösa företag som enbart har personal anställd med hjälp av olika anställningsstöd. Dessa företag har inte någon som är anställd på ordinarie sätt. Det är inte bra för den enskilda personen, för konkurrerande företag eller för undanträngningseffekten när det inte finns någon som är anställd på ordinarie sätt.

När det inte finns någon ordinarie anställd personal är det inte heller lätt för den som kommer ny till ett jobb. Vad ska man göra? Hur ska man få den handledning eller det stöd som ska finnas enligt avtal?

Med största sannolikhet kommer vi alltid att behöva någon typ av anställningsstöd för människor som av en eller annan anledning har svårt att få en anställning. Men vi måste få bort överutnyttjandet.

Kommer arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson att se till att tidigare praxis återinförs eller vidta någon annan åtgärd för att förhindra missbruk av anställningsstöd innan utredningen är klar?

Anf. 117 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Ann-Christin Ahlberg, för din fråga!

Min och regeringens mest prioriterade område är jobben. Alla har inte möjlighet att hävda sig på arbetsmarknaden på lika villkor. Därför är det viktigt att det finns anställningsstöd som kan överbrygga hinder för anställning.

Alla som kan arbeta ska få stöd och hjälp för att kunna göra det. För en person som har varit borta från arbetsmarknaden i många år är en lönesubvention ett bra sätt att kunna ta sig tillbaka till arbetslivet. Det handlar om riktiga jobb med riktiga löner.

Jag tycker att det är bättre att ge människor chansen till en anställning med stöd än att – som Socialdemokraterna gjorde – förtidspensionera bort människor från arbetsmarknaden.

Samtidigt vill jag vara tydlig med att stödet syftar till överbrygga hinder för anställning. Jag håller med Ann-Christin Ahlberg om att stödet inte får överutnyttjas och inte heller bidra till en snedvriden konkurrens på skattebetalarnas bekostnad. Rätt stöd ska gå till rätt arbetsgivare för rätt ändamål. Allt annat är oacceptabelt. Som jag nämnde i mitt interpellationssvar finns det en reglering för detta.

Men vi vill gå ännu längre. Det finns tecken på att arbetsgivare inom vissa branscher utnyttjar stödet på ett felaktigt sätt. Det är därför som regeringen har tillsatt en utredning som ska titta just på överutnyttjande och andra felaktigheter, vilket jag tror är väldigt väsentligt. Utredningen ska också titta på om rutinerna hos Arbetsförmedlingen inför beslut om stöd är tillräckliga och ändamålsenliga.

När det gäller praxis är det Arbetsförmedlingen som tolkar regelverket, och praxis skapas genom beslut i domstol. Men jag är inte övertygad om att en begränsning till ett visst antal anställda är rätt väg att gå. Och jag är inte beredd att fatta några beslut innan jag har sett vad utredningen kommer fram till. Den ska vara klar i mars 2014.

Anf. 118 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Om jag förstår arbetsmarknadsministern rätt kommer hon inte att göra någonting förrän utredningen är klar. Under den här tiden är det 135 530 personer som har anställningar med bidrag från staten, så kallat anställningsstöd av olika slag.

Vi vet att det finns många företag som utnyttjar dessa människor genom att de inte får utföra de arbetsuppgifter som det har fattats beslut om. Man kanske ställer stora krav på att de ska syssla med sådant som de inte borde göra enligt den lönebidragsanställning som har beviljats.

Riksdagens utredningstjänst har tagit fram uppgiften att ungefär 6 400 personer av dem som har lönebidrag saknar den försäkring som de borde ha om de blir sjuka, trots att Arbetsförmedlingen har begärt intyg som styrker att de ska vara försäkrade.

Det finns alltså en stor grupp människor som utnyttjas på ett alldeles förfärligt sätt. Då kan man inte vänta på att en utredning ska bli färdig.

Under tiden kan man ta hjälp av de fackliga organisationerna. Jag träffar väldigt många fackliga representanter som vittnar om att det finns stora skillnader mellan företag som utnyttjar människor och företag som verkligen anstränger sig för att de människor som behöver anställningsstöd ska lyckas och få den handledning som behövs. Resultatet kan bli jättebra om förutsättningarna är de rätta. Det skapar möjlighet för individen att växa, för framtidstro och för att han eller hon ska få en egen försörjning.

Men jag möter också människor och fackliga organisationer som be vittnar att personer med anställningsstöd får så konstiga anställningsvillkor att de blir sjuka och inte kan komma tillbaka till arbetslivet igen. Det är i så fall på helt felaktiga premisser som man har fått ett anställningsstöd.

Så det finns en väldigt stor oseriös marknad. Det är otroligt mycket statliga medel som satsas. Det finns många arbetsgivare som vill utnyttja stödet på ett helt annat sätt än vad som var tänkt. Därför tycker jag att det är märkligt att arbetsmarknadsministern inte har för avsikt att göra någonting mer än att tillsätta en utredning och invänta den. Trots allt är

det många människor som riskerar att hamna i klistret hos dåliga arbetsgivare.

Det handlar om otroligt många: 135 530 personer. I Borås finns det, från de nyfödda till de äldsta, ungefär 105 000 invånare. Det är fler än Borås stads alla invånare som kan vara utsatta för oseriösa företagare, vilket också gör att våra skattemedel går till dåliga saker. Dessa medel kunde komma mycket bättre till gagn, till exempel till välfärd som hade skapat nya jobb.

Anf. 119 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det är viktigt att poängtera att de allra flesta personer som har beviljats anställningsstöd finns hos arbetsgivare som är sjysta. Vi är väldigt överens, Ann-Christine Ahlberg och jag, om att allt annat är förkastligt. Som jag inledde med finns det ett tydligt regelverk för vad som gäller kring detta. Jag förväntar mig att Arbetsförmedlingen utför kontroller och verkligen tar på allvar att stödet inte ska snedvrida konkurrens och att det ska vara ett sjyst företag. Uppenbarligen fungerar det inte alltid. Det är också därför som den här utredningen har tillsatts. Men det finns alltså ett regelverk.

Det är många grupper som står utanför arbetsmarknaden som har fått det svårare, och det är många som har varit utan arbete under lång tid. Därför behövs det fler företag, inte färre, och fler arbetsgivare, inte färre, som öppnar dörren och anställer personer som befinner sig långt från arbetsmarknaden. Men som jag sade tidigare ska det vara med sjysta villkor.

Vi har sett att det har funnits brister och oseriösa företag, som Ann-Christin Ahlberg också var inne på. Även Arbetsförmedlingen har ibland brustit i kontroll. Detta är någonting som Arbetsförmedlingen har jobbat aktivt med under senare tid. Det är också viktigt att man, om man som anställd upplever att det finns brister, slår larm till Arbetsförmedlingen så att felen kan rättas till och oseriösa aktörer stoppas. Vi kan aldrig acceptera fusk och överutnyttjande. Skattebetalarnas pengar ska användas på rätt sätt och inte gå till oseriösa aktörer utan de ska gå till de människor som behöver stöd och har ett sjyst jobb.

Anf. 120 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Det är många som kan råka illa ut här. Därför är det viktigt att Arbetsförmedlingen tar hjälp av bland annat de fackliga organisationerna. Det finns en klar och tydlig skrivning i regelverket om att de fackliga organisationerna ska yttra sig. Men det ser väldigt olika ut i landet. På en del ställen fungerar det alldeles utmärkt, och på andra ställen fungerar det inte alls.

Men det kan bli problem på stora arbetsplatser där det kanske inte ens finns en endaste ordinarie anställd. Då har ju inte facket några medlemmar där och inte heller den insyn som det borde ha. Det bidrar också till problemen. Det var därför som jag frågade om denna praxis kunde återinföras. Då blir kontrollen bättre.

När det rör sig om mycket pengar finns det alltid kriminella och oseriösa företagare som vill plocka åt sig pengar som de inte har rätt till. Men det måste finnas olika kontroller. Då kan de fackliga organisation-

erna vara en aktör som kan hjälpa Arbetsförmedlingen. Om man inte får anställa fler innan man har ordinarie personal blir det ju en snedvriden konkurrens med andra företagare. Det blir inte heller någon handledning som det anges i regelboken.

Därför skulle det här kunna vara en del för att skynda på begränsat anställningsstöd om man inte har ordinarie anställda också. Om de som har stått långt från arbetsmarknaden inte får handledning är det inte så lätt för dem att komma in i de nya jobben.

Anf. 121 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Det är som jag har sagt viktigt att Arbetsförmedlingen samverkar. Det ligger i dess instruktion. Hur man gör detta är det upp till Arbetsförmedlingen att avgöra. Det är Arbetsförmedlingen själv som tolkar och gör det på bästa sätt i olika situationer. Självklart är det viktigt med ett samtal när det finns en part att samtala med.

Det är också Arbetsförmedlingen som tolkar regelverket vad gäller antalet anställda. Jag är inte säker på att en begränsning till exempelvis fem, som var något slags praxis tidigare, skulle vara rätt väg att gå. Det kan finnas små arbetsgivare som mycket väl kan vara fantastiska arbetsgivare som öppnar dörren för någon som har stått långt från arbetsmarknaden länge. Jag tror inte att antalet alltid är det väsentliga. Det viktigaste är att en person kommer in och får ett jobb med sjysta villkor, att det är ett jobb där man får vara med och bidra och som inte snedvrider konkurrensen och att det inte är ett oseriöst företag. Det är utgångspunkten. Regleringen är sådan redan i dag. Vi vill ändå se över det här ytterligare, eftersom vi har fått signaler om att det finns ett överutnyttjande, för att se om det finns mer saker som behöver göras. Vi tar frågan på stort allvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2013/14:59 om funktionshinder på arbetsmarknaden

Anf. 122 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Kerstin Nilsson har frågat mig vad jag avser att göra för att personer som bedöms ha ett funktionshinder på arbetsmarknaden ska få en chans till ett arbete och egen försörjning.

Jag vill börja med att säga att den grundläggande utgångspunkten för regeringens politik är att alla människors kompetens ska tas till vara. Regeringen har därför genomfört en rad reformer för att öka både arbetsutbudet och efterfrågan på arbetskraft särskilt bland grupper som har en svag förankring på arbetsmarknaden.

Personer med funktionsnedsättning och i synnerhet personer med nedsatt arbetsförmåga har många gånger svårt att hävda sig i konkurrensen på arbetsmarknaden. Det är en särskild utmaning att bryta långtidsarbetslösheten för denna grupp.

Regeringen har tagit fram en generell strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken som omfattar flera politikområden, inklusive arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att arbeta enligt de delmål som slagits fast för myndigheten. Dessa är bland annat inriktade mot att en större andel arbetssökande med funktionsnedsättning ska få anställning eller utbildning.

Insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga utgör i dag en betydande del av Arbetsförmedlingens åtgärder. Under 2012 hade till exempel i genomsnitt närmare 89 000 personer en subventionerad anställning som var särskilt riktad till personer med funktionsnedsättning. Utöver detta får många stöd via nystartsjobb eller andra anställningsstöd och insatser.

Regeringen har både skjutit till resurser och ökat möjligheterna för Arbetsförmedlingen att mer flexibelt använda stödformerna, så att dessa bättre kan möta individuella behov. Detta har medfört att fler personer får del av de särskilda insatser som finns för arbetssökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Även antalet personer som går till arbete eller utbildning har ökat de senare åren.

Arbetet med att underlätta övergång till arbete och utbildning pågår kontinuerligt. I budgetpropositionen för 2014 presenterade regeringen dels generella satsningar för att bryta långtidsarbetslösheten, dels en riktad satsning på utvecklingsanställningar inom Samhall AB. Satsningen på anställningar inom Samhall AB syftar till att möjliggöra fler anställningar för personer i sysselsättningsfasen som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Avslutningsvis vill jag även säga att det är viktigt att komma ihåg att stöden ska grundas på en individuell och sammantagen bedömning av arbetsförmågan vid funktionsnedsättning. Arbetssökande ska så tidigt som möjligt få korrekt stöd, och stöden ska utgå ifrån individens behov.

Anf. 123 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Min interpellation till arbetsmarknadsministern gäller de personer som av Arbetsförmedlingen bedöms ha ett funktionshinder på arbetsmarknaden. För 20 år sedan var det 10 procent av de arbetssökande som klassades med en kod för arbetshinder. I dag är det 25 procent. Det är en betydande ökning.

Det finns flera förklaringar. Den ena är att arbetslivet i dag ställer ökade krav. En annan förklaring kan vara att det är en direkt följd av att många har utförsäkrats ur sjukförsäkringen och nu går rundgång i Arbetsförmedlingens system med sina dokumenterade medicinska arbetshinder.

I en artikel i våras i tidskriften Arbetsmarknad & Arbetsliv beskrivs det bedömningsarbete som ligger till grund för funktionsnedsättningskoden. Två arbetslivsforskare har intervjuat specialister inom Arbetsförmedlingen, specialister som just arbetar med funktionshinderskodning. Deras analys ger en tredje förklaring till varför antalet personer med funktionshinderskod ökar. Det visar sig att allt fler arbetssökande får en kod som står för ett socialmedicinskt funktionshinder. Det är en kod som egentligen inte finns enligt WHO:s internationella funktionshinderslista. Det har man själv skapat på Arbetsmarknadsverket för att kunna hjälpa allt fler att ta del av de öronmärkta pengar som går till människor med

funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga. Det kan gälla lönebidrag, lönestöd och andra skyddade anställningar.

Jag förstår verkligen att man gör så. Men det som bedöms vara ett socialmedicinskt hinder på arbetsmarknaden går numera mycket utanför vad vi anser att det egentligen är. Alkohol, missbruk och stora brister i den sociala kompetensen har vi köpt under lång tid. Men problemet är att det nu är saker som att ha ett avvikande utseende, att man är lite mysko, överviktig, piercad och så vidare. Är man på något sätt synligt olik den stora massan kan man numera få funktionshinderskod.

Det handlar inte längre om sjukdomar eller skador som bedöms påverka arbetsförmågan och möjligheten till arbete. Det får mig att undra vem eller vad det är som sätter normen för normalitet. Naturligtvis har arbetsgivaren en stor del i det, och tyvärr har vi medmänniskor också det. I allt tuffare tider i kombination med en arbetsmarknadspolitik som inte fungerar är det naturligt att arbetsgivare vill ha dem som förutom att de har rätt yrkeskompetens kan jobba i 120 och är flexibla och användbara i många andra sysslor. Allt fler hamnar alltså utanför.

Min fråga till ministern är: Tycker ministern verkligen att de åtgärder och resurser som står till buds räcker för att stötta individer som står utanför och knackar på dörren till arbetsmarknaden?

Anf. 124 GUSTAV NILSSON (M):

Fru talman! Den här interpellationen handlar om att personer med funktionsnedsättning ska kunna få en chans på arbetsmarknaden och en chans till arbete och egen försörjning. Att se till att fler personer med funktionsnedsättning får en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden är en viktig uppgift. Att ha ett arbete att gå till är något väldigt viktigt och för de allra flesta någonting som är positivt, möjligheten till egen försörjning, gemenskap, en arbetsplats och så vidare.

Vi vill ha en arbetsmarknad där alla får plats och ingen lämnas utanför. Regeringens arbetslinje handlar just om att kunna delta i arbetslivet utifrån sin förmåga och sina förutsättningar. Därför prövas arbetsförmågan. Arbetsförmedlingen har en viktig roll i att utvärdera de möjligheter som finns.

Apropå det här med koder används koder för att registrera och göra en kontroll så tidigt som möjligt för att man ska kunna göra en adekvat bedömning och sätta in insatser tidigt i processen för den arbetssökande. Detta ska förhoppningsvis leda till att man tidigare får ett arbete och att söktiden kan förkortas.

I den här processen finns det många aktörer. Man ska komma ihåg att det också ska till ett läkarutlåtande. Det är viktigt att påpeka att även Arbetsförmedlingen har möjlighet att göra arbetslivsinriktad rehabilitering – man har många specialister inom en rad olika områden. Det är viktigt att individen får rätt stöd och rätt insatser från början.

Vi tror alltså inte på att gå tillbaka till det gamla, då man i ett tidigt skede förtidspensionerade bort människor från arbetsmarknaden. Vi ska i stället se vilka möjligheter som kan finnas och försöka utgå från dem. Det finns möjligheter till tidiga insatser eller rehabilitering och att delta i olika program och insatser. Det kan vara det första steget till att göra ett inträde på arbetsmarknaden.

Utöver alla generella arbetsmarknadspolitiska program och insatser finns det ett stort antal arbetsmarknadspolitiska insatser som riktar sig till arbetssökande med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är anställningsstöd, arbetslivsinriktad rehabilitering, subventionerad sysselsättning, lönebidrag, utvecklingsanställning, trygghetsanställning och stöd till hjälpmedel. Arbetsgivare kan få stöd till att anpassa arbetsplatser. Det finns syokonsulenter och så vidare för dem som har omfattande behov. Man kan få ett personligt biträde. Det finns en rad olika insatser och stöd som man kan få om man har en funktionsnedsättning.

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att implementera ett praktikprogram i staten för personer med funktionsnedsättning.

Fru talman! Man tycker att det rimligtvis borde vara så att de offentliga arbetsgivarna är ett föredöme i att anställa personer med funktionsnedsättning, men så är det inte. Stat, kommuner och landsting kan bli mycket bättre. Ofta är det privata företag som är bäst på att anställa personer med funktionsnedsättning. Detta är en huvudfråga, som har diskuterats tidigare i dag: Hur ska vi nu kunna se till att fler arbetsgivare anställer personer med funktionsnedsättning? Erfarenheten visar att om man bara har anställt en blir det ofta fler.

Det handlar också om en attitydförändring i samhället, att se möjligheterna i stället för att ensidigt fokusera på svårigheterna.

Anf. 125 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är en viktig interpellation som Kerstin Nilsson har ställt, och arbetsmarknadsministrarnas svar innehåller många vackra ord. Problemet är verkligheten.

Sysselsättningsgraden för personer med funktionshinder fortsätter att sjunka. Jag ska ärligt säga att den sjönk och var låg också under socialdemokratisk regering. Det är ett mycket allvarligt problem.

När det gäller personer med funktionsnedsättning som söker sig till Arbetsförmedlingen därför att de vill ha arbete, och tar upp diskussionen om de här problemen, är det lite grann som att man nästan dränks i välvilja men lämnas i sticket när det gäller konkreta åtgärder.

Det är oerhört många människor som vittnar om att de aldrig kommer först i kön på Arbetsförmedlingen och att det alltid är fokus på funktionshindret och koden, inte på kompetensen och människan.

Det är oerhört många som vittnar om att det aldrig finns resurser när det verkligen kommer till kritan i fråga om det som behöver göras. Vi vet att resurserna finns, men det verkar alltid så svårt att använda dem till det som faktiskt kan lösa problemen.

Vi vet också att de insatser som görs för personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden är könsuppdelade. Kvinnor får tillgång till billigare insatser än vad män får. Det finns ingen rimlig förklaring till denna könsdiskriminering inom myndigheten Arbetsförmedlingen.

Jag vill bara vädja till statsrådet att göra allvar av de vackra orden.

Jag vill också ställa en fråga som har stark koppling till möjligheterna på arbetsmarknaden: När kommer regeringen med en proposition som gör bristande tillgänglighet till en diskrimineringsgrund?

Anf. 126 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Som jag sade inledningsvis är utgångspunkten för regeringens politik att alla människors kompetens ska tas till vara. Regeringens mål har varit och är fortsatt full sysselsättning. Alla som kan och vill arbeta ska också ha möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar.

En av anledningarna till att antalet personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har ökat är en kraftig nedgång i ekonomin i samband med finanskrisen. Det innebar att många personer, både med och utan funktionsnedsättning, förlorade sina jobb och har det svårare i konkurrensen på väg tillbaka.

Ytterligare en anledning till att antalet personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har ökat är att fler personer som tidigare var långtidssjukskrivna men som har en arbetsförmåga nu finns inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Det är i grunden någonting positivt att sjukförsäkringsreformen har medfört att personer nu står närmare arbetsmarknaden. Inte desto mindre är utmaningen väldigt stor.

Antalet personer som tar del av stöd inriktade på denna grupp har ökat under senare år. Senast den 1 oktober kom Arbetsförmedlingen med ett pressmeddelande som löd:

”Vanligare att personer med funktionsnedsättning får jobb. – – – Under perioden maj - augusti 2013 i år gick totalt 19 700 personer med en dokumenterad funktionsnedsättning till arbete med eller utan stöd, nystartsjobb eller reguljär utbildning.”

Jag tycker att det är gott, men vi behöver se ännu mer av detta.

För att öka möjligheterna för dessa personer att få anställning föreslår regeringen ytterligare reformer i budgetpropositionen för nästa år. Bland annat handlar det om den särskilda satsningen på utvecklingsanställningar. Vi permanentar det förstärkta handledarstödet inom det särskilda anställningsstödet, men vi förlänger också det stödets längd från ett till längst två år.

Sedan har Arbetsförmedlingen fått ett uppdrag att genomföra ett praktikantprogram för personer med funktionsnedsättning inom de statliga myndigheterna. Vi har också skjutit till medel och ökat möjligheterna för Arbetsförmedlingen att mer flexibelt använda stödformerna för att minska arbetslösheten för denna grupp. Mycket måste göras.

Jag ska säga någonting kort om kodningen. Det är Arbetsförmedlingen som sköter den delen. Det är viktigt att komma ihåg att en funktionsnedsättning ska styrkas genom ett läkarutlåtande eller underlag från andra myndigheter eller specialister. Det är en av grunderna för kodningen – det är viktigt att ha med sig. Det är också viktigt att det tillämpas.

Anf. 127 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Jo, den här kodningen består av två delar. Visst ska det finnas ett läkarutlåtande, Gustav, men inte för alla. Det gäller medicinsk funktionsnedsättning, sjukdom, skador eller psykiska sjukdomar. Men det gäller inte dem som betraktas som lite mysko eller har ett udda utseende. Det visar utredningen, som har haft kontakt med handläggare på Arbetsförmedlingen.

Svar på
interpellationer

Ökningen är oroväckande, eftersom det är just dessa personer som slussas runt i olika arbetslivsinriktade projekt och korttidsanställningar.

Allt fler fastnar hos Arbetsförmedlingen, och risken är stor att de hamnar i ett långvarigt utanförskap. Det har blivit en rundgång i systemet, där personer som inte anses anställbara klassas som funktionshindrade och funktionshindrade anses som inte anställbara.

Det som beskrivs som ett avvikande utseende, lite mysko, vad kan det vara? Är det övervikt eller piercing? Kan det bedömas som funktionshinder? Ja, jag kan förstå det, men jag funderar: Var går gränsen, och hur kommer den att förflytta sig över tid? Finns det risk för att beskrivningen av normalitet hela tiden flyttas framåt – eller bakåt? Ett avvikande utseende, vad är det? Och motsatsen: Vad är ett icke avvikande utseende? Hur många kilos övervikt gör att en person verkligen är funktionshindrad och har svårt att röra sig? Eller är det det faktum att personen ser fet ut som gör att arbetsgivaren inte vill ha den? Jag kan ge många exempel.

En annan aspekt är att fler som bedöms vara funktionshindrade i arbetet i sin tur hamnar i så kallad egen konkurrens, där fler och fler funktionshindrade av olika slag ställs mot varandra. Det ena slaget är de rent medicinska bedömningarna. Det andra är de här lite mystiska, mysko bedömningarna. De hamnar hela tidens längst bak i möjligheternas kösystem.

Till Gustav Nilsson vill jag säga att jag inte tycker att det är fel med kodning om det är nödvändigt för att få adekvat hjälp. Men jag blir lite orolig när vi gör bedömningar som ”mysko”, ”udda utseende” och sådant. Då undrar jag vart vi är på väg att flytta oss.

Min fråga till ministern är: Ser ministern någon fara i att det blir allt större konkurrens i den här gruppen av personer som har funktionshinder i arbetslivet, och vad avser ministern i så fall att göra åt detta?

Anf. 128 GUSTAV NILSSON (M):

Fru talman! Vad gäller kodning är i de allra flesta fall läkare inkopplad; det ska vara ett läkarutlåtande. Men jag vill också erinra om att Arbetsförmedlingen har tillgång till specialister inom hela det socialmedicinska området: psykologer, kuratorer och sjukgymnaster. Det finns väldigt mycket expertis som ska finnas runt den enskilda individen. Det är viktigt att man kommer rätt.

Sedan kan jag tycka att det ibland kan ta lång tid innan man är klar med just detta, men vi ska ha respekt för att många aktörer är inblandade. Försäkringskassan ska säga sitt och Arbetsförmedlingen har huvudansvaret, men allt ska ju bli så bra som möjligt för att man ska få adekvat vård och rätt insatser.

Attitydförändringen vill jag gärna säga någonting mer om. Det handlar mycket om att man gärna ser problem och svårigheter men sällan ser vad en person med funktionsnedsättning kan utföra. Jag har sett många bra exempel på vad man kan göra om man har en funktionsnedsättning.

Det finns också bra exempel på arbetsgivare, framför allt privata. Många är småföretagare. Det finns också exempel på kommuner och även något landsting som har tagit det här på stort allvar.

Med rätt insatser och en attitydförändring i samhället och om vi kan få fler att anställa tror jag nog att det ska kunna bli en bättre situation för personer med funktionsnedsättning. Det hänger naturligtvis mycket på att

det förs en politik för jobb och tillväxt. Det är det som är grunden för vår välfärd, och det är också grunden för att det kommer till fler arbetstillfällen som också – det är jag övertygad om – kan gynna personer som har en funktionsnedsättning. Jag ser just de människorna som en väldigt stor resurs när man nu talar om behov av arbetskraft i framtiden.

Anf. 129 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Jag glömde svara på Ylva Johanssons fråga. Svaret på den är att en proposition väntas nästa år.

Arbetsförmedlingen har en viktig roll i arbetet med att ge personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga möjlighet att få ett arbete med eller utan stöd.

Kerstin Nilsson frågade om jag ser någon fara i konkurrensen. Men faran är ju, Kerstin Nilsson, att inte tillräckligt många arbetsgivare tar del av de här stöden, öppnar dörren för fler personer och ser mångfalden. Det är den stora utmaningen.

Som i flera av frågorna i kväll handlar det om att arbetsgivarna är de som öppnar dörren. Det är de som anställer. Där kan vi göra – och gör vi – mycket för att stöden ska finnas och för att sänka trösklarna. Arbetsförmedlingen måste vara ute och stärka arbetsgivarkontakterna.

Men Arbetsförmedlingen kan inte själv lösa uppdraget om det inte samtidigt i samhället i stort finns ett mer inkluderande synsätt som leder till att fler personer med funktionsnedsättning får anställning. För att lyckas med det behöver man bland annat god och tillgänglig information om de stöd som Arbetsförmedlingen erbjuder den här målgruppen. Men som jag har varit inne på många gånger tidigare behöver också Arbetsförmedlingen jobba mer med sina arbetsgivarkontakter.

Vi vet att det fokus man haft det senaste året på ökade kontakter med arbetsgivarna har gett resultat, men för att stödja de här personerna, som har en svag förankring på arbetsmarknaden, behöver Arbetsförmedlingen ständigt jobba med de här frågorna och utveckla dem.

Anf. 130 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Ja, som du beskriver, Gustav Nilsson, finns det här med läkarutlåtanden. Men det finns också de här luddiga situationerna där läkare inte är inblandad. Ja, Gustav, det finns många bra exempel, men gruppen ökar hela tiden.

Jag håller med Gustav Nilsson om att fler statliga arbetsgivare bör anställa personer med funktionsnedsättning i arbetslivet.

Jag vill avsluta med en fråga till ministern om vad som har hänt eller händer med betänkandet *Sänkta trösklar – högt i tak*, alltså Funkautredningen. Den presenterades redan våren 2012. Tilläggsutredningen som har tittat på arbetstekniska hjälpmedel och försäkringslösningar är också klar, och jag väntar.

Har ministern någon avsikt att komma med någon proposition när det gäller någon av dessa utredningars förslag under denna mandatperiod?

Anf. 131 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tacka Kerstin Nilsson för denna viktiga interpellation.

Att få in fler personer med en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga är en viktig fråga. Vi har skjutit till mer resurser och prioriterat om de resurserna till just de grupper som står längst bort från arbetsmarknaden. Samtidigt är vi, som jag tidigare sade, i behov av att fler både privata och offentliga arbetsgivare är beredda att öppna dörren för den här målgruppen.

Den så kallade Funkautredningen bereds i Regeringskansliet. Det får avsluta mitt svar den här gången.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellationerna 2013/14:61 och 67 om aktivitetsrapporter till Arbetsförmedlingen

Anf. 132 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Hillevi Larsson har ställt fem frågor till mig:

1. Kan jag och regeringen tänka oss att specificera regelverket för de arbetslösa så att kvalitet betonas framför kvantitet vad gäller aktiviteter för att få jobb?
2. Kan jag och regeringen tänka oss att utvärdera kontrollsystemet för arbetslösa för att avgöra om det verkligen leder till arbete?
3. Vad är enligt mig och regeringen viktigast att satsa på: mer tid och resurser för ökad kontroll av arbetslösa eller mer tid och resurser för kvalificerad hjälp för att öka jobbchanserna?
4. Vad är mitt och regeringens budskap till de arbetsgivare som redan översköjs av jobbansökningar och som inte vill ha ännu fler?
5. Vad gör jag och regeringen för att uppmuntra fler arbetsgivare att annonsera ut jobb, och därmed öka jobbchanserna för alla de arbetslösa som saknar kontakter?

Ylva Johansson har frågat mig vilka initiativ regeringen avser att ta för att aktivitetsrapporterna inte ska stjäla resurser från det viktiga arbetet att bekämpa arbetslösheten.

Jag svarar på interpellationerna i ett sammanhang.

Inledningsvis vill jag framhålla att god kvalitet i arbetssökandet är av största vikt. För att bland annat motverka långa arbetslöshetstider och öka sysselsättningen har ett nytt arbetssätt införts hos Arbetsförmedlingen. Ökad uppföljning för att förbättra matchningen är en del av det nya arbetssättet.

Införandet av aktivitetsrapporten innebär att arbetslösa regelbundet och på ett strukturerat sätt redogör för vilka åtgärder den sökande har vidtagit för att ta sig ur arbetslösheten. Det ger Arbetsförmedlingen bättre förutsättningar att identifiera arbetssökande med särskilda behov av hjälp

och stöd i sitt arbetssökande och därmed anpassa förmedlingsinsatserna för att därigenom på ett bättre sätt öka de enskildas jobbchanser.

Arbetslöshetsförsäkringen ska understödja matchningen. Forskning visar att förmedlingsinsatser kan öka sysselsättningen, i synnerhet om de kombineras med kontroll och uppföljning av individens olika aktiviteter för att söka arbete.

När det gäller utvärdering av det nya regelverket inom arbetslöshetsförsäkringen och införandet av aktivitetsrapporten vill jag framhålla att regeringen följer implementeringen noga. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har i regleringsbrevet för 2013 fått i uppdrag att följa och redovisa resultat avseende Arbetsförmedlingens och arbetslöshetskassornas arbete med att implementera de nya reglerna. Arbetsförmedlingen har i regleringsbrevet för innevarande år fått i uppdrag att i samband med årsredovisningen för 2013 redogöra för införandet av de nya reglerna. Det kommer naturligtvis även framöver vara viktigt att följa och utvärdera reformen. Här kan nämnas att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) löpande utvärderar effekter av arbetsmarknadspolitiken och arbetsmarknadens funktions-sätt.

När det gäller Arbetsförmedlingens relation till arbetsgivare vill jag framhålla att det är viktigt att Arbetsförmedlingen har förtroende och legitimitet bland arbetsgivare och arbetssökande för att kunna bidra till att förbättra matchningen. Ett ökat förtroende bör leda till att fler arbetsgivare vänder sig till Arbetsförmedlingen för att få stöd i sin rekryteringsprocess samt till att fler arbetssökande väljer att ta del av myndighetens service. Bland de arbetssökande som står långt bort från arbetsmarknaden saknar många egna kontaktnät och har därmed sämre chanser att hitta arbete genom informella kontakter. För dessa är det särskilt viktigt att skapa ingångar på arbetsmarknaden.

Av de arbetsgivare som under 2012 anmälde en ledig plats till Arbetsförmedlingen var 88 procent nöjda med hanteringen. 82 procent angav att de hade fått tillräckligt med lämpliga sökande för att kunna anställa, vilket är i nivå med tidigare år. Arbetsförmedlingens ökade fokus på arbetsgivarkontakter avspeglas även i att antalet arbetsgivarkontakter och antalet överenskommelser med arbetsgivare har ökat. I sitt arbete med nationella arbetsgivare gjorde Arbetsförmedlingen under 2012 även överenskommelser med ett tjugotal företag och branscher. Det är viktiga steg i Arbetsförmedlingens arbete med att utveckla och förbättra sina arbetsgivarkontakter och därmed öka möjligheterna för arbetssökande som saknar kontakter att få ett arbete.

Anf. 133 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Många arbetslösa som jag har pratat med vittnar själva om att de tvingas söka jobb som de inte har en chans att få och där det till och med står i annonsen att det krävs en viss utbildning som de arbetslösa inte har.

Nu har det tillkommit krav på aktivitetsrapport en gång per månad som de arbetslösa måste fylla i. Tidigare fick arbetslösa träffa arbetsförmedlare som noterade vad de arbetslösa hade gjort för att få jobb. Då skedde det muntligt – man redovisade vad man hade gjort på det sättet.

Svar på
interpellationer

Aktivitetsrapporterna ökar administrationen för den enskilda arbetslösa, för Arbetsförmedlingen och för a-kassorna.

Det som är en risk med detta är att arbetsgivarna annonserar ut färre jobb. Många drar sig för att annonsera jobb hos Arbetsförmedlingen därför att de blir översköldade av jobbansökningar. I och med att många känner sig tvingade att söka jobb som de inte har kvalifikationer för är det många arbetsgivare som upplever att de får hundratals ansökningar varav bara ett fåtal är relevanta för arbetsgivaren och gäller personer som de faktiskt skulle kunna anställa.

Det har minskat antalet arbetsgivare som annonserar via Arbetsförmedlingen. Tillsättningen via kontakter – sociala medier, rekryteringsföretag och bemanningsföretag – har i stället ökat. Väldigt många företagare har hittat andra vägar än just Arbetsförmedlingen. Det är ett stort problem för de arbetslösa som saknar kontakter. De flesta jobb tillsätts ju via kontakter.

Därmed finns det en risk att aktivitetsrapporterna späder på problemet ytterligare, det vill säga att det finns en risk att ännu fler arbetsgivare slutar att annonsera ut jobb och i stället till exempel använder kontakter och bemanningsföretag.

Man kan titta på utvärderingar, som det redovisas en del av. Men om man ser till de faktiska resultaten hittills av kontrollsystemet för arbetslösa kan man se att det inte har lett till jobb, utan arbetslösheten har ökat.

Jag hade också en fråga om vad som är viktigast, att satsa tid och resurser på att kontrollera arbetslösa mer eller att satsa tid och resurser på att hjälpa dem mer. Hela administrationen med aktivitetsrapporter riskerar att uppta arbetsförmedlarnas tid. Någonstans får man göra ett vägval, om man inte vill förstärka Arbetsförmedlingen med många fler anställda. Vad är viktigast att satsa på? Jag är helt övertygad om att det viktigaste att satsa på är kvalificerad hjälp att få jobb. Jag tycker att vi redan har mycket kontroll.

Det intressanta vore att ringa in de jobb som den arbetslösa har chans att få. Arbetsförmedlingen skulle kunna lägga mer tid just på att söka efter de jobben, självklart i jobbannonser men också genom kontakter med arbetsgivare och göra en bättre matchning mellan arbetslösa och jobb och hjälpa arbetslösa med det.

Den andra delen handlar om utbildning. En anledning till att många inte får de jobb som de söker är ju att de inte har rätt kompetens. Det finns samtidigt ett matchningsproblem där många arbetsgivare inte hittar rätt utbildad personal. Det är ett givet område.

I dag får inte ens de som saknar grundskole- och gymnasieutbildning hjälp av Arbetsförmedlingen att skaffa sig det. Det borde naturligtvis ingå. Arbetsförmedlingen skulle kunna satsa mycket mer på det.

Anf. 134 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret!

Vi socialdemokrater vill se en fungerande matchning och en smidig omställning på arbetsmarknaden. Då behövs en aktiv arbetsmarknadspolitik och en anständig arbetslöshetsförsäkring som ger trygghet och bidrar till omställning från ett jobb till ett annat. Det har vi inte i dag.

Vi vill ha en arbetslöshetsförsäkring där rättigheter och skyldigheter motsvarar varandra. Det är rimligt att ställa krav på den försäkrade att

han eller hon ska vara aktiv, söka jobb, stärka sin ställning på arbetsmarknaden och fullt ut stå till arbetsmarknadens förfogande. Vi stöder därför att regelverket har ändrats så att de sanktioner som den försäkrade kan drabbas av om man inte fullföljer sina skyldigheter har nyanserats, så att sanktionerna bättre svarar mot graden av försummelse.

Men den arbetslöse ska också ha rättigheter. Vi anser att man ska ha rätt till en anständig ersättning som för de allra flesta faktiskt ger 80 procent av den lön som man tidigare har haft och rätt till stöd från Arbetsförmedlingen från första dagen, rätt till utbildning och andra aktiva insatser.

Här har regeringen motsatt linje. Regeringen har målmedvetet försämrat försäkringen och nedmonterat viktiga delar av arbetsmarknadspolitiken. Skyldigheterna skärps, men rättigheterna lyser med sin frånvaro. Den obalansen är en viktig orsak till att regeringens arbetsmarknadspolitik har misslyckats och att arbetslösheten i dag är alarmerande hög, trots att det finns många lediga jobb på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsministern har i dag varit i arbetsmarknadsutskottet och redovisat vad man i dag vet om resultatet av införandet av månatliga aktivitetsrapporter. Statsrådet betonade då att införandet av denna rapportskyldighet har varit känd och förberedd sedan länge, och enligt statsrådet har den också varit efterfrågad av Arbetsförmedlingen.

Då blir man lite förvånad att höra att både Arbetsförmedlingen och statsrådet verkar förstå så litet av det som nu sker, när 46 000 rapporter fattas och man inte vet vad det beror på.

I svaret säger arbetsmarknadsministern att regeringen följer implementeringen noga. Det är bra. Men jag skulle vilja fråga: På vilket sätt har regeringen beaktat de synpunkter som kom fram i remissförfarandet för att just säkerställa att det skulle bli en bra implementering när man utformade förordningen om de månatliga aktivitetsrapporterna? Det står ju i propositionen att regeringen kommer att beakta de synpunkter som har framkommit i det fortsatta förordningsarbetet.

Då är min fråga: Vad konkret har regeringen beaktat när det gäller utformandet av förordningen om månatliga aktivitetsrapporter för att säkerställa att det inte ska leda till onödiga problem för de försäkrade eller onödigt arbete för Arbetsförmedlingen?

Anf. 135 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Bakgrunden till beslutet om aktivitetsrapporter, som både Alliansen och Socialdemokraterna stod bakom, var att före den 1 september då detta skulle träda i kraft ordentligt fanns det både från arbetsförmedlare, från kassorna och från arbetssökande signaler till regeringen om att de sanktioner och de inrapporteringar som skedde var rättsosäkra. Det var det som man ville få bukt med genom denna proposition och samtidigt koppla detta till ett annat sanktionssystem med fler steg. För att detta sanktionssystem skulle fungera väl var man naturligtvis också tvungen att ha det mycket tydligare när det handlar om att rapportera vilka aktiviteter som den arbetssökande hade gjort.

I propositionen framgår det tydligt att handläggaren på Arbetsförmedlingen och den arbetssökande tillsammans ska sitta ned och göra en handlingsplan. Det finns sedan tidigare också. Men man ska också koppla aktivitetsrapporten till handlingsplanen. Nu finns det barnsjukdomar; det är vi medvetna om. Man ligger inte riktigt i fas med imple-

menteringen, och det är bara att beklaga. Men jag tror att detta kommer att bli riktigt bra när det blir färdigt. Det var också därför som vi hade en samsyn kring att vi skulle införa det.

Efter denna nya reform finns det mer tid för handläggaren att verkligen jobba individuellt med den arbetssökande.

Hillevi Larsson tar upp att den arbetssökande är tvungen att söka ett visst antal jobb som man kanske inte är kvalificerad för. När jag är ute på olika arbetsförmedlingar brukar jag ställa frågan om det är så. Jag får alltid samma svar, nämligen att man tillsammans med den arbetssökande gör upp vad som är rimligt att söka. Är man specialistutbildad inom ett visst område är det inom detta område som man ska söka jobb. Då kanske det handlar om att det inom det område som man bor i och med den kompetens som man har är rimligt att man ska rapportera att man har sökt fem jobb under en månad. Det kanske inte finns fler att söka just då.

Jag tycker därför att denna nya reform är mycket tydlig och bra för en arbetssökande. Innan vi fattade beslutet framkom det att man som arbetsökande i olika delar av landet hade olika krav på vad man skulle leverera in och att det skedde muntligt, precis som Hillevi Larsson sade. Nu blir det tydligare när dessa barnsjukdomar är bortarbetade. Man för in i datorn på det som kallas min sida vad man har gjort för aktivitet. Då har handläggaren detta framför sig när den sökande kommer och sitter ned och diskuterar hur den sökandes arbetslöshet ska bli så kort som möjligt.

Regeringen har gett IAF i uppdrag att följa denna reform. Det är viktigt att vi som politiker inte nu börjar skruva och rädda, utan vi måste låta Arbetsförmedlingen implementera detta. Men det gäller att följa det nog. Om något år kanske vi ser att vi måste skruva. Då är det klart att vi ska göra det. Det gäller alla reformer.

När det gäller de utbildningsinsatser som har utförts bland annat hos kassorna – kassorna låg redan i våras i framkant när det gäller denna reform – och att Arbetsförmedlingen inte har hunnit med riktigt sägs det att man har haft en bra uppflaggning i god tid innan men att man inte riktigt har fått till det.

Jag såg en intervju med någon från Arbetsförmedlingen i Stockholm häromdagen som sade att detta blir bra bara man får lite mer tid på sig. Jag tycker därför att vi inte ska kasta in handduken. Detta kommer att bli riktigt bra.

Anf. 136 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Hillevi Larsson och Ylva Johansson för interpellationerna.

Det var alltså i våras som vi här i riksdagen – jag var också med – fattade detta beslut att införa aktivitetsrapporter nationellt. Som sagt är det ett beslut som Alliansen har fattat beslut om tillsammans med Socialdemokraterna, och i ett bredare perspektiv också med sanktioner. Ibland låter det som om en del socialdemokrater inte vet vad de har varit med och fattat beslut om.

Låt oss komma ihåg att aktivitetsrapporten infördes den 1 september. Den har alltså funnits på plats i två månader. Som med alla förändringar krävs det naturligtvis både en noggrann uppföljning och en bra utvärdering.

Att rapportera sitt arbetssökande är naturligtvis ingen ny företeelse. Men det har tidigare inte funnits ett strukturerat sätt att göra det på. Detta betyder helt enkelt att arbetslösa nu regelbundet och på ett strukturerat sätt redogör för vilka åtgärder som de har vidtagit för att ta sig ur arbetslöshet. Det handlar om jobbsökande, intervjuer och olika aktiviteter.

Varför är detta bra? Jo, därför att det ger Arbetsförmedlingen möjligheter. När en person en gång i månaden talar om och rapporterar in vad man har gjort och vilka jobb som man har sökt ger det arbetsförmedlaren möjlighet att föra ett bättre samtal och ha en bättre kommunikation med den arbetssökande.

När det gäller frågan om kvalitet och kvantitet tror jag att kvaliteten i och med att man rapporterar på detta sätt blir bättre. Det kommer att bli ett bättre samtal. Då kan man uppfatta att man har sökt en massa jobb som man inte alls borde ha sökt. Hillevi Larsson är lite orolig för företagen. Det är ingen ny företeelse. Alla vi som har varit ute och träffat företagare under många år – det har säkert även Hillevi Larsson – vet att en del upplever att de får väldigt många ansökningar. Hela matchningsproblematiken är en utmaning, alltså att det finns arbetslösa som ska matchas. Men vi vet också att det finns arbetslösa som söker jobb som de kanske inte alls borde söka och som inte är lämpliga. Aktivitetsrapporten kan vara en hjälp för att se även det. Man hjälper och stöttar den arbetssökande att söka de jobb som är relevanta.

Syftet med aktivitetsrapporten är att varje arbetssökande ska få rätt stöd i sin process. Jag tror, som sagt, att mötet som sker blir mer kvalitativt. Men jag tror inte att detta kommer att leda till en ökad administration för Arbetsförmedlingen på sikt när det är implementerat. Det är inte det som jag möter när jag talar med arbetsförmedlare och arbetsförmedlingschefer om detta. Eftersom detta till stor del sker via webben kommer, som jag redan har sagt, samtalet kring arbetssökandet i fokus i stället för andra typer av inrapportering. Framför allt är det viktigt att detta sker lika över hela Sverige.

Anf. 137 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är kanske för tidigt att fullt ut värdera aktivitetsrapporten eftersom detta är någonting ganska nytt. Däremot kan man säga att detta verkligen har haft barnsjukdomar. Det är många som nu riskerar att inte få ersättning. Det är ändå ett allvarligt problem.

Dessa rapporter från arbetsgivarna har rätt så mycket kommit efter att beslutet fattades. Det finns en oro hos arbetsgivarna att det ska komma ännu fler jobbansökningar. De känner sig redan översköjda av jobbansökningar. Det tycker jag ändå att man ska ta fasta på. Nu har vi genomfört detta system. Finns det då problem med det får man ta fasta på det.

Den viktigaste frågan i sammanhanget är vad man ska lägga mest fokus och kraft på. Är det kontrollinsatserna eller är det kvalificerad hjälp för att de arbetssökande ska få jobb? Där tycker jag att det är ett allvarligt problem att Arbetsförmedlingen har skickat tillbaka 20 miljarder kronor under de senaste fem åren. Det är pengar som skulle ha kunnat användas till arbetslösa för att hjälpa dem att få jobb. I stället har de bara skickats tillbaka. Det har skett på grund av att regelverket är alldeles för fyrkan-

tigt när det gäller vilka åtgärder som Arbetsförmedlingen kan ta till för att hjälpa de arbetslösa.

Här borde man lägga på regelverket. Jag nämnde möjligheter att anvisa till grundskole- och gymnasieutbildning. Men det finns en mängd andra utbildningar som är attraktiva på arbetsmarknaden som Arbetsförmedlingen skulle kunna anvisa arbetslösa till.

Det blir destruktivt om man ska söka ett visst antal jobb och en stor del av dessa jobb är jobb som man inte har någon chans att få. Det är destruktivt för den enskilde, och det är destruktivt för arbetsgivarna som får dessa ansökningar som inte leder till något annat än extra arbete för arbetsgivarna.

Jag hade en fråga. Går man åt andra hållet? Hur uppmuntrar man fler arbetsgivare att annonsera ut jobb? Det är den stora chansen för dem som är på Arbetsförmedlingen och som inte har kontakter att fler jobb faktiskt annonseras via Arbetsförmedlingen. Jag tycker ändå att man borde ta fasta på det och lyssna på vad arbetsgivarna själva tycker. Det har faktiskt framkommit en oro för att det är alldeles för många jobbansökningar.

Det är klart att det är bra att sanktionerna mildras så att det sker stegvis, men jag tror ändå inte att det ersätter kvalificerade insatser för de arbetslösa. Det handlar också om att utvärdera systemet att man ska söka ett visst antal jobb och vad det faktiskt har lett till. Det fungerar kanske bättre när vi har lägre arbetslöshet, men med den höga arbetslöshet vi har i dag leder det till att man söker jobb efter jobb utan att det leder någonvart. Det tar bara tid och administration.

Har man en specialistutbildning är det klart att det kanske är lite lättare; då kan man söka jobb som kräver den utbildning och kompetens man har. Har man låg utbildningsnivå blir det dock väldigt svårt, med tanke på att de flesta jobb kräver någon form av utbildning. Då blir det destruktivt för den enskilde att söka jobb efter jobb.

Även om jag tror att det går bra till på många håll – jag ska inte säga något annat – finns det skräckexempel. Jag hörde häromdagen en kvinna som berättade om sin släkting. Han hade jobbat i en kiosk – det var hans arbetslivserfarenhet – och skulle söka jobb som läkare. Jag hoppas verkligen att det var ett skräckexempel, som sagt, men jag tycker inte att sådant får hända. Vi måste satsa på kvalitet framför kvantitet.

Anf. 138 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jo, jag vet precis vad vi har beslutat, Elisabeth Svantesson. Jag använde mitt första inlägg till att redovisa varför vi socialdemokrater stödde propositionen. Vi anser både att man ska ställa krav på den försäkrade och att dessa krav ska motsvaras av tydliga rättigheter. När det gäller rättigheterna är vi oense med regeringen, för regeringen har försvagat både arbetsmarknadspolitiken och försäkringen.

Min fråga är: Vet arbetsmarknadsministern vad hon har beslutat om? Jag citerar ur propositionen: "Regeringen konstaterar att aktivitetsrapportens införande och utformning kommer att hanteras på förordningsnivå." Det innebär att den inte kommer att hanteras av riksdagen; det är regeringen som beslutar om förordningar. "Lämnade synpunkter kommer därför att beaktas i det fortsatta förordningsarbetet."

Jag noterar att ministern inte svarade på min fråga. Vilka konkreta avtryck har synpunkterna från remissinstanserna gett i regeringens förordningsarbete för att försöka förhindra några av de problem – de är möjliga barnsjukdomar, men problem är de alldeles uppenbart – vi nu ser? Min fråga kvarstår alltså.

Fru talman! Jag vill också ta upp ett konkret exempel. Jag har varit i kontakt med Isabell Persson som bor här i Stockholm. Hon har varit arbetslös i tre år. Hon har varit kodad med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga i två år. Isabell är lika gammal som arbetsmarknadsministern, så hon har massor av år framför sig i arbetslivet som hon borde få arbeta.

Jag har läst Isabells aktivitetsrapporter, och det som slår mig när jag läser dem är att hon inte får något stöd från Arbetsförmedlingen. Hon har i princip ingen kontakt med Arbetsförmedlingen. Hon berättade också att hennes arbetsförmedlare – hennes kontaktperson – utformar handlingsplaner utan att det sker i samverkan med henne. Utan att hon ens är närvarande utformas handlingsplaner.

Det brister alltså i ömsesidigheten: Det ställs skarpa krav på den försäkrade från första dagen från införandet. Jag har i grunden inte problem med det, men jag tycker att det är orimligt att det inte motsvaras av någon rättighet. Man har alltså inte rätt att träffa sin arbetsförmedlare regelbundet, trots att i det här fallet Isabell rimligen borde höra till de prioriterade grupper som verkligen borde få göra det också med regeringens sätt att se på vilka som ska få stöd från Arbetsförmedlingen. Det är väl ett minsta krav att man själv är delaktig i utformandet av den handlingsplan som ska styra det arbete som förväntas leda till jobb.

När man tar del av Isabells aktivitetsrapporter – hon är oerhört aktiv; hon utbildar sig, tar körkort, tar många kontakter, är på intervjuer, söker jobb och har också många kontakter för att ta reda på om det är lämpliga jobb hon har chans att få – är det slående hur det nästan inte finns några kontakter med Arbetsförmedlingen.

Det är min nästa fråga till ministern: Borde det inte finnas en ömsesidighet i de krav ni ställer på den försäkrade och som är skarpa från första dagen från införandet? De motsvaras ju inte av att man kan förvänta sig samma rättigheter när det gäller kontakterna och stödet från Arbetsförmedlingen. Är detta rimligt, Elisabeth Svantesson?

Anf. 139 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Det är bara att hålla med Ylva Johansson. Har man varit långtidsarbetslös har man självklart tappat självförtroendet och tron på att man ska få ett jobb. Det är självklart att det är när man är långtidsarbetslös och inte själv har förmåga, möjlighet eller kapacitet som man ska få stöd från Arbetsförmedlingen i största möjliga omfattning. Det är absolut någonting jag håller med Ylva Johansson om.

Att jag gick upp i talarstolen igen har att göra med hur processen har skett för att implementeringen skulle bli så bra som möjligt hos Arbetsförmedlingen. Det tillsattes ju en arbetsgrupp för att utarbeta de förordningsändringar som följde det nya regelverket i a-kassan, där man tog hänsyn till det som hade inkommit från remissinstanserna.

Jag tror absolut – och det var också ambitionen när propositionen kom – att handläggaren skulle få mer tid för den arbetssökande. Det gäller framför allt utifrån att identifiera arbetssökande som har behov av extra stöd i sitt arbetssökande, i stället för att det som i dag kanske smetas ut väldigt brett. Det handlar om att verkligen göra riktade insatser för den som har behov av extra stöd utifrån den sökandes behov.

När det gäller de barnsjukdomar vi allihop har talat om var det bland annat på grund av ett tekniskt fel som sista inlämningsdatum angivits fel för ungefär 6 000 personer. Det är Arbetsförmedlingen som äger frågan hur man ska hantera det. I beslutet är det tydligt att den som inte lämnar in sin aktivitetsrapport mellan dag 1 och dag 14 riskerar att hamna i den första sanktionstrappan. Eftersom det är ett tekniskt fel ska man dock naturligtvis rent humant se till att de arbetssökande inte ska få problem med att få ut sin a-kassa, så där har Arbetsförmedlingen gjort en bra övergång för de personerna.

Anf. 140 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Först, Hillevi Larsson: Införandet av aktivitetsrapporterna handlar inte om att införa massvis av slumpansökningar till arbetsgivare. Det ska man inte göra. Uppdraget är väldigt tydligt utformat – den som är arbetssökande i dag och var det även tidigare ska söka lämpliga jobb för honom eller henne.

Det kan förhoppningsvis fällas upp ännu bättre om man är tydlig med att redovisa vilken typ av jobb man har sökt. Det var det jag var inne på i mitt förra inlägg, om att faktiskt föra samtalet om hur kvaliteten i arbetssökandet kan ökas. Jag tror också att Arbetsförmedlingen med det här stödet nu kan identifiera de personer som har ett större behov av stöd. Det kanske inte alltid visar sig men har visat sig inom den här typen av aktivitetsrapport. Man ser faktiskt att personer som kanske inte har fått stöd tidigare får det tidigt i processen.

Jag vill även påminna om att det här är nytt, precis som Hillevi Larsson sade. Det är två månader. Självklart kommer vi att följa upp och fortsätta att följa detta. Vi gör det tillsammans med Arbetsförmedlingen, och det kommer också att ske på andra sätt.

När det gäller förordningen är det självklart inte en eller två tjänstemän som själva har suttit och skrivit på den, utan man har kommunicerat med alla relevanta parter i detta. Både Arbetsförmedlingen och a-kassorna har haft en bra kommunikation.

När det gäller de 46 000 personer som aldrig lämnade in sina rapporter kan det hända att det hade kunnat undvikas på något sätt. Arbetsförmedlingen har nu gått ut med en webbenkät för att fråga hur det kommer sig. Vi vet att man fyller i ett kryss om man är med i en a-kassa, men det behöver inte betyda att man tänker ta ut ersättning, att man kommer att fortsätta vara arbetslös eller att man förväntar sig a-kasseersättning. Det är viktigt att vi får reda på det: Är det 46 000 personer som i realiteten ska ha a-kassa? Varför har de i så fall inte lämnat in rapporten?

Det tänker Arbetsförmedlingen ta reda på, och det är viktigt att så sker. Någoting har gått fel, och då får man justera utifrån detta.

Anf. 141 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! En av mina frågor handlade just om man inte skulle kunna specificera regelverket så att man satsar mer på kvalitet och mindre på kvantitet. Det gäller inte minst aktivitetsrapporterna. Det är många arbetslösa som redan innan aktivitetsrapporter infördes har upplevt att de tvingats söka jobb som de inte haft en chans att få.

Det låter positivt som ministern säger. Men jag tvivlar på att det automatiskt kommer att bli så överallt. Jag hoppas att regeringen i det fortsatta arbetet lägger mer fokus på att det verkligen ska vara mer kvalitet som leder till jobb i stället för bara kvantitet.

Det är kanske viktigare att söka fem jobb som de har chans att få än att söka 50 som de har noll chans att få. Det är ändå större chans att de ska få napp på de där de har kvalifikationerna.

Man ska också gå vidare och höja kvalifikationerna för de sökande. Då öppnar man upp många fler jobb som de kan söka och också har en chans att få.

Även om det är ett jättestort problem med matchningsproblemen på arbetsmarknaden så att arbetsgivaren i vart femte fall inte kan hitta rätt människor till de jobb som de vill ha människor till är det samtidigt en utmaning. Åtminstone en del av de arbetslösa kan kanske ta de jobben om de får rätt utbildning.

Jag hoppas att det fortsatta arbetet både handlar om de barnsjukdomar vi ser med systemet och de utvärderingar som görs av det men att man också lägger mer krut på det som verkligen ger resultat och inte bara är statistik där man samlar pinnar.

Något som jag glömde ta upp tidigare är att detta också kan tillämpas inom socialtjänsten. Det är viktigt att man också försöker lösa problemen med den ökade administrativa bördan för socialtjänsten med aktivitetsrapporter.

Anf. 142 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern påstod här tidigare på ett sätt som jag tycker gränsar till oförskämdhet att vi socialdemokrater inte skulle veta vad vi beslutar om här i kammaren.

Jag väntar fortfarande på svar på frågan: På vilket konkreta sätt har regeringen i utformningen av förordningen tagit hänsyn till och beaktat, som det står i propositionen, de synpunkter som har framkommit i remissbehandlingen?

Det är den formuleringen i propositionen som jag vill ha ett svar på. På vilket sätt har man beaktat det? Vilka konkreta saker har man låtit påverka utformningen av förordningen?

Min andra fråga gäller Isabell Persson som jag tog upp som exempel. Hon har lämnat in sina aktivitetsrapporter, och jag har läst dem. Jag tror att de är ett mycket bra stöd när man ska gå vidare för att hjälpa henne till arbete.

Hon har nu lämnat sina aktivitetsrapporter. När kan hon räkna med att få en arbetsförmedlare som har tid att arbeta med henne?

Anf. 143 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Fru talman! Naturligtvis är det så att den arbetssökande ska kräva och förvänta sig mycket av Arbetsförmedlingen, exempelvis att finnas med i utformandet av handlingsplanen.

För många personer handlar det om att de inte har nätverken. De har inte nätverk och tillgång till de dolda jobben som aldrig annonseras ut. Även om många jobb annonseras ut är det väldigt många som inte blir utannonserade. Så har det sett ut under lång tid.

De ska kräva och förvänta sig att Arbetsförmedlingen jobbar aktivt med arbetsgivarkontakter. Det är väldigt centralt och viktigt. Det ska kompensera för det nätverk som de inte har.

Det är absolut så att det finns skyldigheter och rättigheter i systemet, och det är väldigt viktigt. Jag tar funderingar och oro på allvar. Vi ska följa hela implementeringsfasen så att det verkligen blir som vi har tänkt. Det är otroligt viktigt.

Det kan hända att vi får återkomma till detta senare. Jag hoppas att implementeringen nu ska bli precis som vi har hoppats på och att det snart ska fungera på ett väldigt bra sätt och att det ska bli det stöd som vi hoppas på att det ska bli för de arbetssökande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 22.04 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna i fem minuter.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 22.09.

18 § Svar på interpellation 2013/14:65 om matchningsproblematiken på arbetsmarknaden

Anf. 144 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig vad jag och regeringen har för strategi för att få matchningsproblematiken att fungera på arbetsmarknaden och vilket uppdrag jag och regeringen ger Arbetsförmedlingen att bli matchningsspecialister för att skapa en väl fungerande arbetsmarknad.

Först och främst vill jag säga att det är viktigt att Arbetsförmedlingen har förtroende och legitimitet bland arbetsgivare och arbetssökande för att kunna bidra till att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Ett ökat förtroende bör leda till att fler arbetsgivare vänder sig till Arbets-

förmedlingen för att få stöd i sin rekryteringsprocess och att fler arbets-sökande väljer att ta del av myndighetens service.

Hur matchningsarbetet fungerar framgår bland annat av hur arbetsgi-varna uppfattar Arbetsförmedlingens hantering av lediga platser och om de fått lämpliga sökande. Av de arbetsgivare som anmält en ledig plats var 88 procent nöjda med hanteringen. 82 procent angav att de fått till-räckligt med lämpliga sökande för att kunna anställa, vilket är i nivå med tidigare år.

Arbetsförmedlingens ökade fokus på arbetsgivarkontakter avspeglas i att antalet arbetsgivarkontakter och antalet överenskommelser med ar-betsgivare har ökat.

Det finns tecken på att matchningen mellan arbetssökande och lediga platser har blivit allt sämre i Sverige och i flera andra länder i Europa samt i USA. Det finns indikationer på att matchningen kan ha försämrats tillfälligt som en följd av den utdragna lågkonjunkturen.

Utöver detta är den huvudsakliga förklaringen till varför matchningen enligt en del indikatorer har försämrats att obalanserna mellan arbets-sökandes kvalifikationer och arbetsgivarnas kravspecifikationer har ökat.

Förutom den utbildningsmässiga obalansen som innebär en brist på arbetskraft inom yrken där det ställs högre krav på utbildning kan en förklaring vara det ökade arbetskraftsdeltagandet bland grupper som står långt från arbetsmarknaden till följd av Arbetsförmedlingens utökade uppdrag kring tidigare sjukskrivna och vissa nyanlända invandrare.

Att arbetskraftsdeltagandet ökar är positivt eftersom det på sikt leder till en ökad sysselsättning även om det temporärt leder till en ökad ar-betslöshet. Det kan då framstå som att matchningen har försämrats.

Det är angeläget att förbättra matchningen mellan dem som söker ar-bete och dem som söker arbetskraft. Ökningen av antalet arbetssökande med svag förankring på arbetsmarknaden understryker också vikten av en väl fungerande arbetsförmedling.

Anf. 145 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. När jag läste svaret som statsrådet har författat kändes det positivt att statsrådet har samma syn som undertecknad på att vi i allra högsta grad har ett matchningsproblem på arbetsmarknaden. Men när jag läste svaret ännu en gång tänkte jag efter och funderade på vilka fokusområden regeringen har, och det sak-nar jag i denna del. Vad har regeringen för sätt att lösa det problem som finns på arbetsmarknaden när det gäller att kunna matcha till rätt jobb?

Bakgrunden till interpellationen är att jag har genomfört en hel del arbetsplatsbesök inom offentlig sektor, privat sektor och tjänstesektor. På nästan alla arbetsplatser, med något undantag, fick jag frågan: Vad gör Arbetsförmedlingen för att kunna matcha sökande till våra lediga jobb?

Inom offentlig sektor kunde det gälla framför allt sjuksköterskor. Inom kvalificerad verkstadsindustri handlade det om yrkesarbetare. Svet-sare är alltid ett bristyrke, åtminstone i mitt hemlän Östergötland. Det var också inom tjänstesektorn, och då saknade man andra grupper. Det föran-ledde att jag ställde denna interpellation till statsrådet.

Regeringens politik när det gäller just matchningen känns lite ande-fattig. I arbetsmarknadsutskottet hade vi i dag besök av Konjunkturinsti-tutet som pekade på att matchningen på arbetsmarknaden fungerar

ganska dåligt. Det säger också ministern i sitt interpellationssvar och att det har församrats ytterligare.

Vi socialdemokrater har tagit detta på fullaste allvar. I vår budgetmotion som är inlämnad och kommer att behandlas i kammaren framöver har vi pekat på en rad konkreta förslag som vi vill lyfta fram för att få en förbättrad situation för att kunna matcha de arbetslösa till jobb.

Min följdfråga till statsrådet med anledning av svaret är: Vad har regeringen konkret för åtgärder för att förbättra matchningen av dem som i dag är arbetssökande?

Anf. 146 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på interpellationen. Det finns dock några saker som måste kommenteras.

Arbetsmarknadsministern får en fråga om hur hon ska få matchningen att fungera bättre. Hon hoppas att Arbetsförmedlingen ska åtnjuta högre förtroende bland arbetsgivarna. Om detta förhoppningsvis inträffar på något oklart sätt bör det leda till att fler arbetsgivare vänder sig till Arbetsförmedlingen. Det är ett fullständigt bisarrt svar, fru talman. Arbetsmarknadsministern hoppas att något kanske händer, och om det kanske händer bör det leda till att något blir lite bättre. Så kan en minister inte svara på en interpellation i Sveriges riksdag.

Vidare blir jag lite konfunderad när jag hör att det finns tecken på att matchningen mellan arbetssökande och lediga platser blivit sämre i Sverige. Det är visserligen ett steg i rätt riktning, men det är ett understatement som heter duga. Av någon anledning spelar det dock ingen roll att arbetsmarknadsministern har sett sådana tecken, för det är lika illa i USA och Europa. Då behöver arbetsmarknadsministern inte göra något annat än att möjligen hoppas att det kanske händer något som bör leda till en förbättring.

Sedan kommer den fullständigt fantastiska slutsatsen att den försämrade matchningen kanske beror på att de arbetssökandes kvalifikationer inte stämmer överens med arbetsgivarnas kravspecifikation. Det är ett fascinerande uttalande. Kan det vara så att matchningen inte fungerar för att de arbetssökande inte har rätt kvalifikationer? Jag blir lite förundrad över kvaliteten på svaret.

Vi har en situation på svensk arbetsmarknad, fru talman, som är djupt oroande. Enligt Svenskt Näringsliv misslyckas var femte rekrytering. Det innebär att mängder av arbeten som finns inte blir tillsatta. Det är produktion av varor och tjänster som inte blir utförd, vilket i sin tur leder till att arbeten som skulle kunna skapas inte blir av. Det är ett faktum att det ser ut så på svensk arbetsmarknad.

Vi har 400 000 arbetslösa, var femte rekrytering blir inte av och förra året lämnade Arbetsförmedlingen tillbaka 3 miljarder som var specifikt riktade för att utbilda arbetslösa till att kunna ta de jobb som finns i riktiga företag.

Det finns inget tydligare sätt att beskriva ett totalt misslyckande för en regerings arbetsmarknadspolitik än att beskriva matchningen på svensk arbetsmarknad. Men då, hör och häpna, hoppas ministern att Arbetsförmedlingen förtroende eventuellt ska stärkas och att det bör leda till att matchningen förbättras.

Fru talman! Det duger inte.

Fru talman! Matchningen på arbetsmarknaden handlar om flera delar. Matchningsfrågan är betydligt större än Arbetsförmedlingen. Talar vi om matchning i ett större perspektiv handlar det om att få arbetsmarknadens funktionssätt att fungera. En viktig del av matchningen är till exempel att göra det mer lönsamt att jobba, vilket påverkar både matchning och jämviktsarbetslöshet, att återupprätta arbetslinjen i socialförsäkringssystemet och att reformera utbildningspolitiken. Matchning handlar alltså om många olika delar.

Det Johan Andersson har lyft fram i denna interpellationsdebatt är hur vi ska göra Arbetsförmedlingen till matchningsspecialister.

Under tuffa år finns det grupper som har svårare att ta sig in på och ta sig tillbaka till svensk arbetsmarknad. Det handlar om att motivera personer att komma tillbaka till studier som ger jobb. Det är ett statligt ansvar att ha en infrastruktur för utbildning, och det har vi. Vi har betydligt fler platser inom universitetsvärlden i dag än tidigare. Det är också ett individuellt ansvar att söka sig till utbildningar som ger jobb.

Vi har till exempel ökat antalet platser på många yrkesutbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar. Det gäller exempelvis sjuksköterskor och ingenjörer. Ingenjör är ett yrke som vi vet att många arbetsgivare ropar efter. Ibland behöver de en utbildad ingenjör, och ibland behöver de något liknande med de kompetenserna. Då gäller det att vi får våra unga att söka de utbildningar som finns. Där har Arbetsförmedlingen en viktig roll.

Vi förändrar också CSN-systemet så att man kan plugga högre upp i åldrarna. Det är viktigt för matchningen.

I grunden handlar det såklart också om hur jobben ska bli fler.

Jag vill säga någonting kort om Arbetsförmedlingen och arbetsgivar-kontakter. Det är en central del av matchningen. Dels har vi en arbetslöshet som inte alltid matchar det som arbetsgivarna kräver – det handlar om att uppmuntra till utbildning och att stärka och matcha människor –, dels finns det arbetsgivare som inte ser kompetens.

Här vill jag vända mig till Patrik Björck. När Arbetsförmedlingen anordnade en stor rekryteringsmessa för ingenjörer för några veckor sedan fanns det 250 ingenjörer på plats födda i ett annat land. Arbetsförmedlingen hade vänt sig till 170 arbetsgivare som de visste sökte kompetens och ingenjörer. 35 av dessa arbetsgivare kom till mässan. Här hade man alltså 250 ingenjörer från olika länder med rätt kompetens, men arbetsgivarna var inte på plats. Det tycker jag är en utmaning: att arbetsgivare ser den kompetens som redan finns i Sverige i dag. Det är en utmaning att jobba med.

Arbetsförmedlingen gör mycket gott och måste fortsätta att jobba på olika sätt med arbetsgivar-kontakter för att öppna dörren för en del av de personer som redan har kompetens. De arbetslösa är inte homogena, utan väldigt många olika personer. Det gäller att stötta dem att gå vidare så att de kan matchas med de jobb som finns. Där har Arbetsförmedlingen en viktig uppgift, men individen har också ett viktigt ansvar för att söka sig till de branscher och utbildningar där de har störst chans att få jobb.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 148 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag kan bara vidimera det ministern säger när det gäller det här med arbetsgivarkontakter.

Jag har ett fåsakt exempel från min hemkommun Motala, där man gick in i en projektorganisation när den värsta industrikrisen kom för ett par år sedan då lågkonjunkturen spridde sig även till verkstadsindustrin. Där har man jobbat målmedvetet från Arbetsförmedlingens sida med framför allt kontakter med mindre arbetsgivare och nått ett väldigt gott resultat. Man har också jobbat målmedvetet med matchning mot de arbetssökande. Man har inom ramen för de möjligheter som funnits gett möjligheter till utbildningar, men man saknar – eller har saknat – ett regelverk för att kunna förstärka utbildningarna, även om vissa delar har blivit tillgodosedda.

För Socialdemokraternas del tar vi allvarligt på problematiken när det gäller matchningen på arbetsmarknaden. Men precis som ministern pekar på är jag väl medveten om att det inte bara handlar om Arbetsförmedlingens roll. Arbetsförmedlingen har dock en central roll, framför allt för de arbetssökande, när det gäller att ge dem råd och möjligheter och inte minst att coacha dem mot nya vägar.

Vi har föreslagit en rad olika åtgärder i vår budgetmotion för att komma till rätta med detta. Vi pekar bland annat på utbildning när det gäller bristyrkesområden. Svetsare, som jag nämnde i mitt tidigare inlägg, är alltid ett sådant område som uppstår när en konjunktur håller på och vänder, åtminstone i de länder där det finns mycket verkstadsindustri.

Man måste se arbetsgivarna i ett annat sammanhang och också ha en tät dialog med dem, framför allt från kommunernas utbildningsanordnars sida men också – inte minst – från Arbetsförmedlingens sida.

Naturligtvis handlar det mycket om att jobba med de arbetssökande och ge dem ett professionellt stöd. Vi hörde i tidigare interpellationsdebatter om arbetssökande som inte haft några kontakter alls med sina arbetsförmedlare. Här måste Arbetsförmedlingen få ett helt annat uppdrag, tycker vi, nämligen att jobba mycket mer med de arbetssökande.

Min fråga till ministern kvarstår. Vilka konkreta förbättringar anser regeringen och statsrådet att vi kan göra? Nu ska det bli en översyn av Arbetsförmedlingens verksamheter. Är statsrådet beredd att ge något nytt uppdrag när det gäller Arbetsförmedlingens framtida roll som matchningsspecialist?

Anf. 149 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Arbetsgivarkontakter ska vara centralt för Arbetsförmedlingen, säger arbetsmarknadsministern. Det låter som en god cigarr, men man undrar hur den ska bli till. Där blir arbetsmarknadsministern svaret skyldig.

Sedan har jag förstått att arbetsmarknadsministerns analys av arbetsmarknaden i Sverige är att AF gör allt rätt och arbetsgivarna gör allt fel. Det var ett intressant statement från arbetsmarknadsministern.

Jag vill dock återkomma till den insikt arbetsmarknadsministern har i sitt svar, där hon konstaterar att det finns en obalans mellan sökandenas kvalifikationer och arbetsgivarnas krav, fru talman. Då blir frågan till arbetsmarknadsministern: Bör inte utbildning vara något som ligger nära

till hands om man ser att detta är problematiken när det gäller matchningen?

Är det inte ett gigantiskt bekymmer att Arbetsförmedlingen år efter år lämnar tillbaka miljarder av pengar som är destinerade specifikt till att utbilda arbetslösa att ta de jobb som finns? Är inte detta ett bekymmer, och finns det inte anledning för arbetsmarknadsministern att erkänna att det är en gravt felaktig politik som den moderata regeringen har fört?

Orsaken till att Arbetsförmedlingen inte har kunnat använda sina resurser för att lösa matchningsproblematiken är ett regelverk som har gjort att arbetsförmedlare inte kunnat erbjuda utbildning till arbetssökande som med den utbildningen skulle ha kunnat få några av de jobb som nu aldrig blev tillsatta.

Detta är inte en slump utan ett resultat av en misslyckad moderat arbetsmarknadspolitik. Min fråga är: Om det finns en obalans mellan sökandenas kvalifikationer och arbetsgivarnas krav, bör då inte utbildning vara någonting man kan ta till för att lösa det problemet?

Anf. 150 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Fru talman! Patrik Björck har inte varit nådig under kvällen. Han tillskriver mig många åsikter utan att jag själv har uttalat dem.

Självklart är det oroväckande att matchningen inte fungerar så bra som den borde göra. Självklart är det en utmaning när arbetsgivare inte tar arbetskraft. Det är alldeles självklart.

När det gäller utbildning tror jag mycket på det. Ibland kan man få för sig när man lyssnar på en del socialdemokrater att utbildning är universallösningen för alla. Så är det naturligtvis inte. Alla vill inte gå långa utbildningar. Alla vill inte bli ingenjörer.

Jag tror inte att Arbetsförmedlingen ska stå för de långa utbildningarna. Det ska vara korta utbildningar. De längre utbildningarna finns i det reguljära utbildningssystemet, och det är betydligt fler platser i dag än tidigare. Det finns väldigt goda chanser för dem som vill utbilda eller omskola sig i Sverige att göra det. Det är bra när man tar det steget, men för alla är inte det en lösning.

Kärnan i den här diskussionen handlar om att vi har företag och arbetsgivare som behöver kvalificerad arbetskraft, och vi behöver uppmuntra och motivera unga och medelålders att utbilda sig inom de yrkena. Men vi har också skapat fler utbildningsplatser till exempel för ingenjörer och sjuksköterskor.

Sedan finns det en annan del: de människor som inte utbildar sig, som inte kan ta en längre utbildning och som inte har möjlighet att göra det. Där har vi en utmaning att hitta hur vi får fler av de enkla jobben att växa till.

I Sverige har vi byggt oss starka på att ha konkurrenskraftiga och starka företag, men det måste också finnas jobb som inte kräver samma långa utbildning. Där har vi en utmaning tillsammans. Både inom service och inom tjänstesektorn tror jag att fler jobb behöver växa fram.

Arbetsförmedlingen ska vara vår matchningsspecialist – absolut. Det är den myndighet vi har som tillsammans med många aktörer jobbar med att förbättra matchningen. Arbetsgivarkontakterna är viktiga. Nej, det är inte fel på arbetsgivarna och Arbetsförmedlingen gör inte allt rätt. Jag har

sagt väldigt tydligt här i kammaren att jag har stort förtroende för mycket av det Arbetsförmedlingen gör, men jag vill fortsatt se att de jobbar aktivt med arbetsgivarkontakter.

Jag hade kontakt med en förmedling som bestämde helt själv att den skulle fördubbla sina arbetsgivarkontakter. När jag var på besök visade de hur inströmningen av nya jobb kom till när de beslutade sig för det. De såg att det finns två kunder: de arbetssökande och arbetsgivarna. Det är lätt att fokus hamnar bara på de arbetssökande. När man lägger fokus på och riktar engagemang mot arbetsgivare är det klart att matchningen förbättras.

Anf. 151 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för inlägget.

Jag tycker fortfarande inte att det har kommit fram hur regeringen och statsrådet konkret ser på matchningsproblematiken och framför allt vad man ska göra för att undanröja den.

Utbildning har nämnts. Vi kan vara helt överens om att det krävs mer sådant, men jag tycker att konkreta åtgärder saknas, framför allt för de arbetssökande.

Jag kan ge ett tips till regeringen och arbetsmarknadsministern, och det är att läsa vår motion grundligt. Vi har ett stort antal förslag om hur man ska kunna förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Ett av de förslag som är konkreta handlar i mycket om att Arbetsförmedlingen måste få ett annat och tydligare uppdrag.

Jag fick inte svar av ministern om den kommande översynen när det gäller Arbetsförmedlingen. Kommer den på något sätt att innebära att man får ett tydligare uppdrag att jobba med matchning av arbetssökande till rätt jobb, utbildningsåtgärder och annat?

Anf. 152 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Johan Andersson, för den här interpellationen! Jobbfrågan och matchningsfrågan är viktig för att vi ska nå målet om full sysselsättning. Då måste vi hela tiden jobba och utveckla matchningen. Ibland handlar det om utbildning och ibland om helt andra saker, till exempel om hur vi får fler jobb att växa fram i ekonomin.

Att i dag säga vad utredningen ska komma fram till innan direktiven är klara kan jag inte, så jag tänker inte ge några löften till Johan Andersson. Jag tycker dock att jag har varit väldigt konkret. Arbetsförmedlingen har många verktyg i sin verktygslåda för att rusta och matcha människor.

Människor är olika och behöver olika stöd. Utbildningssystemet är väldigt viktigt för matchning. Det är också viktigt att motivera människor tillbaka till utbildning. De ungdomar som jag träffade i går på Karlskoga Folkhögskola hade av olika anledningar slutat gymnasiet. Nu var de motiverade att komma tillbaka. Några gick den studiemotiverande kursen. Andra hade redan gjort det och gick nu och utbildade sig – någon utbildade sig till fritidsledare och en annan gick på allmän kurs – och hade hittat tillbaka till glädjen i att studera och komma närmare jobb. Det tror jag är väsentligt.

Ett av de verktyg som Arbetsförmedlingen har fått under den här regeringen är att jobba just med studiemotiverande insatser. Det tror jag är en del. Arbetsgivarkontakter är en annan. Det finns många bra saker som Arbetsförmedlingen gör för att rusta och matcha människor vidare.

Under en kris är det trots allt en utmaning med matchning. Människor som redan tidigare hade svårt att etablera sig får det ännu svårare, och de som av olika anledningar förlorar jobbet har svårt att återetablera sig om de inte har den utbildning som krävs. Därför är det så viktigt att underlätta omställning, vilket vi också tar upp i diskussioner med parterna, och underlätta för människor att studera senare i livet.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2013/14:66 om säkerhets- och arbetsmiljöarbete för utstationerad arbetskraft på svensk arbetsmarknad

Anf. 153 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Maria Stenberg har frågat mig vilka åtgärder som jag ämnar vidta för att arbetsmiljöansvaret ska bli klarlagt för utstationerad arbetskraft där långa kedjor av underleverantörer finns.

Jag vill börja med att understryka att arbetsmiljöregleringen omfattar alla arbetstagare som utför arbete i Sverige. Det gäller även de arbetstagare som är anställda av underleverantörer och de som är utstationerade.

I byggbranschen är såväl underleverantör som utländska företag vanligt förekommande. Vad gäller underleverantörer innebär det fler aktörer på samma arbetsplats. På byggområdet finns därför, jämte arbetsgivarnas ansvar att se till att arbetsmiljölagstiftningen följs, ett förstärkt samordningsansvar för den som är byggherre.

De utländska företagen utgör ett viktigt bidrag till svenskt arbetsliv. Men för dessa blir informationsinsatser extra viktiga. Arbetsmiljöverket har på regeringens uppdrag jobbat aktivt under senare år med en informations- och kunskapsinsats i syfte att ge förstärkt stöd till utländska företag och arbetstagare.

I somras trädde reglerna om anmälningsskyldighet för den som utstationerar arbetstagare till Sverige i kraft. Arbetsmiljöverkets register för företag som utstationerar arbetskraft till Sverige kommer på sikt att göra det lättare för verket att få en överblick av läget och målinriktade sina insatser.

Vidare förhandlas på EU-nivå nya regler som syftar till att förbättra och förtydliga tillämpningen av EU:s utstationeringsregler. Regeringen välkomnar kommissionens förslag då det är angeläget att säkerställa skyddet för utstationerade arbetstagares villkor.

Jag vill i detta sammanhang också passa på att lyfta fram det projekt som Arbetsmiljöverket driver med djupstudier av arbetsolyckor. Under 2012 genomförde verket fem djupstudier av arbetsolyckor inom entreprenadföretag. Målet med studierna var att söka och beskriva de bakomliggande orsakerna till en specifik olycka och föreslå åtgärder så att en liknande olycka inte sker igen.

Jag kommer fortsatt att följa de utmaningar som följer av ett förändringsfullt arbetsliv och lägga stor vikt vid att samråda med arbetsmarknadens parter och andra berörda aktörer.

Anf. 154 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Jag vet inte om det är lätt eller svårt att vara sist ut på en lång dag av interpellationsdebatter. Arbetsmarknadsministern ser rätt pigg ut, så vi tar väl en ganska hård debatt!

Det blir säkert inte förvånande för arbetsmarknadsministern om jag säger att jag inte är riktigt nöjd med svaret. Det har hon säkert inte fått höra tidigare i dag.

Så länge människor skadas och dör på svensk arbetsmarknad kan man inte vara nöjd. Visst är det jättebra med information och kunskapsöverföring, och det är fantastiskt bra att regeringen välkomnar EU-kommissionens arbete om skydd för utstationerade arbetstagare, men människor skadas fortfarande på våra arbetsplatser. Som norrbottning kan jag inte låta bli att tänka på de olyckor vi tidigare i dag har haft debatter om, särskilt om de två som dog på SSAB i Luleå.

Min interpellation handlar om utstationerad arbetskraft och hur säkerhets- och arbetsmiljöarbetet ska ske för dessa personers räkning. Det är kanske viktigt att säga precis som arbetsmarknadsministern sade att utstationerad arbetskraft är människor från andra länder som jobbar hos oss i Sverige på vår svenska arbetsmarknad. Det innebär att de alla ska omfattas av utstationeringsdirektivet, arbetsmiljölagen och arbetsmiljöföreskrifterna.

För mig som socialdemokrat är det dessutom självklart att de utstationerade arbetstagarna också ska finnas på arbetsplatser som har tecknat kollektivavtal med berörd fackförening. Varför är det då så viktigt med kollektivavtal? Jo, det är för att kollektivavtalen på svensk arbetsmarknad är kittet som håller ihop arbetsmarknaden. Vi har ju valt den arbetsmarknadsmodellen i Sverige. Därför blir det lite störande för mig som socialdemokrat när borgerligheten hyllar den svenska modellen men bortser från att också kollektivavtalen i grund och botten är otroligt viktiga.

Detta berör inte arbetsmarknadsministern i sitt svar till mig. Det är också viktigt att den utstationerade arbetskraft som kommer till Sverige finns på arbetsplatser där det finns kollektivavtal, som ju är grunden för svensk arbetsmarknad. Detta skulle jag vilja fråga arbetsmarknadsministern om. Varför hävdar hon inte också i sitt svar till mig att den svenska modellen, som innebär tecknande av kollektivavtal, är en viktig rättighet även för utstationerad arbetskraft på svensk arbetsmarknad?

Anf. 155 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Den här interpellationen är viktig. Den handlar om arbetsmiljö för utstationerade arbetstagare. Oavsett vilken arbetsgivare man har är det på svensk arbetsmarknad arbetsgivaren som har ett huvudansvar, antingen den arbetsgivaren finns här eller inte. Sedan finns det ett samordningsansvar, vilket vi har varit inne på här tidigare, inom exempelvis byggbranschen, med byggherreansvaret.

Det är väldigt tydligt vem som är ansvarig, och det är just därför som det är så viktigt med informationsinsatser.

Jag delar Maria Stenbergs uppfattning att ett bra arbetsmiljöarbete är av största vikt. Insatser inom arbetsmiljöområdet ska förebygga ohälsa och olycksfall och i övrigt skapa en god arbetsmiljö.

Med en ökad globalisering och större rörlighet mellan olika länder följer också ökad utstationering av arbetskraft. Denna utveckling tror jag i grunden är positiv. Jag tror att det är bra att människor rör sig över olika gränser och kan jobba i andra länder. Det medför dock också, som Maria Stenberg var inne på, risker för en selekterande arbetsmarknad med sämre arbetsförhållanden för en del av de utifrån kommande arbetstagarna.

Arbetsmiljökraven måste upprätthållas på hela arbetsmarknaden. Därför är det viktigt med tillsyn, naturligtvis, men också med kunskap och information på olika språk. Det är en viktig del av Arbetsmiljöverkets uppgift.

Anf. 156 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Vi kan titta på vilka arbetsuppgifter som utstationerad arbetskraft har – det gäller för den delen också en rätt stor del av arbetskraftsinvandringen, som regeringen har infört. De finns i branscher där det finns en hög risk för arbetsplatsolyckor. Det är byggbranschen, skogs- och jordbruksbranschen och anläggningsbranschen, för att ta några exempel.

När vi då vet att det är branscher med risk för skador och arbetsplatsolyckor kan man tänka: Vad kan vi göra? Det är människor som kanske inte förstår svenska språket, som inte kan läsa på Arbetsmiljöverkets hemsida, som kanske är rädda för att förlora sitt jobb eller för att inte få ut sin lön. Hur ska man säkra att de människor som är utstationerade på vår arbetsmarknad verkligen vet sina rättigheter? Och hur är det för de arbetstagarna om de hamnar i situationer där de skadas eller där de känner att arbetsuppgifterna kan skada dem? De kanske dessutom inte har en arbetsgivare som har tecknat kollektivavtal. Det är ju den modell som vi har på vår svenska arbetsmarknad.

Det är alltid roligt att berätta om en händelse från verkliga livet. Därför gör jag det, jag också, så här sent på kvällen. En del av röjningsarbetet runt järnvägen, kanske framför allt i norra Sverige, utförs av långa kedjor av underleverantörer, därav min interpellation. Där är både tiden för jobbet och priset rätt pressat i dag. Förhoppningsvis har de utstationerade fått information om hur röjsågarna fungerar. Förhoppningsvis har de också fått information om den skyddsutrustning som krävs. Men vad de uppenbarligen inte har fått information om – det blir en liten brist som visar sig här – är att det varken är tillåtet eller förenat med säkerhet att gå omkring på järnvägsspåren, vilket sker. Då kan vi förstå att det här är en liten händelse från verkligheten som hade kunnat bli en stor olycka.

Jag som bor i Norrbotten ser bärplockare från andra sidan jordklotet som får omkring i otroligt skruttiga bilar. Man tänker: Hur har de gått igenom en bilbesiktning? Då tänker jag så här: Undrar om de har fått information från sin arbetsgivare om att det i Sverige är lag på att man ska ha bilbälte. Jag kan också fundera på vad som händer de människorna om de är med om en trafikolycka på väg till eller från sitt arbete.

Eller räknas det som transport till och från arbetet? Jag är inte säker på det, för det finns thailändska bärplockare som har varit med om trafikolyckor och som nu för en hopplös kamp om både framtida försörjning och hur deras rehabilitering ska finansieras.

Det är lätt att säga: Jo, alla arbetstagare på svensk arbetsmarknad ska omfattas av den lagstiftning vi har. Men det är ju efterlevnaden av vår lagstiftning som blir problematisk. Det är därför jag envisas med att återkomma till kollektivavtalen. Svensk fackföreningsrörelse har ju ett uppdrag att stödja och hjälpa till exempel genom skyddsombud eller regionala skyddsombud.

Varför kan inte arbetsmarknadsministern ta i sin mun att det är viktigt för utstationerad arbetskraft att man är på arbetsplatser där det finns kollektivavtal? Det finns faktiskt en hel del som man fortfarande kan göra politiskt för att säkra arbetsmiljön och ansvaret för arbetsmiljön för utstationerad arbetskraft när det finns oändligt långa leverantörskedjor i dag i riskfyllda branscher.

Anf. 157 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Som Maria Stenberg är inne på ökar riskerna inom många branscher i och med globalisering, i och med ökad rörlighet och i och med att många företag använder många underleverantörer. Jag är ganska envis, och jag återkommer nu i denna sena timme med att jag tror att det är väldigt viktigt med både det förebyggande och tillsynen.

Jag vet att Arbetsmiljöverket sedan 2011 bland annat jobbar med projektet Safe at work. Det är en hemsida där det finns information som riktas både mot restaurangbranschen och mot byggbranschen, där man vet att det finns arbetsgivare som inte alltid sköter sig så bra och att det också finns risker. I höst lanseras en kampanj som är riktad mot skogsbruk och jordbruk.

Det här materialet översätts till språk som är vanligt förekommande i de här branscherna. Och här tar man upp rättigheter och skyldigheter som arbetstagare och arbetsgivare har och vad man kan tänka på när det gäller risker och säkerhet.

Det här tycker jag är ett bra exempel på det arbete som Arbetsmiljöverket utför i syfte att ge förstärkt stöd till utländska företag och arbetsgivare men också till utländska arbetstagare.

Jag tror att man ska jobba med tillsyn, kunskap och information. Det här är ändå någonting nytt som har kommit under de senaste åren. Det finns mycket material på många språk. Det tror jag är en bra förutsättning.

Sedan vill jag bara säga att vi också har en kommitté som flera av ledamöterna här inne sitter i och som jag inte längre finns med i, Utstationeringskommittén, som gör ett viktigt jobb med att kartlägga och bedöma situationen för de utstationerade arbetstagare som finns i Sverige. Jag ser fram emot resultatet av den utredningen.

Anf. 158 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Jag känner att jag håller på att bli lite trött. Jag klev upp kl. 4, så jag känner mig lite mosig. Men det är klart att politik handlar om att vilja och om att ta ett politiskt ansvar. Det handlar i den här kamma-

ren om att leverera propositioner och nya lagförslag som innebär att man förbättrar situationen, i det här fallet för den utstationerade arbetskraften.

Då hade det varit bra om statsrådet Svantesson nu hade kunnat säga: Ja, regeringen har tänkt uppfylla ett tidigare beslut från riksdagen som handlade om att en företrädare för det företag eller den näringsidkare som utstationerat arbetskraft i Sverige också ska ha behörighet att vara företrädare i kontakter med myndigheter och arbetstagarorganisationer. Det handlar om att ingå förhandlingar, teckna kollektivavtal och ta emot och ge information.

Det hade varit jättebra om arbetsmarknadsministern i denna sena timme hade kunnat klämma i med det så att vi hade något konkret att ta på i stället för detta: Jag tror, jag tycker, det borde, jag väntar och ser och så vidare.

Arbetsmarknadsministern skulle också ha kunnat säga så här: Jag har tänkt återkomma med ett beslut till den här kammaren som innebär ett solidariskt entreprenörsansvar när det finns långa kedjor av underleverantörer, så att man verkligen kan försäkra sig om att de människor, oftast utstationerad arbetskraft eller arbetskraftsinvandrare, som finns någonstans långt nere i någon kedja har sina rättigheter skyddade.

Det hade varit jättetrevligt i denna sena timme, efter alla debatter som arbetsmarknadsministern haft – jag måste ändå beundra dig, för du ser rätt pigg ut. Det hade varit bra om du hade kunnat komma med något konkret, men så blev det inte. Då ses vi i någon mer nattmangling framöver i de här frågorna. Tack för debatten!

(Applåder)

Anf. 159 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Maria Stenberg. Och jag tackar alla engagerade interpellanter i dag för de här debatterna. Vi kommer att återkomma både i den här frågan och i andra frågor, har jag en känsla av. Det ser jag fram emot.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2013/14:31 Ändrat huvudmannaskap för tillhandahållande av vissa kurser i läkares vidareutbildning

2013/14:34 Sanktionsavgift vid bristande kreditprövningar

2013/14:37 Tillgänglighet och deltagande i val

Motioner
med anledning av prop. 2013/14:25 Infrastrukturavgifter på väg och
elektroniska vägtullssystem
2013/14:T1 av Ingemar Nilsson och Johan Andersson (S)
2013/14:T2 av Tony Wiklander m.fl. (SD)
2013/14:T3 av Siv Holma m.fl. (V)
2013/14:T4 av Anders Ygeman m.fl. (S)
2013/14:T5 av Annika Lillemets m.fl. (MP)

21 § Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 5 november

2013/14:82 Konkurrensneutrala villkor för företagare
av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 november.

22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 november

2013/14:95 Riksgränsen
av *Sven-Erik Bucht* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:96 Mänskliga rättigheter i Iran
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:97 Nedläggningen av Arbetsmiljöverkets kontor i Västerås
av *Olle Thorell* (S)
till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

2013/14:98 Hemvärnets samarbete med US National Guard
av *Allan Widman* (FP)
till försvarsminister Karin Enström (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 november.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 15.58,
av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 101 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Meddelande om val.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
4 § Ärenden för förnyad bordläggning.....	2
5 § Svar på interpellation 2013/14:18 om granskning av biståndet	2
Anf. 1 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M)	2
Anf. 2 KENNETH G FORSLUND (S)	3
Anf. 3 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M)	4
Anf. 4 KENNETH G FORSLUND (S)	5
Anf. 5 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	5
Anf. 6 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M)	6
Anf. 7 KENNETH G FORSLUND (S)	7
Anf. 8 Statsrådet HILLEVI ENGSTRÖM (M)	7
6 § Svar på interpellation 2013/14:29 om målet för bredbandsutbyggnad.....	8
Anf. 9 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	8
Anf. 10 MONICA GREEN (S)	9
Anf. 11 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	10
Anf. 12 MONICA GREEN (S)	11
Anf. 13 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	12
Anf. 14 MONICA GREEN (S)	13
Anf. 15 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	13
7 § Svar på interpellation 2013/14:41 om säkerhet och sårbarhet i samhällets it-infrastruktur	14
Anf. 16 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	14
Anf. 17 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	15
Anf. 18 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	16
Anf. 19 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	17
Anf. 20 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	18
Anf. 21 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	19
Anf. 22 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	20
8 § Svar på interpellation 2013/14:39 om redovisning av konsumtionsbaserade klimatutsläpp.....	20
Anf. 23 Miljöminister LENA EK (C)	20
Anf. 24 HELENA LEANDER (MP).....	21
Anf. 25 Miljöminister LENA EK (C)	22
Anf. 26 HELENA LEANDER (MP).....	23
Anf. 27 Miljöminister LENA EK (C)	23
Anf. 28 HELENA LEANDER (MP).....	24
Anf. 29 Miljöminister LENA EK (C)	24
9 § Svar på interpellation 2013/14:47 om regelverk kring fiskodlingar	25
Anf. 30 Miljöminister LENA EK (C)	25
Anf. 31 EVA SONIDSSON (S)	26

Anf. 32 HELENA LEANDER (MP).....	26
Anf. 33 Miljöminister LENA EK (C).....	27
Anf. 34 EVA SONIDSSON (S)	28
Anf. 35 HELENA LEANDER (MP).....	28
Anf. 36 Miljöminister LENA EK (C).....	29
Anf. 37 EVA SONIDSSON (S)	29
Anf. 38 Miljöminister LENA EK (C).....	30
10 § Svar på interpellation 2013/14:51 om Ojnare myr som Natura 2000-område	30
Anf. 39 Miljöminister LENA EK (C).....	30
Anf. 40 HELENA LEANDER (MP).....	31
Anf. 41 Miljöminister LENA EK (C).....	31
Anf. 42 HELENA LEANDER (MP).....	32
Anf. 43 Miljöminister LENA EK (C).....	32
Anf. 44 HELENA LEANDER (MP).....	33
Anf. 45 Miljöminister LENA EK (C).....	33
11 § Svar på interpellation 2013/14:30 om aktivt arbetsmiljöarbete och tillsyn i byggbranschen	33
Anf. 46 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	33
Anf. 47 EVA-LENA JANSSON (S)	34
Anf. 48 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	36
Anf. 49 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	37
Anf. 50 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	38
Anf. 51 EVA-LENA JANSSON (S)	39
Anf. 52 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	40
Anf. 53 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	41
Anf. 54 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	41
Anf. 55 EVA-LENA JANSSON (S)	42
Anf. 56 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	43
12 § Svar på interpellationerna 2013/14:42, 46 och 62 om ungdomsarbetslösheten	43
Anf. 57 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	43
Anf. 58 MONICA GREEN (S).....	44
Anf. 59 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	45
Anf. 60 PATRIK BJÖRCK (S)	46
Anf. 61 ROGER HADDAD (FP).....	47
Anf. 62 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	48
(forts.).....	49
Ajournering.....	50
Återupptagna förhandlingar	50
12 § (forts.) Svar på interpellationerna 2013/14:42, 46 och 62 om ungdomsarbetslösheten	50

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	50
Anf. 64 MONICA GREEN (S).....	51
Anf. 65 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	51
Anf. 66 PATRIK BJÖRCK (S).....	53
Anf. 67 ROGER HADDAD (FP).....	54
Anf. 68 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	54
Anf. 69 JENNY PETERSSON (M).....	55
Anf. 70 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	56
Anf. 71 MONICA GREEN (S).....	56
Anf. 72 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	57
Anf. 73 PATRIK BJÖRCK (S).....	58
Anf. 74 JENNY PETERSSON (M).....	58
Anf. 75 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	58
Ajournering.....	59
Återupptagna förhandlingar	59
13 § Svar på interpellation 2013/14:49 om ökningen av antalet dödsolyckor.....	59
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	59
Anf. 77 SVEN-ERIK BUCHT (S).....	60
Anf. 78 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	61
Anf. 79 HILLEVI LARSSON (S).....	62
Anf. 80 MARIA STENBERG (S).....	63
Anf. 81 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	64
Anf. 82 HANNAH BERGSTEDT (S).....	65
Anf. 83 JAN ERICSON (M).....	66
Anf. 84 TOMAS NILSSON (S).....	67
Anf. 85 EVA-LENA JANSSON (S).....	68
Anf. 86 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	69
Anf. 87 SVEN-ERIK BUCHT (S).....	70
Anf. 88 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	70
Anf. 89 HILLEVI LARSSON (S).....	71
Anf. 90 MARIA STENBERG (S).....	72
Anf. 91 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	72
Anf. 92 HANNAH BERGSTEDT (S).....	73
Anf. 93 JAN ERICSON (M).....	73
Anf. 94 TOMAS NILSSON (S).....	74
Anf. 95 EVA-LENA JANSSON (S).....	74
Anf. 96 ABIR AL-SAHLANI (C).....	75
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	75
Anf. 98 SVEN-ERIK BUCHT (S).....	76
Anf. 99 ABIR AL-SAHLANI (C).....	77

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	77
14 § Svar på interpellationerna 2013/14:55 och 68 om arbetslösheten i de mest utsatta grupperna	77
Anf. 101 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	77
Anf. 102 MONICA GREEN (S).....	79
Anf. 103 YLVA JOHANSSON (S).....	80
Anf. 104 HILLEVI LARSSON (S).....	81
Anf. 105 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	81
Anf. 106 MONICA GREEN (S).....	82
Anf. 107 YLVA JOHANSSON (S).....	83
Anf. 108 HILLEVI LARSSON (S).....	84
Anf. 109 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	84
Anf. 110 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	85
Anf. 111 MONICA GREEN (S).....	86
Anf. 112 YLVA JOHANSSON (S).....	87
Anf. 113 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	88
Anf. 114 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	88
15 § Svar på interpellation 2013/14:58 om anställningsstöd	89
Anf. 115 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	89
Anf. 116 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	89
Anf. 117 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	90
Anf. 118 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	91
Anf. 119 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	92
Anf. 120 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	92
Anf. 121 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	93
16 § Svar på interpellation 2013/14:59 om funktionshinder på arbetsmarknaden	93
Anf. 122 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	93
Anf. 123 KERSTIN NILSSON (S)	94
Anf. 124 GUSTAV NILSSON (M).....	95
Anf. 125 YLVA JOHANSSON (S).....	96
Anf. 126 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	97
Anf. 127 KERSTIN NILSSON (S)	97
Anf. 128 GUSTAV NILSSON (M).....	98
Anf. 129 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	99
Anf. 130 KERSTIN NILSSON (S)	99

Anf. 131 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	100
17 § Svar på interpellationerna 2013/14:61 och 67 om aktivitetsrapporter till Arbetsförmedlingen.....	100
Anf. 132 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	100
Anf. 133 HILLEVI LARSSON (S).....	101
Anf. 134 YLVA JOHANSSON (S).....	102
Anf. 135 LOTTA FINSTORP (M).....	103
Anf. 136 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	104
Anf. 137 HILLEVI LARSSON (S).....	105
Anf. 138 YLVA JOHANSSON (S).....	106
Anf. 139 LOTTA FINSTORP (M).....	107
Anf. 140 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	108
Anf. 141 HILLEVI LARSSON (S).....	109
Anf. 142 YLVA JOHANSSON (S).....	109
Anf. 143 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	110
Ajournering.....	110
Återupptagna förhandlingar	110
18 § Svar på interpellation 2013/14:65 om matchningsproblematiken på arbetsmarknaden	110
Anf. 144 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	110
Anf. 145 JOHAN ANDERSSON (S).....	111
Anf. 146 PATRIK BJÖRCK (S).....	112
Anf. 147 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	113
Anf. 148 JOHAN ANDERSSON (S).....	114
Anf. 149 PATRIK BJÖRCK (S).....	114
Anf. 150 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	115
Anf. 151 JOHAN ANDERSSON (S).....	116
Anf. 152 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	116
19 § Svar på interpellation 2013/14:66 om säkerhets- och arbetsmiljöarbete för utstationerad arbetskraft på svensk arbetsmarknad.....	117
Anf. 153 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	117
Anf. 154 MARIA STENBERG (S).....	118
Anf. 155 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	118
Anf. 156 MARIA STENBERG (S).....	119
Anf. 157 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	120

Anf. 158 MARIA STENBERG (S).....	120	Prot. 2013/14:21
Anf. 159 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	121	<u>5 november</u>
20 § Bordläggning.....	121	
21 § Anmälan om interpellation	122	
22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	122	
23 § Kammaren åtskildes kl. 22.48.....	123	

Tryck: Elanders, Vällingby 2013